

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΑ

ΕΤΟΣ Δ

29 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1904

Η ΚΥΡΑ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ *

*Αφιερώνεται στην κυρία Αλεξάνδραν Κ. Μιχαηλίδην

ΠΡΟΣΩΠΑ : Η ΚΥΡΑ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ. — ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ. — ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Φαίνεται βαθειά πρὸς τὰ δεξιὰ τὸ χωριό. ἄριστερὰ ἕνας παλαιὸς πύργος τριγυρισμένος ἀπὸ μεγάλον κήπο. Μπροστὰ σὲ μιὰ βρύση τέσσερες γυναῖκες γεμίζουν καὶ κουβεντιάζουν. Οἱ δύο περασμένες τὴν ἡλικία, οἱ ἄλλες δύο νεώτερες.

Η ΜΙΑ

Ἐξακολουθώντας τὴν κουβέντα της.

Τὰ ξέρετε δὰ καὶ τὰ ξέρω.

Η ΑΛΛΗ

Μὰ μάθατε πῶς καὶ τὸ γέρο,
— Πρῶμα κί' αὐτὸ νὰ γένη μιὰ φορὰ—
Τὸν ἔβγαλ' ἀπ' τὸν πύργον ἢ κυρά;

Η ΤΡΙΤΗ

Καλέ ποῖδ γέρο; καὶ τὴ θειὰν Ἐλένη
Τὴν εἶδα ἐγὼ προφῆς ἀκταριασμένη,
Ἦρθε νὰ μᾶς ἀφήσῃ τὸ ἔχε γειά,
Καὶ νὰ τὴ βλέπατε πῶς ἦταν ἢ καυμένη,
Μὲ τί βάρειά μᾶς ἄφινε καρδιά
Στὰ δάκρυά της μέσα βουτημένη.

Η ΤΕΤΑΡΤΗ

Τὴ θειὰν Ἐλένη;

Η ΤΡΙΤΗ

Ναί, τὴ θειὰν Ἐλένη.
Ποῖδ πιστεὺε κιαὶτὸ ποτὲ νὰ γένη;
Πάππου πρὸς πάππου δούλευεν ἐκεῖ,
Ἄφου καὶ τὴ μητέρα της, ἀλήθεια ἀρχοντικῆ,
Τὴν εἶχε μὲ τὰ χέρια της ἀναστημένη.

Η ΠΡΩΤΗ

Τὴν ἔδιωξε λοιπόν;

Η ΤΡΙΤΗ

Νάτανε κί' ἄλλη.

Η ΤΕΤΑΡΤΗ

Καὶ τόρα τί νὰπόγειν ἢ φτώχῃ;

Η ΤΡΙΤΗ

Πρῶι, πρῶι, μ' δλόγηστο κεφάλι
Πῆρε τὸ μονοπάτι μοναχῆ.

Η ΠΡΩΤΗ

Τὸ μονοπάτι;

Η ΤΡΙΤΗ

Ναί.

Η ΤΕΤΑΡΤΗ

Νὰ πῆη;

* Τὸ δράμα τοῦτο ἀνεγνώσθη εἰς τὰ Γραφεῖα τῶν Παναθηναίων, τὴν 15 Φεβρουαρίου 1904.

Η ΤΡΙΤΗ

Νά πάη στη χώρα.

Η ΤΕΤΑΡΤΗ

Και τί να κάμω εκεί, γοηούλα τόρα
Κιάδύνατη και δύστυχη;

Η ΤΡΙΤΗ

Μιάν αδερφή της,
Βρίσκει' εκεί μικρότερή της,
Κι' όπως μός ειπε, πάει να τη ζητήσει
Κοντά της να πεθάν'· όχι να ζήσει.

Η ΤΕΤΑΡΤΗ

Την άμοιρη και δεν την έλυσήθη
Στά χάλια της και στα γεράματά της;
Αέ θάνε δίχως άλλο στα καλά της
Νά φέρνει' έτσι τόρα τελευταία.

Η ΤΡΙΤΗ

Τι, δεν το ξέρεις τάχα πώς γροικήθη
Κι' αυτό; κι' ου, ειπωθή και θάνε;

Η ΤΕΤΑΡΤΗ

Μα τί, για θετικό το μελετάνε;

Η ΤΡΙΤΗ

Μα βέβαια.

Η ΤΕΤΑΡΤΗ συλλογισμένη

Κ' είν' ώραία, τόσο ώραία.

Η ΤΡΙΤΗ

Κι' άνοιχοχώρα με φλουριά
Τη φόρτωσε τη θειαν Έλένη.

Η ΤΕΤΑΡΤΗ

Τι τάδελε ή δυστυχισμένη;

Η ΤΡΙΤΗ

Ξέρεις καινά ζεσταίνουν την καρδιά.

"Έχουν γεμίσει τόρα και φεύγουν δύο δύο.

Η ΤΡΙΤΗ

Δεν τώξερες, αλήθεια, Κατερίνα,
Πώς ή κυρά του Πύργου τάχει χάσει;

Η ΤΕΤΑΡΤΗ

Γροικώ κέρω, στην πίσυ μου, τούτα κι' εκείνα,

Μα τάχα ποιος μπορεί κι' ουκο να πιάση
Για πράματα που ο ίδιος δεν τα βλέπει;
Μπορεί νάν' όπως λές, μα πρώτα πρέπει
Τα μάτια μια και δυο καλά να δοῦνε,
Τα χείλη να μπορούν και να ποῦνε.

Η ΤΡΙΤΗ

Καλέ είνε σίγουρα τρελλή, το ξέρουν όλοι
Μέρα και νύχτα το περνά στο περιβόλι,
Και να τη δής ακόμα πώς στολίζεται.
Φορεί λογιά λογιάνε τα λουλούδια,
Και σκύβει στα νερά και καθρεφτίζεται
Και λέει και παράξενα τραγούδια.
Και λέν' ακόμα πώς μιλεί και μοναχή της.

Η ΤΕΤΑΡΤΗ

Και μοναχή της;

Η ΤΡΙΤΗ

Ναί, καυμένη.

Η ΤΕΤΑΡΤΗ

Τι τρομάρα!

Η ΤΡΙΤΗ

Τη νύχτα, λένε, ακούνε τη φωνή της
Μέσα σε μιαν δαχλοβοή, σε μιαν αντίρα,
Γιατί, μαθές, και τα σκυλιά που τη γροικούνε,
Οδολιάζουνε καινά και ξεφρονούνε.

Η ΤΕΤΑΡΤΗ

Χριστέ και Παναγιά μου, την κακόμοιρη!

Η ΤΡΙΤΗ

Και λένε ακόμα καιάλλα, να στα πώ;

Η ΤΕΤΑΡΤΗ

Πές τα.

Η ΤΡΙΤΗ

Πώς τα φαντάσματα κι' οι βόμπιροι...
Μα κάλιο να ταφήσωμεν αυτά...

Η ΤΕΤΑΡΤΗ

Πώς τα φαντάσματα κι' οι βόμπιροι, λέγε λοιπό.

Η ΤΡΙΤΗ

Μέσα στον κήπο τραγουδούν πασπατεντά.

Η ΤΕΤΑΡΤΗ

Κ' ύστερα;

Η ΤΡΙΤΗ

Σκαρφάλλονοντας στον πύργο φτάνουν,
Και τότε στα τρισκότεια μεσάνυχτα,
Μέσ' απ' τα παραθύρια πούνε ορθάνοιχτα,
Αέ θέλω να σου πώ κείνα που κάνουν.

Η ΤΕΤΑΡΤΗ

Τι κάνουν; πές μου.

Η ΤΡΙΤΗ

Κάλιο μήν τα μάθης,
Γιατί φοβούμαι, δύστυχη, μήν πάθης.

Η ΤΕΤΑΡΤΗ

Μα θέλω να τακούσω.

Η ΤΡΙΤΗ

Σ' άλλην ώρα
Θα σου τα πώ καλήτερο' από τόρα.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Βραδάκι. Η ΚΥΡΑ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ είνε στον κήπο
δένδρα μεγάλα και μικρά και ρυάκια και λουλούδια
πλήθος. Αντίκρυ πύργος. Μακρυνά ποταμός, ξε-
χωρίζει μόλις ανάμεσ' απ' τα δέντρα.

Η ΚΥΡΑ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ

Μέρα και νύχτα εδώ τραγούρω,
Μέρα και νύχτα μοναχή,
Μέσ' στο τραγούδι, μέσ' στο μῦθο,
Πώς μου δροσίζεται ή ψυχή...

Τι κήπο αλήθεια πώχω κάμει,
Πόσο άτυράγνηστη φωλιά,
Που κελαιδοῦν και στην παλάμη
Την άνοιχτή μου τα πουλιά.

Και τ' ακριβά μου τα λουλούδια
Δεν έχουν μόνον εῶδιά,
Ξέρουν κι' αυτά χίλια τραγούδια
Για τη δική μου την καρδιά.

Κι' ακόμα το περιπλοκάδι
Στον πύργο μου τον ήσιμερό,
Δεν είνε μόνον ένα χάδι
Πράσινο πάντα καινήθηρό,

Καθώς το βλέπω ν' ανεβαίνει,
Να προχωρή μ' ύπομονή,
Και κρυφό, που μ' ανασταίνει,
Λέει και σ' εμέ την ταπεινή.

"Άξαφνα ακούει ένα θόρυβο στα δένδρα και ταράσσεται.

Το φάντασμα και πάλι θάνε
Θέ μου, μια χάρη σου ζητώ.
Δός μου τη δύναμη και κάνε
Να φύγω μακρυνά απ' αυτό.
'Από προφές τώχα ξεχάσει
Που μ' είχε πάλι πλησιάσει
"Ετσι και τότε κάποιον άέρι
Σάλεψε πάλι τα κλαδιά,
Κι' ως που να δώ, μου τώχε φέρει.
"Αχ πώς χτυπάς, φτωχή καρδιά.

Κάνει να φύγη προς τον πύργο, το φάντασμα φαίνεται,
την ακολουθεί και τη φτάνει.

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ

Στάσου, μη φεύγης, μη φοβάσαι,
Αέ θα σου κάμω τίποτε κακό.

Η ΚΥΡΑ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ

Πνέμα, καταραμένο νάσαι,
Μάθε, από σένα δε γροικώ
Τίποτ' απ' όσα καιν μου λές,
Μέσα στις χάρες τις πολλές
Είμαι κι' εγώ μια χάρη εδῶ
Πλασμένη για να τραγουδώ.

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ

Μα στάσου κι' άκουσέ με λίγο,
Σ' δοκίζομαι πώς δε θα φύγω
"Αν δε μάκούσης μια φορά.
Μείνε.

Η ΚΥΡΑ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ

Μα τί 'σαι σύ;

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ

Το Πνέμα
Της νύχτης και της όμορφιάς.
"Ελα από δῶ να δής το ρέμα
Πίσω απ' τα κλώνια της ζωής,
Είνε ή Ζωή Χαρά σε σένα
Που σε καλεί μια τέτοια αυγή,
Στα κύματα τα άργυρωμένα
Πώχουν μιαν άγνωστη πηγή,
Πέσε και λούσου κι' αναστήσου.
Κι' άφησε την άπλη ψυχή σου,
Το φως, τ' ώραίο φως να πιή.

Η ΚΥΡΑ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ

Να πιή; αλόιμονο από σένα,
Πνέμα μικρό και ταπεινό,

Τὰ κύματά του εἶνε ἀφρισμένα
Καὶ φέρουν πρὸς τὸν ὠκεανό.

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ

Παραμιλεῖς, κιοῦτε μαρτεῦεις
Τί ν'ε τὸ ρέμα π' ἀγναντεύεις.
Ἐλα μαζί μου, μὴ φοβᾶσαι,
Πολλὰ θὰ μάθης κ' ἄλλη θᾶσαι.

Η ΚΥΡΑ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ

Δὲ θέλω τίποτε νὰ μάθω,
Κ' ἀκόμα πιὸ πολὺ, νὰ πάθω
Καὶ τὸ μικρότερο κακό.

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ

Ἡ γνώση;

Η ΚΥΡΑ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ

Ναί, μῶχον μιλήσῃ
Κ' ἄλλοτε ἀστόχαστα γ' αὐτῆ,
Χαρά στογε ποῦ τῆ ζητεῖ
Χαρά στον καὶ ποῦ τῆ γνωρίζῃ.
Φύγε.

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ

Νὰ φύγω; ὦ καλή μου,
Καὶ νᾶξερές τὸ τί μοῦ λές!
Ἄφοῦ δὲν ἔρχεσαι μαζί μου,
Μεῖνε, ταλαίπωρη, γὰ κλαῖς
Ὅταν θὰ λείπω ἀπὸ σιμά σου
Καὶ δὲ θάκοῦς νὰ σοῦ μιλῶ,
Κ' ἂν τόρα σὲ παρακαλῶ
Θὰ μὲ παρακαλῆς στοχάσου.
Μὰ τότε ἐγὼ στὸ μέγα ρέμα
Σὰν ἓνα κῆμα θὰ κυλῶ
Στὸ πῆμα, στὸ αἰώνιο πῆμα.

Η ΚΥΡΑ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ

Στὸ πῆμα λές; ὦ ξαναπές το!
Τότε γιατί μὲ προσκαλεῖς
Βλαστάρι τῆς ἁμαρτωλῆς
Ζωῆς, ποῦ ἐγὼ δὲν τὴν πιστεύω;
Τὸ ρέμα νάτο, τᾶγναντεύω,
Κυλάει θολὸ καὶ μαῦρο, ἰδές το,
Πήγαινε πῆσε σὺ στὸ ρέμα,
Κῆμα σὰ κύματα τὰ πλήθια,
Καὶ ζῆσε σὺ στὸ αἰώνιο πῆμα
Κ' ἐγὼ στὴν πρόσκαιρην ἀλήθεια

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ

Τὸ πῆμα; νᾶξερές καὶ τί ν'ε

Τὸ πῆμα αὐτὸ τὸ μαγικό!
Καὶ τὴν ψυχὴ σου ἀκόμα δίνε
Σὰν τὸ τυχαῖης βολικό.
Δὲν ἔχεις τίποτε νὰ χάσῃς
Κ' ἔχεις πολλὰ νὰ ὠφειληθῆς.
Ὅτε στιγμή νὰ μὴ δειλιάσῃς,
Κ' ἔλα μὲμὲ νᾶναστηθῆς
Στὸν ἀλαφρόν ἀφρὸ τῆς πλάσης,
Μονάχη μὴ ζητᾶς νὰ μείνῃς,
Γιὰτ' εὐκολώτερα θὰ γίνῃς
Κᾶτι λιγώτερο ἀπ' ἀφρὸς
Στὸ πρῶτο ἀέρι ν' ἀποσβύσῃς.
Ἐλα, ἀγγελόπλασμα τῆς φύσης,
Τὸ ρέμα νά, προσμένει ἐμπρός.

Η ΚΥΡΑ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ

Ὅχι, δὲ σ' ἀκλουθῶ, θὰ μείνω
Μονάχη, πάντοτε μονάχη.
Γιὰ μένα τὸ πουλί, τὸ κῆνο,
Τῆ χάρη τῆ μεγάλη θάχη
Νὰ μὴ μ' ἀφίγη νὰ γυρεύω
Τίποτε ἐγκόσμιο ἀπὸ σέ.

Στρέφεται πρὸς τὸν Πύργο

Καὶ σὺ, τοῦ πύργου μου κισσέ,
Ποῦ ν' ἀνεβαίνῃς σᾶγναντεύω,
Δὲν εἶνε τάχα ἀληθινὸ
Πῶς δὲ μοῦ δείχνεις τίποτε ἄλλο
Παρὰ τὸ δρόμο τὸ μεγάλο
Ποῦ πάει στὸν ἄπειρο οὐρανό;

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ

Φεύγω καὶ πρόσχε, καυμένη,
Νὰ μὴ βρεθῆς μετανοιωμένη.

Η ΚΥΡΑ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ

Ἐξαντλημένη κάθεται σ' ἓνα κάθισμα· κυττάζει τὸ
φάντασμα νὰ φεύγῃ, καὶ ἀναπνέει βαθεῖα.

Η ΚΥΡΑ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ

ὦ θεέ μου, εἶνε ἡ πρώτη θλίψη
Ποῦ νοιώθω σήμερον αὐτή.
Κᾶτι θαρρῶ καὶ μᾶχει λέραι
Κ' εἶνε ἡ ζωὴ μου περιττή,

Κυττάζει τριγύρω της

Ἄφοῦ καὶ σεῖς, φτωχὰ λουλούδια,
Δὲ μοῦ μιλεῖτε σὰν ἐχτές,
Ἄφοῦ καὶ σεῖς, ξεπεταρούδια,
Μὲ τίς φτερούγες σας κλειστές
Μένετε ἀπάνω σὰ κλωνάρια
Στὰ φύλλα μέσα σιωπηλά,

Κυττάζει μακρότερα
Καὶ μοναχὰ στὰ ἴδια χνάρια
Τὸ ρέμα τρέχει καὶ κυλά.

Σωπαίνει λίγο συλλογισμένη.

Φαίνεται ἐσίμωσεν ἡ ὦρα
Ποῦ πρέπει μακριὰ νὰ φύγω.
Μιὰ δεύτερη παρόμοια μπόρα,
Μαὐτὸ τὸ θάρρος μου τὸ λίγο,
Νὰ τῆ βαστάξω δὲ μπορῶ.
Τὸ Πνέμα θὰ φανῆ καὶ πάλι,
Καὶ τότε, ἄχ τότε τί θὰ κάμω;
Τᾶνταριασμένο μου κεφάλι
Μιὰ λείει νὰ φύγω, μιὰ νὰ δροῦμαι
Στὰ κύματα καὶ σὶν ἀφρὸ.

Ἀλλάζοντας τόνο φωνῆς

Ὅμως ἐγὼ ποτὲ δὲν πρέπει
Τὴν ἄχραντη νὰ λύσω σκέπη,
Μῆτε μοῦ τῶβαλεν ὁ νοῦς,
Γιὰ νὰ λουστῶ σὲ τέτοιο ρέμα.
Μακριὰ ἀπὸ μέ, μακριὰ τὸ πῆμα
Πᾶρέσει τόσο σ' ὀλονοῦς.
Θᾶπρεπε κᾶτι νὰ μοῦ λείπη,
Κᾶτι πιὸ λίγο νὰ κρατῶ
Γιὰ νὰ μπορῶ ν' ἀναζητῶ
Ἀνθρώπινη χαρὰ καὶ λύπη.

Σωπαίνει καὶ σὲ λίγο ἀποφασιστικά.

Πρέπει. Κ' ἡ λέξη αὐτὴ γνωρίζω
Ἐγὼ μονάχα τί σημαίνει.
Τὴν τύχη μου, ἄγραφή ἢ γραμμένη,
Τὴν ὀδηγῶ καὶ τὴν ὀρίζω.
Ἡ ὦρα δὲ μὲ περιμένει.
Κ' ἄργα δὲν πρέπει νὰ βαδίζω
Πρὸς τὴ ζωὴ τῆ φωτισμένη.

Σηκώνεται. ἄλλὰ πρὶν φύγῃ, σκύβει καὶ κόβει λου-
λούδια. Εἶνε πλέον νύχτα.

Ἐσᾶς, κρινάκι δλόλευκα,
Στὰ στήθη μου θὰ βάλω
Καὶ σέ, τριαντάφυλλο μεγάλο
Στὴν κεφαλή μου πλάι,
Καὶ σᾶς, ἀκριβολούλουδα,
Θὰ σᾶς φορέσω τραχηλιά.
Νὰ κοιμηθῶ στὴν ἀγκαλιά
Τ' Ἀπολίη καὶ τοῦ Μᾶη.

Βαστᾶ τὰ λουλούδια καὶ ἀνασηκώνεται καὶ μὲ πικρὸ
χαμόγελο.

Δὲ σᾶς κρατῶ, βλέπετε, ἀμάχη
Ποῦ μ' ἀπαφήσατε μονάχη
Καὶ σεῖς καὶ τὰ καλὰ πουλιά,
Κ' αὐτὰ δὲ θὰ τὰ λησμονήσω,
Κ' αὐτὰ θὰ τ' ἀποχαιρετήσω
Κ' ἄς μὴ μοῦ τραγουδοῦνε πλιά.
Κινεῖ τὸ δόντρο καὶ ἀναταράζονται μερικά πουλά-

κια, αὐτὴ τοὺς στέλνει ἓνα φίλι μὲ τὰ χέρια τῆς
καὶ φεύγει πρὸς τὸν πύργο. Μόλις φτάνει στὴν πόρτα
σταματᾶ καὶ βλέπει πίσω τῆς. Τὸ φεγγάρι ἐκείνη
τὴν ὦρα βγαίνει.

Ντύσε μὲ τὴν ἀγνότη σου,
Φεγγάρι μου, ὄλα γύρω,
Στερνὴ φορὰ νὰ τὰ χαρῶ
Προτοῦ νὰ κλείσῃ ἡ θύρα,

Κατάλευκα κ' ἀνέγγιχτα
Καθὼς μοῦ τᾶχε πλάσει,
Ὅ ξαστερός μου λογισμὸς
Προτοῦ νὰ σκοτεινιάσῃ.

Ντύσε τα ὄλα δλόλευκα,
Καὶ φώτισε λιγάκι
Κάθε φωλίτσα μου κρυφῆ
Καὶ κάθε μου δρομάκι.

Καὶ σκύψε καὶ παράσκυψε
Στὴν κρουσταλλένια βρύση,
Ποῦ μ' εἶχε ἀμέτρητες φορὲς
Περίσοι ἀναδροσίσει.

Κ' ἂν θέλῃς, φεγγαράκι μου,
Στὸ σῦδεντρο τὸ φράχτη,
Μὲ τᾶργυρά, δαχτύλια σου
Συμμάζεψε τᾶδράχι

Τῆς σκοτεινιάς ποῦ ἀπλώνεται,
Στὸ φῶς σου νὰ διακρίνω
Γιὰ πρώτη κ' ὕστερη φορὰ
Τὸ μαῦρο ρέμα ἐκείνο.

Ἀνασηκώνεται γιὰ μιὰ στιγμή στὴν ἄκρη τῶν πο-
διῶν καὶ κυττάζει μακριὰ, ἀλλὰ ἀποστρέφει τὸ πρό-
σωπο μὲ ἀηδία καὶ μπαίνει βιαστικά μέσα ἢ
θύρα ἀκούεται νὰ κλίνη μὲ θόρυβο.

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

Ἐξω ἀπ τὸν κῆπο σ' ἓνα φράχτη συμμαζωμένες
πρὸς μιὰ γωνιά τοῦ πύργου τέσσερες γυναῖκες κρυ-
φομιλοῦν. Παραμόνευαν ἐκεῖ ἀδώρητες καὶ γροί-
κοῦσαν. Εἶνε ἡ Τρίτη καὶ ἡ Τέταρτη τῆς βρύσης
καὶ δυὸ ἄλλες ξένες.

Ἡ ΤΡΙΤΗ πρὸς τὴν Τέταρτη

Τῶκουσες τόρα μὲ ταυτιά σου;

Ἡ ΤΕΤΑΡΤΗ

Ὅχι, δὲν ἄκουσα καλά.

Ἡ ΤΡΙΤΗ

Τὰ λόγια τῆς ἦταν τρελλὰ
Καὶ σὲ δὲν τᾶκουσες, βουβάσον.

Η ΠΡΩΤΗ

Μόνο τὰ λόγια της; κ' εκείνα
Ποῦ βάνεις τὰ φροσιματά της;

Η ΤΡΙΤΗ πρὸς τὴν Τέταρτη

Τὰ βλέπεις τόρα, Κατερίνα;

Η ΔΕΥΤΕΡΗ

Κ' εκείνα τὰ τρεχάματά της!
"Ὡ θέ μου! σὰ νὰ δέσγη ἀκόμα
'Ανεμοστρόβιλος τὸ χῶμα,
Τὴ βλέπω ἀπ' τὴ γληγοροσύνη
Καπνὸ ξοπίσω της ν' ἀφίγη.

Η ΤΡΙΤΗ

Χριστέ καὶ Παταγιά, συχώρα!

Η ΠΡΩΤΗ πρὸς τὴν Τρίτη

Εἶδες ἐσὺ τίποτες ἄλλο;

Η ΤΡΙΤΗ

Τὸ κρῖμα στὸ λαιμὸ μου νᾶνε
"Ἄν θὰ σᾶς πῶ λόγο μεγάλο.
Τὴν εἶδα νά, σὰ νᾶνε τόρα.
Τὴν εἶδα νὰ τὴν κνηγᾶνε
Φαντάσματα.

ΟΛΕΣ ΜΑΖΙ

Τί λές;

Η ΤΡΙΤΗ

Χριστέ μου,
Δὲν εἶχα δὴ τέτοια ποτὲ μου.

Η ΠΡΩΤΗ

Τᾶδες ἀλήθεια;

Η ΤΡΙΤΗ

'Αλήθεια τᾶδα.
"Ὅμο σᾶς πιάνω στὰ παιδιὰ μου.
Μέσ' ἀπ' αὐτὴ τὴ χαραμάδα
Πέρασαν ὄλα ἀπὸ μπροστά μου.

ΟΛΕΣ ΜΑΖΙ

Κ' ἦταν πολλά;

Η ΤΡΙΤΗ

Πολλά; μελλίσοι!
"Ἄλλα μεγάλα, ἄλλα μικρά,
Καὶ σὰ νὰ τᾶχανε βουτήσοι,

Σὲ μὰ φωτιά, μα τί φωτιά!
Σὲ κάθε τους βηματισιά
—"Ἡ χάρη της νὰ μ' ἐλεήση! —
Αἷματα σιάζαν φλογερὰ!

Η ΠΡΩΤΗ

Κ' εκείνη;

Η ΤΡΙΤΗ

Ἐκείνη ἀνάμεσὸ τους
'Αφοῦ ξεθάρρεψε καλά,
Βοηθοῦσε τὸν τρελλὸ χορὸ τους
'Ακόμα πὺδ πολὺ τρελλὰ,
Κ' ἔγειρε ἐκείνο τὸ κακὸ
Ποῦ ἀκόμα ἀντιβοεῖ σι' αὐτιά σας
Καὶ θᾶμα εἶνε θεωτικὸ
Πόχτει ἀκόμα τὴν ὑγειά σας.
Σταυροκοποῦνται ὄλοι.

Η ΠΡΩΤΗ

Μὰ τότε αὐτὴ 'νε μιὰ Νεράϊδα.

Η ΤΡΙΤΗ

"Ὅσα σᾶς εἶπα ὄλα τὰ εἶδα

Η ΤΕΤΑΡΤΗ ἀνήσυχη

Κ' ἐμεῖς τὰκοῦσαμε, λοιπὸ
Νὰ φύγωμεν ἀπὸ δῶ πέρα.

Η ΤΡΙΤΗ κἀνοντάς πῶς δὲν προσέχει

Σκύνετε κάτω νὰ σᾶς πῶ,
Νὰ βάλουμε φωτιά νὰ πάη
Κι' αὐτὴ κ' ὁ πύργος στὸν ἄερα.

Η ΠΡΩΤΗ

Καὶ ποῦθε;

Η ΤΡΙΤΗ

Νὰ ἀπὸ δῶ κ' ἀπὸ τὸ πλάι
Πέρασα κ' εἶδα τὴν ἡμέρα,
Εἶν' ἓνα χάλασμα βαθὺ
Κ' ἡ φλόγα ἀμέσως θ' ἀπλωθῆ,
Κι' ἀπ' τὴν κατάρα ποῦ τὸν ζώνει
"Ὁ τόπος θὰ ξελαφρωθῆ.
Τὴν κνιτάζον σαστισμένους.
'Ελάτε κ' ὁ καιρὸς σιμῶνει.

Η ΤΕΤΑΡΤΗ

Μὰ εἶνε προᾶμα αὐτὸ νὰ γένη!
Καὶ τί μᾶς ἔκαμε ἡ φωτιχὴ!
Δὲν τὴ λυπᾶστε τὴν καυμένη,
Θὰ παραδώσετε ψυχὴ!

Η ΤΡΙΤΗ

Αὐτὴ καλὲ εἶνε ἐξωρισμένη,
"Ἐνα παράλλαμα σωστό.

Η ΤΕΤΑΡΤΗ

'Εγὼ θὰ φύγω, δὲ βασιῶ.

Η ΤΡΙΤΗ μὲ θυμὸ

"Ὁρα καλὴ κ' ἐβλογημένη!

Ἡ τρίτη φεύγει, οἱ ἄλλες παραμερίζουν ἓνα φράχτη
καὶ τηροῦν στὸν κήπο.

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Ἡ κυρὰ τοῦ πύργου εἶνε ἀνεβασμένη στὴν ταρα-
τῆα. Φορεῖ ἄσπρο φόρεμα κ' εἶνε στολισμένη μὲ λου-
λούδια. Εἶνε γλωμὴ κ' ἀδύνατη καὶ κουρασμένη,
ἔχει σταυρωμένα τὰ χέρια της καὶ κνιτάζει ψηλά.

'Εσὺ γαλήνη τῆς νυχτὸς
'Εσὺ θὰ μὲ γροικήσης,
'Εσὺ θὰ μοῦ δροσίσης
Τὴ φλογερὴ καρδιά,

Στὸν ὕπνο δὲν ἀναζητῶ
Τὴν ποθητὴν εἰρήνη
Ποῦ μ' ἀφησε κ' ἐκείνη
Καὶ πέταξε μακριά.

'Ἰδές με. Τὸ φεγγάρι σου
Σὲ μένα ρίξε ἀπάνω
Καὶ πές μου ἂν ἁμαρτάνω
'Απόψε π' ἀγροντῶ,

Κνιτάξε μέσ' στὰ μάτια μου,
Κλαμένα ἀπὸ τὸ δεῖλι,
Στὰ μάγουλα, σιὰ χεῖλη,
Καὶ πές ἂν δὲν πονῶ.

Μὴ σὲ γελᾶσουν, πρόσεξε,
Νυχτερινὴ γαλήνη,
Στὰ στήθεια οἱ ἄσπροι κοῖνοι,
Τὸ ῥόδο στὰ μαλλιά,

Μηδὲ κ' αὐτὸ τὸ φόρεμα
Σιὰθλιο ἀπάνω σῶμα
Καὶ τᾶλλα τᾶνθια ἀκόμα
Ποῦ τᾶχω τραχηλιά.

Στεργὴ φορὰ τὰ χαίρομαι
Στολισματα τῆς νιότης,
Τῆς πάναρτης καὶ πρώτης,
Ποῦ πάει διὰ παντός,

"Ἐνα βαρύτατο ὄνειρο
Στὴ δύση τῆς ἡμέρας,
Τὸ πήρε σὺν ἀγέρας
Γαλήνη τῆς νυχτὸς.

Κι' ἂν δὲν πιστεύης, μὲ τὸ φῶς
Τοῦ φεγγαριοῦ σου ῥόδια,
"Ἄν εἶμαι σὺν καὶ ποῦτα,
Τὰ ῥόδια, τὰ πουλιά,

Τοῦ κήπου ὄλα τὰ λουλούδια
Πάνθοβολοῦνε πλήθος.
Τὰ κρῖνα ἐδῶ στὸ στήθος
Ποῦ δὲ μυρίζουν πλιά.

"Ἐλεος κάμε καὶ σὲ μέ,
Νυχτερινὴ γαλήνη,
Ποῦ τόρα δὲ μ' ἀφίνει
Τὸ φάντασμα στιγμῆ,
Θαροῶ καὶ πόλιν ἔρχεται,
Νά, πάει νὰ μοῦ τὸ φέρη
Τὸ ξαφνικὸν ἀγέρι
Ποῦ σκόδθηκε μ' ὄρμη.

Κνιτάζει ἀνήσυχη πρὸς τὸν κήπο, τὸ φάντασμα
τρέχει ὀλοῖσα πρὸς αὐτὴν.

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ

Τι κάθεσαι, φωτιχὴ; τί κάνεις;
Σὲ λίγο οἱ φλόγες θὰ σὲ ζώσουν,
"Ἐλα καὶ γλῦτωσε, προφτάνεις
Προτοῦ οἱ καπνοὶ σ' ἀποτυφλώσουν,
Νά, πέσε ἐδῶ στὴν ἀγκαλιά μου.

Η ΚΥΡΑ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ

Φάντασμα, φύγε ἀπὸ κοντὰ μου.

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ

Δὲ βλέπεις, ἔρημη, τὴ φωτιχὴ;
Νάτηνε, σὺν ἀνεμοβροχί
Στὴ φέρνει ἀπάνω σου ἡ νοτιὰ,
"Ἐλα, δυστυχισμένη.

Η ΚΥΡΑ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ

"Ὁχι.

Κνιτάζει καὶ βλέπει κ' αὐτὴ τὴ φωτιχὴ γιὰ μιὰ
στιγμὴ ξιπάζεται, ἔπειτα γυρίζει στὸ φάντασμα χα-
ρούμενη καὶ γελαστή.

Γι' ἄλλον κόσμον πλάστηκα
Κι' ἄλλα κνηγῶ
Κ' εἶμαι γιὰ τὰ σῶννεφα
Καὶ γιὰ τᾶστρα ἐγὼ,

Γιὰ τὸν ἥλιο πλάστηκα
 Ζένης μᾶς ἀγῆς,
 Κ' ἔτσι παρασφράττησα
 Κάτου ἔδω στὴ γῆς.

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ

Ἔλα, ἔλα, πρόχτισε
 Σ' ἐπιξ' ὁ καπνός.

Η ΚΥΡΑ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ

Κύρια πόσο ξάστερος
 Εἶνε ὁ ἀσφραγός.
 Λίγο ἀκόμα κι' ἀπλωσα
 Τάνοιχιά φτερά
 Πρὸς τὸ φῶς τὰ θάνατο
 Καὶ πρὸς τὴ χαρά.

Ξανακιντᾶζει κάτου, ἢ φωτιά ἀνεβαίνει ὀλοένα.

Ἦ, πῶς σὲ περίμενα!
 Μὴν ἀργῆς σιγμῆ.
 Σ' ἔνα σου λαμπάδισμα
 Πάρε με μ' ὀρμῆ.

Εἶμαι τόσο ἀέρωη,
 Σπλαχνικὴ φωτιά,
 Ποῦ κιὰτὰ τὰ λούλουδα,
 Νοιώθω τὰ βαρειά
 Ἀρπάζει τὰ λουλούδια ἀπὸ τὸ στήθος της καὶ τὰ πετᾷ.

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ

Ἔλα ἔλα, δόστουχη,
 Κ' εἶσαι τοῦ χαμοῦ.

Η ΚΥΡΑ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ

Φύγε, μαῦρο φάντασμα
 Τᾶργιου ποταμοῦ.

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ

Νά την σὲ περιζῶσε.

Η ΚΥΡΑ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ

Δόξα στὴ φωτιά.
 Θὰ μὲ πάη ἢ φλόγα της
 Στὴν ἐλευθεριά.

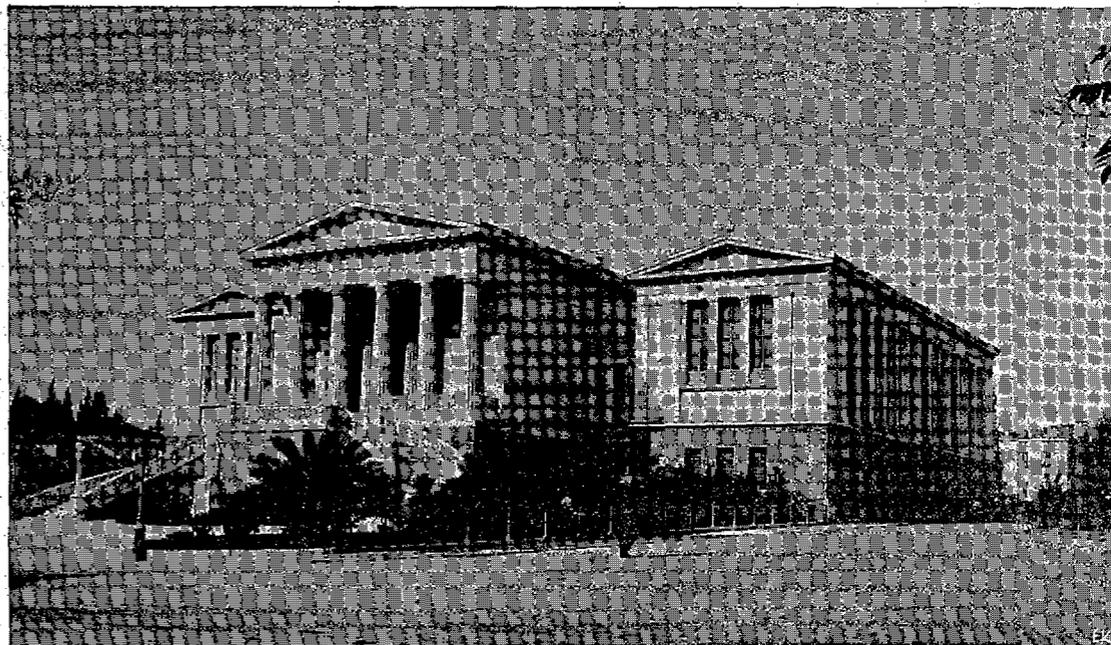
Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

Η ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πανεπιστημίου μεγαλοπρεπὲς οἰκοδόμημα, ἐν ἑκ τῶν ὠραιότερων νεοελληνικῶν μνημείων μὲ τὰ ὁποῖα ἐπροίκισε τὴν πρωτεύουσαν ἢ γενναιοδωρία τῶν ἐν τῇ ξένην δημογενῶν, ἢ Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη, οἰκοδομηθεῖσα διὰ δωρεᾶς 2,800,000 δρ. τῶν ἐκ Κεφαλληνίας τριῶν ἀδελφῶν Βαλλιάνων, ἀποτελεῖ παρήγορον προοδευτικὸν φαινόμενον τοῦ δημοσίου καὶ κοινωνικοῦ βίου ἐν Ἑλλάδι. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν αὐτὴν οἱ Ἀθηναῖοι δυνάμεθα νὰ υπερηφανευώμεθα. Ἔχομεν κάτι, τὸ ὁποῖον εἶνε τέλειον εἰς τὸ εἶδος του. Διότι ὡς πρὸς μὲν τὴν μεγαλοπρέπειαν—τὸ ἀρχιτεκτονικὸν σχέδιον ὀφείλεται εἰς τὸν νεώτερον ἀδελφὸν Χάνσεν—ἢ Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη εἶνε ἡ δευτέρα ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου, πρώτης ἐρχομένης τῆς δημοσίας Βιβλιοθήκης τῆς Οὐασιγκτῶνος τῆς ὁποίας ἢ ἀνέγερσις ἐστοίχισε 40,000,000 φρ. Ὡς πρὸς δὲ τὸν πλοῦτον τοῦ περιεχομένου ἢ Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη ἔρχεται τεσσαρακοστὴ ἀπέναντι 6,000 βιβλιοθηκῶν ὅλου τοῦ κόσμου, περιέχουσα 250,000 τόμους, περὶ τὰς 120,000

τεύχη αὐτοτελῆ, 2,500 ἀρχέτυπα, 2,296 χειρόγραφα καὶ 2,150,000 ἱστορικὰ ἔγγραφα.

Αὕτη εἶνε ἡ Ἑθνικὴ μας Βιβλιοθήκη ἢ στεγαζομένη ὑπὸ τὸ παρὰ τὸ Πανεπιστήμιον καὶ τὴν Ἀκαδημίαν οἰκοδόμημα. Τὴν ἱστορίαν τῆς ἰδρύσεώς της εὐρίσκομεν εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ ἐφόρου αὐτῆς κ. Γ. Κωνσταντινίδου τὴν γραφεῖσαν τὸ 1891. Κατὰ τὴν ἔκθεσιν αὐτὴν ἢ Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη ἀποτελεῖται ἐκ τῆς Δημοσίας καὶ τῆς Πανεπιστημιακῆς ἠνωμένων. Καὶ τῆς μὲν Δημοσίας Βιβλιοθήκης ἢ ἴδρυσις ἐγένετο ἐπὶ Κυβερνήτου Καποδιστρίου ἐν Αἰγίνῃ, ἠνωμένης μετὰ νομοσποτικοῦ μουσείου ἐν τῷ Ὀρφανοτροφείῳ. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καποδιστρίου, διὰ διατάγματος τῆς διοικήσεως ἐπιτροπῆς ἐκδομένου ἐν Ναυπλίῳ τῇ 15 Μαΐου 1832, ἐγένετο ἴδιον καθίδρυμα, διορισθέντος πρώτου ἐπιστάτου αὐτῆς τοῦ μεγάλου διδασκάλου τοῦ γένους Γεωργίου Γενναδίου μεθ' ἑνὸς ὑποεπιστάτου τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ. Ἡ δὲ ἐν Ἀθήναις ἐγκαθίδρυσις αὐτῆς ἀπεφασίσθη τῇ 22 Μαΐου

Η ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΦΩΤΟΓΡ. Σ. ΚΟΚΚΟΛΗ

1834 διὰ τοῦ περὶ ἐπιστημονικοῦ καὶ τεχνολογικοῦ συλλόγου νόμου τῆς ἀντιβασιλείας. Ἡ Πανεπιστημιακὴ βιβλιοθήκη ἰδρύθη μετὰ τοῦ Πανεπιστημίου ἐν ἔτει 1837 καὶ διηρμήνετο μέχρι Μαρτίου 1842 ὑπὸ τοῦ γραμματέως τοῦ Πανεπιστημίου. Τότε πρῶτος ἐφορος διορίσθη ὁ κ. Γεώργιος Κ. Τυπάλδος. Διότι διὰ Β. Διατάγματος τῆς 31 Μαρτίου 1842 ἠνώθησαν τοπικῶς καὶ διοικητικῶς ἢ Δημοσίᾳ καὶ Πανεπιστημιακῇ Βιβλιοθήκῃ τοποθετηθεῖσαι ἐν τῷ νέῳ κτιρίῳ τοῦ Πανεπιστημίου. Τὸ δὲ 1866 διὰ νεωτέρου Β. Διατάγματος συνεχωνεῦθησαν εἰς μίαν, τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην, με ἐνιαίαν σφραγίδα, ἀλλὰ διὰ νόμου τοῦ 1867 ὠρίσθη πάλιν ὅπως ἔχωσι μὲν τὰ βιβλία τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης κοινὸν κατάλογον, διακρίνωνται ὅμως τὰ ἑκάτερα τῶν βιβλιοθηκῶν ἀνήκοντα καὶ ἐν τοῖς καταλόγοις κατ' ἐπίμονον ἀξίωσιν τῶν ἀρχῶν τοῦ Πανεπιστημίου τὰ βιβλία τῆς Πανεπιστημιακῆς Βιβλιοθήκης ἑξακολουθοῦν νὰ διακρίνονται δι' ἰδιαίτερας σφραγίδας. Οὕτω ἢ Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον ἀνώτερον καθίδρυμα τοῦ Κράτους πλουτιζόμενον τῇ χρηματικῇ ἀρωγῇ τοῦ τῆς Δημοσίας καὶ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ διὰ τῶν πόρων τοῦ ἰδιαίτερου αὐτῆς ταμείου τοῦ σχηματισθέντος ἐκ δωρεῶν ὡς καὶ τῶν κατὰ νόμον δωρεῶν καὶ προσφορῶν βιβλίων, διοικου-

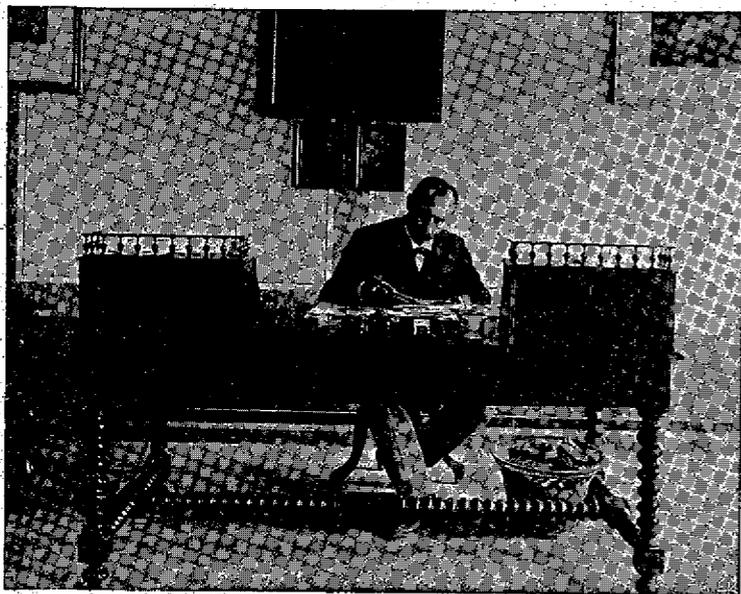
μένον δὲ ὑπὸ ἰδιαίτερας ἀρχῆς, τοῦ ἐφόρου, ἔχοντος βαθμὸν νομάρχου.

Ἐκ τῆς αὐτῆς ἐκθέσεως τοῦ καὶ σήμερον διατελοῦντος ἐφόρου κ. Γ. Κωνσταντινίδου μανθάνομεν καὶ τοὺς διατελέσαντες ἐφόρους τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης. Εἶνε δὲ οὗτοι οἱ Γεώργιος Κ. Τυπάλδος ἀπὸ τοῦ 1842—1863, Παναγιώτης Σούτσος ὁ ποιητής, τὸν ὁποῖον ἔφερον ἢ Μεταπολίτευσις εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἀμείψασα τοὺς κατὰ τοῦ Ὀθωνος ἀγῶνας του, ἀλλ' ὁ ὁποῖος διεκρίθη ἐπὶ παροιμιώδεις ἀμελείας τῶν καθηκόντων του, Κ. Φρεαρίτης ἀπὸ τοῦ 1866—1867, ὁ ὁποῖος ἐφήρμοσε τὸ ἀμερικανικὸν σύστημα κατατάξεως τῶν βιβλίων κατὰ σχῆμα, Μιχαὴλ Σχινᾶς ἀπὸ τοῦ 1867—1868, Σ. Κόμνος ἀπὸ τοῦ 1870—1875, Ἰ. Πανταζίδης ἐπὶ μῆνας τινὰς τοῦ 1875, Κ. Κροκιδᾶς ἀπὸ τοῦ 1875—1877, Δ. Βερναρδάκης ἐπὶ μῆνας τινὰς τοῦ 1887, Μιχαὴλ Δαΐφωρος ὡς ἀναπληρωτῆς ἐφόρου ἀπὸ τοῦ 1877—1878, Χ. Μελετόπουλος ἀπὸ τοῦ 1878—1880, Ἐμμ. Ροῖδης ἀπὸ τοῦ 1880—1882, Ἐμμ. Ροῖδης ἀπὸ τοῦ 1882—1883, Χ. Μελετόπουλος ἀπὸ τοῦ 1885—1886, Ἐμμ. Ροῖδης ἀπὸ τοῦ 1886—1890, Γ. Κωνσταντινίδης ἀπὸ τοῦ 1890—1892, Ἐμμ. Ροῖδης ἀπὸ τοῦ 1892—1895, Γ. Κωνσταντινίδης ἀπὸ τοῦ 1895—1897, Ἐμμ. Ροῖδης ἀπὸ τοῦ 1897—1903,

καὶ Γ. Κωνσταντινίδης ἀπὸ τοῦ 1903 μέχρι σήμερα.

Πρὸ τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης εἰς τὸ Πανεπιστήμιον εὗρισκετο ἡ μὲν Δημοσία ἐν τῷ παρὰ τὴν Μητρόπολιν βυζαντινῷ ναύκωφ τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου, ἡ δὲ τοῦ Πανεπιστημίου ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Κλεάνθους εἰς τὸ πρῶτον Πανεπιστήμιον. Ἐγκαίρως δὲ ἀπὸ τοῦ 1856 εἶχε κατάστῃ αἰσθητὴ ἡ ἀνάγκη τῆς ἰδρύσεως ἰδίου κτιρίου καὶ ἐδημοσιεύθη τότε Β. διάταγμα προσκαλοῦν εἰς ἐράνους πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἀλλ' οὐδὲν κατορθώθη μέχρι τοῦ 1886, ὅτε οἱ ἀδελφοὶ Βαλλιάνοι ἐδώσαν εἰς τὸ Κράτος τὸ μέγα ποσὸν τῶν 2,800,000 δρ. δι' οὗ ἀνηρέθη τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πανεπιστημίου οἰκοδόμημα.

Τὸ μνημεῖον τοῦτο ἀρχαίου δωρικοῦ ρυθμοῦ εἶνε ἐκ τῶν τελειότερων τοῦ κόσμου. Διπλῆ μαρμαρίνη κλίμαξ ἀγει εἰς τὸν ἄνω ὄροφον ὀλόκληρον ἐκ μαρμάρου. Ὁ πρόδομος ὑποβαστάζεται ὑπὸ κίωνων ἄνω δὲ ἔχει γλυφὰς καὶ ζωγραφικὰς ἀπεικονίσεις ἐξαισίας. Εἰς τὸ μεσαῖον εὐρὺ διαμέρισμα ὑπάρχει τὸ ἰδιαίτερον διὰ μακρὰς μελέτας ἀναγνωστήριον, ἔχον γύρω ὑψηλὰς μέχρι τῆς ὀροφῆς θήκας βιβλίων. Ἐκεῖθεν φθάνει τις εἰς μικρὸν διάδρομον ὅπου εἶνε τὸ γραφεῖον τοῦ ἐφόρου, περικαλλέστατον κατὰ τὴν ἐπίπλωσιν, κοσμοῦμενον ὑπὸ θανμασίας εἰκόνας τοῦ Ἁγγλου ζωγράφου Οὐάιτς τῆς *Ψυχῆς*, δωρηθείσης ὑπὸ τοῦ

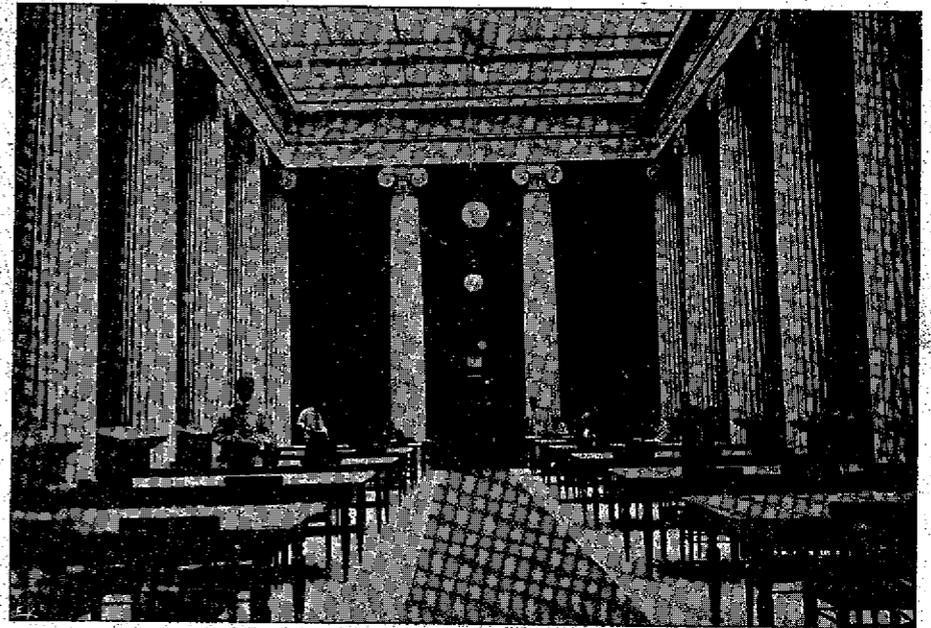
Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΕΦΟΡΟΣ ΤΗΣ ΕΘΝ. ΒΙΒΛ.

ἐν Λονδίῳ δημογενοῦς Ἰωνίδου. Εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ ἐφόρου φυλάσσεται καὶ ἐν τῶν πολυτιμωτέρων λόγφ ἐκτυπώσεως βιβλίων τοῦ κόσμου, ἡ περιγραφή τῶν *βυζαντινῶν Σμύλων* ὑπὸ τοῦ ρώσου Κοδάκωφ. Τοῦ βιβλίου τούτου, τὸ ὁποῖον εἶνε ἀριστοῦργημα τυπογραφικῆς, χρωμολιθογραφικῆς καὶ βιβλιοδετικῆς τέχνης, ἐξεδόθησαν μόνον ἀνὰ 300 ἀντίτυπα εἰς ρωσικὴν, γερμανικὴν καὶ γαλλικὴν γλῶσσαν, τὰ ὁποῖα δὲν ἐτέθησαν εἰς κυκλοφορίαν. Τὸ βιβλίον εἶνε ἀφιερωμένον παρὰ τοῦ συγγραφέως εἰς τὸν Τσάρον.

Ἄνω, εἰς τὸν τρίτον ὄροφον τοῦ ὀπισθίου μέρους τῆς βιβλιοθήκης, ὑπάρχει τὸ σπουδαιότατον τμήμα τῶν ἀρχετύπων καὶ χειρογράφων, τοῦ ὁποῖου διευθυντὴς εἶνε ὁ κ. Δημ. Γρ. Καμπούρογλου. Εἰς τὸ τμήμα τοῦτο φυλάσσονται μεγίστης ἀξίας ἱστορικὰ χειρόγραφα ἐν οἷς καὶ χρυσόβουλον τοῦ βυζαντινοῦ αυτοκράτορος Ἄνδρονίκου... καὶ μολυβδόβουλον τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου Ε', καθὼς καὶ χειρόγραφον εὐαγγελίου μυθώδους ἀξίας μετὰ ἐκθαμβοῦντος κάλλους ἀγιογραφικοῦ.

Αἱ δύο πλευραὶ τῆς βιβλιοθήκης χρησιμεύουν ἡ μὲν ἀνατολικὴ διὰ τὴν φύλαξιν τῶν βιβλίων εἰς σιδηρὰς θήκας καὶ κατὰ πολλαπλοῦς σιδηροῦς ὀρόφους ἀρχομένους ἀπὸ τῶν ὑπογείων, ἡ δὲ δυτικὴ ὡς ἀναγνωστήριον. Ἄνεσις, εὐρυχωρία καὶ εὐμάθεια εἶνε αἱ κυριαρχοῦσαι ἐντυπώσεις εἰς τὸ ὡραῖον αὐτὸ τέμενος τῶν σπουδῶν. Ὑπεράνω πάσης προσδοκίας οἱ καθ' ἡμέραν ἐπισκέπται ὑπερβαίνουν τοὺς ἑπτακοσίους, εἶνε δὲ μετὰ αὐτῶν ἀξιωματικοί, κυρία, καθηγηταὶ καὶ πολλοὶ ξένοι. Τὸ κυριαρχοῦν στοιχεῖον εἶνε οἱ φοιτηταί. Ἡ βιβλιοθήκη παραμένει ἀνοικτὴ καὶ τὴν νύκτα μέχρι τῆς 10ης.

Ἔνεκα τῆς μεταφορᾶς τῶν βιβλίων, συντελεσθείσης μόλις πέρυσι ἐντὸς 36 μόνον ἡμερῶν χάρις εἰς τὴν δραστηριότητα τοῦ ἐφόρου κ. Γ. Κωνσταντινίδου καὶ ὀλοκλήρου τοῦ προσωπικοῦ, μετὰ τῶν ὁποίων δέον νὰ μνημονεύσωμεν ἰδιαζόντως τὸν βιβλιοφύλακα κ. Μιχαὴλ Δαϊτφινερ ἐργαζόμενον ἐπὶ μακρὰ

ΤΟ ἈΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΝ

ΦΩΤΟΓΡ. Σ. ΚΟΚΚΟΛΗ

ἔτη ἐν τῷ ἰδρύματι, γίνεται τώρα γενικὴ ἀναταξινόμησις τῶν βιβλίων. Οὕτω δὲ ἐφέτος ἐταξινόμηθησαν ὅλαι αἱ φιλολογίαι ἑλληνικαὶ καὶ ξένηι περὶ τοὺς 35,000 τόμους, ὅλα τὰ περιοδικὰ περὶ τοὺς 3,000 τόμους, ἡ θεολογία καὶ ἡ ἀρχαιολογία ἐν συνόλῳ περὶ τοὺς 90,000 τόμους. Ὑπολογίζεται ὅτι ἐντὸς διετίας ἡ Βιβλιοθήκη θὰ εἶνε ὅλη ἀναταξινόμημένη μὲ πλήρη κατάλογον καὶ εὐρετήριον διὰ νὰ δύναται νὰ λειτουργῇ ὡς ὡρολόγιον.

Ἡ ὑπηρεσία τῆς ἀντάλλαγῆς μετὰ τῶν ξένων βιβλιοθηκῶν ἐπλούτισε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη κυριολεκτικῶς τὴν Βιβλιοθήκην μας, προκαλοῦν δὲ τὸν θαυμασμόν τὰ παρὰ τῶν ἀμερικανικῶν, ἀγγλικῶν καὶ γερμανικῶν πανεπιστημίων καὶ βιβλιοθηκῶν ἀποστελλόμενα βι-

βλία, ἀναγόμενα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς πολιτικὰς ἐπιστήμας, ἀλλὰ καὶ εἰς πάσας τὰς ἐπιστημονικὰς ἐρεῦνας ἀναφερόμενα.

Οὕτω βλέπει τις διὰ τῶν ἐξαισίων αὐτῶν συγγραμμάτων, ὅτι οἱ μόνοι πράγματι προοδεύσαντες λαοὶ εἶνε οἱ ἀγγλοσαξωνικοί. Πρὸς τὴν τοιαύτην πρόοδον φαίνεται γενναίως ἀμιλλωμένη ἡ Ἰαπωνία. Τοῦλάχιστον τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Τόκιο στέλλει τακτικώτατα σπουδαίας ἐπιστημονικῆς ἀνακοινώσεις τῶν ἐργαστηρίων του, συνοδευόμενας μετὰ ἐξαισίων εἰκόνων ἐπὶ διαφόρων ἐπιστημονικῶν ἀνακαλύψεων. Εἰς ἀντάλλαγμα ἡμεῖς στέλλομεν εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς βιβλιοθήκας καὶ τὰ πανεπιστήμια τὰς λογοδοσίας τῶν Πρυτάνεων μας. Πάλιν καλὰ!

Γ. ΒΩΚΟΣ

ΤΟ ΡΑΔΙΟΝ

Ἡ εἴσοδος τοῦ νέου τούτου ἀντιπροσώπου τῆς ὕλης εἰς τὴν 78ην θέσιν τῶν χημικῶν στοιχείων ὑπῆρξε θριαμβευτικὴ.

Ἡ ἐπιστήμη τὸ ἔχει εὐρίσκειν ὡς νέον ἥλιον τοῦ ἐπιστημονικοῦ στερεώματος, ἡ κοινωνία τὸ ἐνεκοπώθη μετὰ στοργῆς καὶ ἡ εὐφραντισίως φήμη τὸ περιέβαλε διὰ μυθικῆς αἴγλης. Ἐντεῦθεν εἶδομεν σοφοὺς προστρέχοντας καὶ

ζητοῦντας, ἐκ τῶν ὀλιγίστων τῆς ὕλης ψυχίων τὰ ὁποῖα φιλαργύρως παρέχει, νὰ ἐκθρέψωσιν ἕκαστος τὰς ἰδίας περὶ ὕλης καὶ ἐνεργείας λιποσάρχους θεωρίας των. Τυφλοὺς καὶ ἀναπήρους, ἐξ αὐτοῦ ἀπεκδεχομένους τὴν ἰασίν των, πνευματιστὰς, τὰ τρίποδα αὐτῶν τραπέζια ἀπολαποῦντας καὶ παραδιδόμενους εἰς τὸ νέον medium, ὅπως ἐπικοινωνήσωσι μετὰ τῶν πνευ-

μάτων. Είπε δὲ σχεδὸν βέβαιον, ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι δὲν θὰ λείψωσιν οἱ ἐκζητηταὶ παραχωρήσεων ἑλληνικῶν μεταλλείων νὰ προσαρθῶσιν καὶ τὸ ράδιον, διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον, εἰς τὰ λοιπὰ στερεοτύπων ἀναφερόμενα μέταλλα εἰς τὰς αἰτήσεις των, ὡσάκις ἀνακαλύψωσι πολυχρωμὸν τινα λίθον.

Τὸ νέον στοιχεῖον θὰ ἔχη ἀφεύκτως μετανοήση διότι ἐθέλωσε τὴν ἀνατολήν τοῦ εἰκοστοῦ πρόσφορον, ὅπως ἐγκαταλείψῃ τὸ κρυψύγετον τῶν ζοφερῶν τῆς Βοεμίας δρυμῶν, ἵνα διὰ γυναικείας χειρὸς ἴδῃ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἐν μέσοις Παρισίαις, καταστὰν ἀμέσως τὸ στοιχεῖον τοῦ συρμού.

Ὅπως δὲ εἶπε καιρὸς — ὅσον τοῦτο καὶ ἂν εἶνε ἀπογοητευτικόν — ν' ἀνασύρωμεν τὸν πέπλον τῶν ὑπερφυσικῶν καὶ ἀδεσπότην διαδόσεων, αἵτινες καλύπτουσιν ἐν μέρει καὶ σημερον τὴν πραγματικὴν αὐτοῦ φύσιν καὶ τοῦτο θέλομεν πράξει εὐχαρίστως σημερον χάριν τῶν ἀναγνώστων τῶν «Παναθηναίων», προσπαθοῦντες ἐν ἐπιγνώσει ὅτι οὐχὶ μόνον πρὸς εἰδικούς ἐπιστήμονας ἀπευθυνόμεθα, ὡς οἶον τε ἀπλούστερον νὰ ἐκθέσωμεν τὰ κατ' αὐτό.

Ἱστορικὸν τῆς ἀνακάλυψεως.

Ὅλοι γνωρίζομεν τὰς ἐν τῷ σκότει, λαμπυρίδος δίκην, φωσφορίζουσας ἐκείνας οὐσίας, δι' ὧν περιβάλλοντες κηροπήγια, πυραιοθήκας, ὄρολόγια κλ. ἀνευρίσκομεν ταῦτα ἐν τῷ σκότει ἐκ τῆς ἐκχεομένης ἀσθενοῦς αἴγλης. Τὰ σώματα ταῦτα ἐσπουδάσθησαν ἰδιαιτέρως ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, ὑφ' ἧς ἰδίᾳ ἀνεκαλύφθησαν αἱ ἀκτίνες τοῦ Röntgen, ἔνεκα τῶν ἑξῆς λόγων.

Αἱ ἀκτίνες τοῦ Röntgen παράγονται, ὡς γνωστὸν, κατὰ τὴν διόδον ἠλεκτρικῶν σπινθηρῶν διὰ ὑαλίνης τινὸς σφαιρας σχεδὸν τελείως κενῆς· τότε ἀκτίνες ἐξακοντίζονται ἀπὸ τοῦ ἐνὸς σημείου τῆς σφαιρας πρὸς τὸ ἕτερον, ἢ ὡς λέγουσιν οἱ φυσικοὶ, ἀπὸ τοῦ θετικοῦ πόλου πρὸς τὸν ἀρνητικόν, τὸν καὶ κάθοδον καλούμενον, ἔξ οὗ καὶ αἱ ἀκτίνες ὀνομάζονται *καθοδικαί*. Λέγονται μὲν *ἀκτίνες* αὗται, κυρίως ὁμοίως εἶνε ἀερίον τι, ὡς ἡ ἐπιστήμη ἀπέδειξε, ἐξόχως μικροῦ βάρους μὴ δυναμένου διὰ τῶν συνήθων μέσων νὰ προσδιορισθῇ καὶ πεφορισμένον ἠλεκτρισμοῦ. Αἱ ἀκτίνες αὗται ἔχουσι μεταξὺ ἄλλων καὶ δύο περιέργους ιδιότητας. Ἡ πρώτη εἶνε ὅτι αἱ ρηθεῖσαι οὐσίαι, ἦτοι, αἱ φωσφορίζουσαι ἢ λαμπυρίζουσαι, εὐθὺς ὡς τεθῶσι πρὸ αὐτῶν, ἐντείνουσιν ἐξόχως τὸν φω-

σφορισμὸν αὐτῶν. Ἡ δευτέρα εἶνε, ὅτι πάντοτε παράγουσι καὶ ἕτερον εἶδος ἀκτίνων, πραγματικῶν πλέον ἀκτίνων, αἵτινες ὁμοίως διαφέρουσι τῶν συνήθων, τῶν τοῦ ἡλιακοῦ φωτός. Δὲν φαίνονται οὔτε ἐν φωτὶ οὔτε ἐν σκότει· δὲν δύναται νὰ συναθροισθῶσι εἰς ἐν σημείον διὰ φακοῦ· οὔτε νὰ ἀνακλασθῶσι ἀπὸ μιᾶς σιλικῆς ἐπιφανείας ὡς αἱ ἡλιακαὶ καὶ ἐν γένει αἱ ἀκτίνες, ἅς πέμπονσι διάπυρα σώματα, ἀλλὰ διαπερῶσι σκιερὰ σώματα, οἷα λεπτὰ μέταλλα, ξύλον, χάρτην καὶ δύναται νὰ προσβάλλωσι τὰς φωτογραφικὰς πλάκας, καὶ ὅταν πρὸ αὐτῶν ἐντεθῇ σκιερὸν τι σῶμα λ. χ. καὶ ὅταν εὐρίσκωνται ἐντὸς τοῦ κυτίου αὐτῶν ἢ τοῦ ξυλίνου πλαισίου τῆς φωτογραφικῆς μηχανῆς· εἶνε αἱ γνωσταὶ ἀκτίνες X ἢ ἀκτίνες Röntgen καλούμεναι.

Τούτων ἔνεκα τῶν λόγων οἱ ἐπιστήμονες ἐνέκωσαν εἰς τὴν σπουδὴν τῶν φωσφορίζοντων ἢ λαμπυρίζοντων σωμάτων μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν ἀκτίνων τοῦ Röntgen, καὶ εὗρον ὅτι καὶ ταῦτα τὰ σώματα, ἐκτιθέμενα ἄνωθεν φωτογραφικῆς πλακῆς ἐπιμελῶς διὰ χάρτου ἢ ξύλου κεκαλυμμένης ἐπὶ μακρότατον χρόνον, ἐπὶ ἑβδομάδος ἢ καὶ μῆνας ἔτι προσβάλλουσι φωτογραφικὰς πλάκας, ἦτοι ὅτι ἐκπέμπονσι ἀκτίνας Röntgen εἰς ἐλάχιστον βαθμὸν.

Ὁμοίως ἀκτίνας ἐκπέμπει καὶ μέταλλον τι βαρὺ καὶ ὡς ὁ Becquerel εὔρε, τὸ οὐράνιον καλούμενον, καθὼς καὶ αἱ χημικαὶ αὐτοῦ ἐνώσεις. Εἰς ταύτας, μάλιστα παρετήρησαν καὶ ἰδιότητάς ἠλεκτρικὰς· δηλαδή αἱ ἀκτινοβολία αὗται, τὰς ὁποίας ἐν συνόλῳ ὠνόμασαν ἀκτίνας Becquerel, πλὴν τῶν ρηθεισῶν ιδιοτήτων, ὡς ἐκ τῆς ὑλικῆς των φύσεως, καθιστῶσι τὴν περὶ αὐτὰ ἀτμόσφαιραν ἠλεκτροαγωγόν. Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἠλεκτρισμὸς δὲν δύναται νὰ διαβιβασθῇ διὰ μέσου τοῦ ἀέρος καὶ ἄλλων τινῶν σωμάτων, ἐνῶ δύναται ἄριστα διὰ τῶν μετάλλων, ὁ περὶ τοιαῦτα σώματα ὁμοίως ἀπὸ τῆς ἰδιότητος τοῦ νὰ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ ὡς φορεὺς ἠλεκτρισμοῦ.

Τὸ μέταλλον οὐράνιον ἐξάγεται ἐξ ὄρυκτοῦ ὀνόματι, πισσουρανίτου (Pechblende), ὅπερ ἀπαντᾷ ἰδίᾳ εἰς τὰς ὄρεοσειράς τοῦ Erz μεταξὺ Βοεμίας καὶ Σαξωνίας καὶ ἰδίᾳ ἐν Johakimsthal τῆς αὐστριακῆς Βοεμίας, ἐπίσης ἐν Νορβηγίᾳ, Ἀμερικῇ κτλ. Ὁ πισσουρανίτης ὡς παρετήρησαν ὁ Κουρὸς καὶ ἡ Κουρὸς Curie, ἔχει μᾶλλον ἐντονὸν τὴν ὑπὸ τὴν ἄνω ἔννοιαν, ἀκτινοβολίαν, ἢν ὠνόμασαν καὶ *ἀκτινεργίαν*

(radioactivität ἢ καὶ ἀπλῶς activität) καὶ τοῦτο ὤθησεν αὐτοὺς εἰς χημικὴν ἔρευναν πρὸς συγκέντρωσιν ἢ καὶ ἀπομόνωσιν τοῦ ἀκτινεργοῦ παράγοντος ὅστις ἐγκλείεται ἐν αὐτοῖς καὶ ὅστις κατὰ τὴν γνώμην των, δὲν ἦτο τὸ οὐράνιον. Ὁ πισσουρανίτης τοῦ Johakimsthal, ἰδίως, περιέχει πλὴν τοῦ οὐρανίου καὶ ἄλλα μέταλλα ἐν μικρᾷ ποσότητι συνήθη ὡς μόλυβδον, βισμούθιον, καὶ σπανιότερά ὡς θόριον, τελλούριον, βάριον κλ. Διὰ διαφορῶν χημικῶν διαχωρισμῶν κατώρθωσαν (1898) τὸ ζεύγος Curie, ν' ἀπομονώσωσι βισμούθιον 400 φορὰς μᾶλλον ἀκτινεργὸν τοῦ οὐρανίου. Τὴν ιδιότητα ταύτην ἀπέδωσαν εἰς τὴν ὑπαρξίν νέου τινὸς στοιχείου, ὅπερ ὠνόμασαν *πολώνιον*, πρὸς τιμὴν τῆς πατρίδος τῆς Κουρὸς Curie, ἣτις εἶνε Πολωνίς, ἀνήκουσα εἰς οἰκογένειαν, ἣς ὁ πατήρ, οἱ ἀδελφοὶ καὶ αἱ ἀδελφαί, εἶνε πάντες ἐπιστήμονες, καὶ συζευχθεῖσα πρὸ ὀκταετίας τὸν κύριον Curie καθηγητὴν τότε τῆς φυσικῆς ἐν τῇ «Σχολῇ τῆς Φυσικῆς καὶ τῆς Χημείας» ἐν Παρισίοις. Ἡ ἀνανοίνωσις αὕτη ἐπολεμήθη ἀμέσως (Giesel) καὶ οἱ ἴδιοι ἀνακάλυψαντες βραδύτερον (1902) ἠναγκάσθησαν νὰ παραδεχθῶσιν ὅτι δὲν ἐπρόκειτο περὶ νέου στοιχείου. Οὐχ ἦττον λίαν συντόμως καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος (1898) κατώρθωσεν ἡ γυναικεία ἀγγίνοια ὑπὸ τῆς θετικῆς ἐπιστημοσύνης τοῦ κ. Curie χειραγωγούμενη, ν' ἀνασύρῃ ἐκ τῶν αὐτῶν ὑπολειμμάτων τοῦ πισσουρανίτου νέον ἀσφαλῶς, πλέον, στοιχεῖον, 50—100,000 φορὰς μᾶλλον τοῦ οὐρανίου ἀκτινεργὸν τὸ *Ράδιον*.

Ἡ ἀνακάλυψις αὕτη, πλὴν τῆς ἄλλης μεγάλης τιμῆς, ἦν προσεπορίσατο εἰς τὸ ζεύγος Curie καὶ τὸν κυρίως μελετήσαντα τὰς τοιαύτας ἀκτινοβολίας Becquerel, προσεπόρισεν αὐτοῖς καὶ τὸ μέγα ἐκ 250.000 φρ. βραβεῖον Nobel.

Στοιχειακὴ φύσις καὶ ἐξαγωγή τοῦ ραδίου.

Ἡ στοιχειακὴ φύσις σώματός τινος δείκνυται ἐν τῇ χημείᾳ κυρίως ἐκ τοῦ διακεκριμένου φάσματος αὐτοῦ. Δηλαδή, ἵνα δευχθῇ ὅτι σῶμα τι εἶνε στοιχεῖον, ἦτοι ἀπλοῦν σῶμα μὴ δυναμένου νὰ παραχθῇ ἐκ τῶν ἄλλων γνωστῶν διὰ χημικοῦ συνδυασμοῦ ἢ ν' ἀναλυθῇ εἰς ἀπλούστερα συστατικά, πρέπει διαλυροῦμενον ἐντόνως ἐν ἀερίῳ καταστάσει καὶ ὀρώμενον διὰ τοῦ φασματοσκοπίου νὰ παρέχῃ ἰδίως ὅπως γραμμὰς· ἦτοι τοιοῦτον χρώματος καὶ ἐν τοιαύτῃ θέσει, ὁποίας οὐδὲν ἄλλο σῶμα

παρέχει τοιαύτας γραμμὰς παρέχει ὄντως τὸ ράδιον.

Ἡ ἐξαγωγή του γίνεται καὶ νῦν ἐκ τοῦ πισσουρανίτου. Ἀφ' οὗ διὰ διαφορῶν μέσων ἀποχωρισθῇ ἐξ αὐτοῦ τὸ οὐράνιον διὰ προσθήκης ἁλατος βαρίου λαμβάνεται ἴζημα (κατακάθισμα), λίαν ἀκτινεργόν, ἔξ οὗ πάλιν, δι' ἐπανειλημμένων ἀναδιαλύσεων, ἀνακαθίξεων κλ. λαμβάνεται τὸ ράδιον, ἠνωμένον μὲ γλώριον ἢ βρώμιον· εἰς μεταλλικὴν κατάστασιν εἰσέτι δὲν ἀπεμονώθη, οὐχ ἦττον εὐρέθη ὅτι εἶνε μέταλλον λίαν βαρὺ, ἀνάλογον τοῦ οὐρανίου. Ἐνεκα τῆς ποικιλίας καὶ τοῦ πλήθους τῶν χημικῶν δράσεων δι' ὧν τὸ ράδιον ἐξάγεται καὶ τῆς ἐλαχίστης ποσότητος ἐν ἣ περιέχεται (ἦττον τοῦ ἐνὸς ἑκατομμυριοστοῦ τοῖς 1/10) εἶνε λίαν ἀκριβὸν (1500 φρ. τὸ γραμμαρίον περιῖπου).

Ἡ φήμη τοῦ ραδίου ὀφείλεται εἰς τὰς ὄντως πρωτοφανεῖς ιδιότητας αὐτοῦ, τὰς ἀκτινοβολίας κληθείσας. Παρέχει κυρίως τὰς ἀκτίνας Becquerel. Ἡτοι 1^{ον} ἀκτίνας (α) ἢ μᾶλλον μορίδια ὑλικά διασπειρόμενα ἀπ' αὐτοῦ, καὶ καθιστῶντα τὸν ἀέρα ἠλεκτροαγωγόν, ἐκκενοῦντα ἠλεκτροσκόπιον καὶ ἄλλα σώματα φορτισμένα μὲ ἠλεκτρισμὸν, εὐθὺς ὡς πλησιάζωμεν ἐλαχίστην αὐτοῦ ποσότητα. 2^{ον} ἀκτίνας (β) καθοδικὰς· αὗται εἶνε μᾶλλον ἀερίον τι ἐλαχίστης μάζης πεφορισμένον ἀρνητικοῦ ἠλεκτρισμοῦ· ὅτι τοιοῦτον ἀερίον ἀκτινοβολεῖται, δυνάμεθα νὰ πεισθῶμεν διὰ τοῦ ἑξῆς πειράματος· ἐγκλείομεν ἐντὸς ὑαλίνης σφαιρας ράδιον καὶ μετ' ἀρκετὸν χρόνον δι' αἰχμηροῦ χάλυβος χαράσσομεν ἰσχυρῶς εἰς τι μέρος τὴν σφαιραν· εἰς τὸ μέρος τότε τῆς χαραγμῆς σπινθῆρ μικρὸς σχηματίζεται καὶ αἰσθάνομεθα ἐλαφρότατον τιναγμὸν εἰς τοὺς δακτύλους. Τοῦτο προέρχεται ἐκ τούτου ὅτι, ἡ ἀρνητικῶν ἠλεκτρικῶν σωματιδίων πληρωθεῖσα διὰ τῆς τοιαύτης τοῦ σφαιριδίου ἀκτινοβολήσεως σφαιρα, ἐγκέει διὰ τοῦ ἀσθενεστέρων ἀντίστασιν παρέχοντος μέρους, τὸν ἀρνητικὸν ἠλεκτρισμὸν, ὅστις συνενοῦμενος μετὰ τοῦ θετικοῦ τοῦ μαχαιριδίου ἀποτελεῖ σπινθῆρα.

Αἱ ἀκτίνες αὗται, αἱ καθοδικαί, προκαλοῦσι τὸν λαμπυρισμὸν πολλῶν σωμάτων ἢ ἐντείνουσι πολὺ τὸν λαμπυρισμὸν ἀσθενῶς λαμπυρίζοντων τοιοῦτων· δύναται ἐπομένως αἱ ἀφανεῖς αὗται ἀκτίνες νὰ καταστῶσι καταφανεῖς, διὰ τῆς πρὸ αὐτῶν ἐκθέσεως τοιαύτης τινὸς ἀμυδρῶς λαμπυρίζουσας οὐσίας. Δι' αὐτὸ θέτουσι τοιαύτας οὐσίας, ὡς εἶνε ἐνωσίς τις τοῦ βαρίου καὶ λευκοχρῶσου μετὰ κυανίου ἢ

ὁ κρυσταλλικός τοῦ Sidot θειοῦχος ψευδάργυρος, ἐπὶ ὑαλίνης πλακῆς καὶ πλησιάζουσιν ἐν τῷ σκότει τὰυτα πρὸς τὸ ἄλλας τοῦ ραδίου τὸ συνήθως ὑπὸ ἀμυδροστάτης μόνον αἰγλης περιβαλλόμενον ἄλλας τοῦ ραδίου προκαλεῖ ἀρκούντως καταφανῆ λαμπυρισμὸν εἰς τοιαῦτα πετάσματα. Ἐπίσης ἐντείνουσιν αἱ ἀκτίνες αὐταὶ τοῦ ραδίου τὸν φθορισμὸν διχρωϊζουσῶν ἐν γένει οὐσιῶν, ὡς εἶνε πολλὰ χρώματα δι' ὧν βάρουσι συνήθως μεταξωτὰ (changeants), ὁμοίως παρέχουσι τὴν ιδιότητα τοῦ λαμπυρίζειν ἐν τῷ σκότει εἰς τὴν ὑαλον, τὸν ἀδάμαντα, τὸ ὕδωρ, τὸ πετρέλαιον καὶ ὄργανα ἔτι σώματα, ὡς εἰς τὸ αἷμα, τοὺς ὄνυχας, τὴν κόρη τῶν ὀφθαλμῶν, ἣτις λάμπει πρὸ τοῦ ραδίου ζωηρότερον ἢ ἐν ζῶντι ὄργανισμῷ. 3ον ἀκτίνας (γ) διαπερώσας σκιερὰ σώματα ἀφανεῖς καὶ αὐτὰς ἐπίσης ἐνεργοῦσας ἐπὶ φωτογραφικῆς πλακῆς. Αὐταὶ εἶνε αἱ μόναι πραγματικαὶ ἀκτίνες ἣτοι ὄχι ὑλικῆς φύσεως καὶ οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ αἱ γνωσταὶ ἀκτίνες Röntgen

Ἰδιότητες Χημικαί

Τὸ ράδιον ἐνεργεῖ χημικῶς κατὰ τρόπον ἀνάλογον ἐν πλείστοις τοῦ φωσφόρου. Διάφοροι χημικαὶ ἐνώσεις παρ' αὐτὸ πάσχουσιν ἀλλοιώσεις χημικὰς (ἀναγωγὰς) Ὁ χάρτης καθίσταται εὐθραυστος καὶ χρωματίζεται ἐλαφρῶς, ἀνάλογως τῆς ἐπιδράσεως, ὡς καὶ ἡ ὑαλος, τὸ μαγειρικὸν ἄλλας καὶ ἄλλα ἀνάλογα ἄλατα, μὲ ἰσθες ἢ πράσινον χρῶμα ὁ κίτρινος φωσφόρος μεταβάλλεται εἰς τὸν ἀδρανέστερον ἐρυθρόν. Ὁ δὲ περιβάλλον τὸ ράδιον ἀήρ πάσχει τὴν αὐτὴν μεταβολήν, ἣν καὶ ὅταν δι' αὐτοῦ διέλθῃσιν σπινθῆρες ἤλεκτροκοί, κερανοὶ κλ. ὅτε ἀποκτᾷ ἐλαφρὰν ὁσμὴν, ὡς ἐκ τῆς μερικῆς συμπυκνώσεως τοῦ ἐν αὐτῷ ὀξυγόνου καὶ μεταβολῆς αὐτοῦ εἰς τὸ καλούμενον ὄζον.

Φυσιολογικὰ ἀποτελέσματα.

Ἡ φυσιολογικὴ ἐνέργεια τοῦ ραδίου εἶνε ἐντονωτάτη. Κλασικὸν κατέστη τὸ πᾶθημα τοῦ Becquerel, οὗ καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ διαλέξει περὶ ραδίου¹, ἐμνημονεύσαμεν. Οὗτος εἶχεν ἐν τῷ θυλακίῳ του, ἐπὶ 6 ὥρας ὀλίγα δέκατα τοῦ γραμμαρίου, ραδιοῦχος ἄλλας, καλῶς κεκλεισμένα ἐντὸς χαρτονίου μετὰ 10 περίπου ἡμέ-

¹ Γενομένη ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Πολυτεχνείου τῇ 10 Ἰανουαρίου 1904.

ρας παρουσιάσθη ἐρύθημά τι εἰς τὴν ἀντίστοιχον τοῦ σώματος του θέσιν καὶ μετ' ὀλίγον ὀδυνηρότατον δυσίατον ἔγκαιμα. Ἀνάλογα συνέβησαν πολλοῖς διὰ ραδίου πειραματισθεῖσι, καὶ αὐτῷ τῷ κ. Curie ἐξεπίτηδες ὑποβλήθητι εἰς τοιοῦτον πειραματισμὸν. Ἐνεργεῖ ὄθεν ἐπὶ τῆς ἐπιδερμίδος λίαν ἐρεθιστικῶς καὶ κατ' ἀνάλογον ἄλλ' ἐντονώτερον τῶν ἀκτίνων Röntgen τρόπον.

Ἐὰν εἰς χώρον περιορισμένον ἐν ᾧ εὔρηται ράδιον, ἐγκλείσωμεν μικρὰ ζῶα ἢ ζῴφια, μύρμηκας, μῦς κλ. ταῦτα παθαίνουσι καὶ θνήσκουσι μετὰ τινὰς ἡμέρας ἐξ ἐγκαυμάτων. Ἐνεργεῖ, ὡς πολλοὶ παρετήρησαν, τὸ ράδιον ἰσχυρότερον ἐπὶ ὄργανισμῶν ἐν ἐκκολάψει εὐρισκομένων, ἐπιφέρει χλώρωσιν εἰς τὰ φυτὰ, ἐξασθενεῖ τὴν καύσιν ἐν τοῖς ἰστοῖς τῶν μυῶν ὡς καὶ τὴν ἐνέργειαν τοῦ πυογόνου βακτηρίου Micrococcus Prodigiosus. Οὐχ ἦτον πειράματα γενόμενα ἐπὶ τῆς ἐπιδράσεως αὐτοῦ ἐπὶ διαφόρων βακτηρίων δὲν εὔρον τοιαύτην τινὰ ἀξίαν λόγου ἐπίδρασιν.

Τὴν εὐπάθειαν τοῦ δέρματος, οἰονεὶ καυτηρίασιν, εἰς τὰς ἀκτίνες τοῦ ραδίου, ἐπεζητήσαν ὅπως χρησιμοποιοῦσιν πρὸς θεραπείαν δερμικῶν ἰδίων παθήσεων (Lupus), ἐπιθηλωμάτων κλ. Καὶ ἐξηγγέλθησαν μὲν σιγμιαῖαι ἐπιτυχίαι καὶ ἐλπίδες μεγάλαι ἐσηρξήθησαν ἐπὶ τούτῳ, οὐχ ἦττον ἀσφαλῆ εἰσέτι ἀποτελέσματα τοιαύτης εὐεργετικῆς ἐπιδράσεως δὲν κατέχει ἡ ἐπιστ.μη. Παρατηρεῖται νέκρωσις τις τῶν βεβλαμμένων ἰσθῶν, διὰ μετριασμένης ἐπιδράσεως τῶν ἀκτίνων τοῦ ραδίου κατ' ἐκάστην καὶ ἐπὶ τινὰ ὥραν, πλὴν ἀμφίβολον ἂν αὐτὴ δηλοῖ τὴν τάσιν τῆς ἀσθενείας. Τοιαύτας ὑποχωρήσεις σαρκωμάτων κακοήθων καὶ καρκινωμάτων παρετήρησεν ἀσφαλῶς ὁ Exner ἐν Βιέννῃ (κλινικὴ Gussenbauer).

Οὐχ ἦττον αἱ μετὰ σπουδῆς ἐνιαχοῦ ἐξαγγελόμεναι ἰάσεις πρέπει μετ' ἐπιφύλαξεως ν' ἀκούωνται, γνωστοῦ ὄντος τοῦ ἀκρατήτου πολλῶν ἐπιστημόνων ζήλου πρὸς ἀνακοίνωσιν τοιούτων ἀνακαλύψεων καὶ ἔνεκα τοῦ ἐξῆς λόγου εἰσέτι.

Εἶνε γνωστὴ ἀνάλογως ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς ἐπιδερμίδος τῶν ὑπεριωδῶν ἐν γένει ἀκτίνων ὡς καὶ τῶν ἀκτίνων Röntgen, πρὸς ἃς οἱ αὐτοὶ ἀνεμείφθησαν ἐν ἀρχῇ διδυραμβικοὶ ὕμνοι παρὰ τῶν πασχόντων. Δυστυχῶς ἐπιμελεστέρα ἔρευνα εὔρε ταύτην πολὺ ἥττονος ἀξίας λόγου καὶ σκληρῶς διέψευσε τὰς ἀνατεθείσας αὐταῖς ἐλπίδας. Καὶ ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος ἔχει

ἡ τοῦ ραδίου ἀκτινοβολία μεγάλην ἐπιρροήν, ἐπιφέρουσα παραλυσίαν ἢ καὶ θάνατον.

Τὸ ράδιον φερόμενον πλησίον τοῦ ὀφθαλμοῦ, κεκλεισμένου ἔτι, παρέχει τὸ φαινόμενον φωτός ὁμοίως καὶ ἂν εἰς τοὺς κροτάφους φέρωμεν αὐτὸ ἢ καὶ ὀπισθεν τῆς κεφαλῆς, ὅτε βλέπομεν αὐτὸ εἰς τὴν πραγματικὴν του θέσιν. Τοῦτο προέρχεται ἐκ λαμπυρισμοῦ τῶν ἐσωτερικῶν τοῦ ὀφθαλμοῦ, προκαλουμένου ὑπὸ τοῦ ραδίου καὶ προσβάλλοντος τὸ ὀπτικὸν νεῦρον. Ἐνεκα τοῦ γεγονότος τούτου, ἐλέχθη ποτὲ ὅτι ἀνέβλεψαν δι' αὐτοῦ καὶ τυφλοί. Τοῦτο δυστυχῶς δὲν εἶνε ἀκριβὲς οὔτε δυνάμεθα νὰ τὸ ἐλπίζωμεν. Ναι μὲν δύναται τυφλωθεῖς ὀφθαλμὸς, τοῦ ὁποίου ὁμοῦς τὸ ὀπτικὸν νεῦρον παραμένει ὑγιές, νὰ ἀντιληφθῇ αἰσθητὰ φωτός, διὰ τοῦ ραδίου, ὡς καὶ ἂν συμπιέσωμεν, φέρ' εἰπεῖν, αὐτόν, ἀλλ' ὄχι καὶ ἀντικείμενα, ἐκτὸς ἂν ὄλα ταῦτα περιχυθῶσιν ἀφειδῶς διὰ ραδίου.

Αἰγλοβολία τοῦ ραδίου.

Μία τῶν μᾶλλον ἐκπληκτικῶν ἰδιοτήτων τοῦ ραδίου εἶνε ἡ ἐκπόρευσις ἢ αἰγλοβολία (emanation), ἣτοι τὸ γεγονὸς τοῦ νὰ μεταδίδῃ ἄλλας αὐτοῦ τὰς ιδιότητας καὶ εἰς τὰ πλησίον αὐτοῦ ἐπὶ μακρὸν εὐρισκόμενα σώματα, δι' ἐπιδράσεως τὴν ιδιότητα ταύτην κέκτηται εἰς μέγαν βαθμὸν ἰδία ὅταν εὐρισκῆται ἐν διαλύσει. Ἐὰν θέσωμεν ἐντὸς δοχείου ὀλίγον ραδιοῦχον ἄλλας ἀνοικτὸν καὶ παρ' αὐτῷ μεταλλικὰ ἑλάσματα ἀργιλίου ὀρειχάλκου κλ., ὑαλον, χάρτην καὶ καθέξῃς, ταῦτα ἀνάλογως τῆς ποσότητος τοῦ ραδίου καὶ τῆς διαρκείας τῆς ἐντάσεως, προσκτῶνται πάσας αὐτοῦ τὰς ἀκτινοβολίας ἐπὶ τινὰ χρόνον.

Ὁ Becquerel ἐνέκλεισε μικρὰν ραδίου ποσότητα ἐντὸς παχυτάτου μολύβδου ἀδιαπεράστου κιβωτίου ἐπὶ ἕξ μῆνας. Ὁ μολύβδος κατέστη ἀκτινεργὸς καὶ ἠδυνήθη δι' αὐτοῦ νὰ λάβῃ φωτογραφίαν ἐν σκότει.

Ἡ αἰγλοβολία αὕτη διαφέρει τῶν ἀκτινοβολιῶν ἐκείναι ἐκπορευόμεναι ἀπὸ τοῦ ραδίου κατ' εὐθείαν διεύθυνσιν, ἐν ᾧ αὕτη ὡς σὴν-θῆς τι ἀέριον προσμίγνυται ὁμοιομόρφως (διαπιδύει) τῷ περίεῳ ἀέρι καὶ δύναται εἰς θερμοκρασίαν 153 βαθμῶν ὑπὸ τὸ μηδὲν ψυχρομένη νὰ συμπυκνωθῇ καὶ καταστῆ σῶμα ὑγρόν.

Εἶνε πιθανὸν ὅτι ἡ αἰγλοβολία αὕτη προέρχεται ἔνεκα ἐξάτμισεως ἴσως καὶ χημικῆς συγχρόνως μεταβολῆς τοῦ ραδίου βραδυτάτης

Τοῦτο φαίνεται ἡμῖν τοσοῦτον μᾶλλον πιθανόν, κατ' ὅσον συμφωνεῖ καὶ πρὸς τ' ἀποτελέσματα διετῶν ἡμῶν πειραμάτων, δι' ὧν ἐδείχθη, ὅτι πάντα τὰ στερεὰ σώματα καὶ τὰ δυστηκτότατα, ἐκπέμπουσιν ἐν ἀπειρῶς ἐλαχίστη ποσότητι ἀτμοῦς καὶ ἐν τῇ συνήθει θερμοκρασίᾳ ἐπίσης ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῆς παρατηρήσεως τοῦ Curie ὅτι εἰς ὑψίστην θερμοκρασίαν ἢ ἐνέργειαν τοῦ ραδίου εἶνε ἀπειρῶς ἐντονωτέρα. Τοῦτο ἄλλως εἶνε καὶ συνέπεια τοῦ γεγονότος, ὅπερ ἔχει διαπιστωθῆ, τῆς σὺν τῷ χρόνῳ ἐλαχίστης μειώσεως βάρους, ἣν ὑφίσταται τὸ ράδιον ὁ Becquerel ὑπελόγησεν, ὅτι ἐξ ἐπιφανείας ραδιοῦχου 1 τετραγωνικοῦ χιλιοστομέτρου, ἵνα ἐξαμμισθῇ ποσότης ἴση μὲ 1 γραμμάριον, ἀπαιτεῖται ἐν διεσεκατομμύριον ἔτη ὁ Κρουὲς ὑπολογίζει πρὸς τοῦτο πολὺ μικρότερον χρονικὸν διάστημα.

Δυνάμεθα λοιπὸν ν' ἀντιληφθῶμεν οὕτω εὐκολώτερον τῶν τοιούτων ἐνεργειῶν τοῦ ραδίου ἐξ ἀναλογίας ἄλλων σωμάτων λ. χ. τοῦ μόσχου. Καὶ ἐκ τούτου ἐπὶ ἔτη ἐκπέμπεται ἰσχυρὰ ὁσμὴ ἔνεκα τῶν ὑλικῶν μορίων, ἅτινα ἐξ αὐτοῦ ἐξ-ατμίζονται, χωρὶς νὰ ἐπέρχεται αἰσθητὴ ἀλλοιώσις βάρους.

Νεαὶ πηγαὶ ἀκτινεργίας.

Ἀφοῦ, ὡς ἐλέχθη, τὸ ράδιον διαρκῶς ἐκπέμπει μόρια ἐκ τῆς ἰδίας ὕλης, ἦτο λίαν λογικὸν ὅτι καὶ εἰς τὸν ἀέρα καὶ εἰς τὸ ὕδωρ καὶ πανταχοῦ θὰ ἠδύνατο νὰ εὐρισκῆται εἰς ἴσῃ ἀπειρῶς ἐλάχιστα.

Πράγματι δὲ ὁ πολὺς Thomson ἀνεῦρεν αὐτὸ ἐν τῷ ὕδατι τῆς Camdridge καὶ ἄλλοι εἰς ἄλλα ὕδατα, ὡς ὁ Adam, ὅστις μάλιστα διατείνεται ὅτι ἡ αἰγλοβολία τοῦ ραδίου διαλύεται ἐν τῷ ὕδατι.

Οἱ Elster καὶ Geitel ἀνεῦρον αὐτὸ εἰς πολλὰ πετρώματα ἐν Γερμανίᾳ, οἷον σχιστολίθους, ἀργιλικούς κλ. καθὼς καὶ ἐν τῷ ἀέρι εἰς τε τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς καὶ τὰς κορυφὰς τῶν βουαρικῶν Ἄλπεων καὶ ἐξάγουσι ἐκ τῶν ἐρευνῶν αὐτῶν τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ γῆινος φλοιὸς εἶνε ἡ ἔδρα αἰγλοβολίας ραδίου, ἣτις ἰδίως εἰς ὑψηλὰ ὄρη ἔνεκα τῆς χαμηλῆς πιέσεως ἀναδίδεται εἰς τὸν ἀέρα, διαλύεται εἰς πηγαῖα καὶ φρεάτια ὕδατα, ἐξ ὧν δι' ἀερισμοῦ δύναται νὰ ἐξαχθῇ.

Ἡ ἀπὸ τοῦ ραδίου ἐκπεμπομένη ἐνέργεια.

Τὸ ζήτημα ἰδίως, ὅπερ φέρει εἰς ἀμηχανίαν

την επιστήμην, περί τῶν ἀκτινοβολιῶν τοῦ ραδίου προκειμένου, εἶνε τὸ πόθεν ἀντλεῖ τὴν ἐνέργειαν τὴν ὁποίαν ὑπὸ τὸσας μορφάς καὶ ἀπὸ τοσοῦτω ἐλαχίστης ποσότητος διασπείρει τὸ ράδιον. Ἵνα ἐννοήσωμεν τὴν μεγίστην ἐπιστημονικὴν τοῦ ζητήματος σημασίαν, θέλουμεν προσπαθῆσαι νὰ ἐξηγήσωμεν τί δηλοῦται διὰ τῆς μεγάλης καὶ τόσον συνήθους ἐν τῇ ἐπιστήμῃ λέξεως ταύτης.

Ἡ ἐνέργεια εἶνε τὸ πραγματικώτερον ὑποστάσεως καὶ συνηθέστερον ἐν τῷ κόσμῳ πράγμα, τοσοῦτω ὅμως πολύμορφον, ὥστε ἡ ἐνιαία καὶ ἡ πραγματικὴ αὐτῆς φύσις μόλις ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἡμίσεως τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἤρχισε καθισταμένη ἀντιληπτή.

Ἡ ἀπόδοσις ἐνός κάδου ὕδατος ἀπὸ τοῦ πυθμένου φρέατος εἶνε ἐνέργεια ἐναποταμιευμένη εἰς τὸ ὕδωρ καὶ δυναμένη ὅταν δινηθῇ νὰ ἐνεργήσῃ ἐλευθέρως, νὰ παραγάγῃ ἄλλο τι ἔργον, νὰ κινήσῃ μηχανὴν κ. χ., ἢ μεταβληθῇ εἰς ἄλλην ἐνέργειαν.

Ἡ δύναμις νὰ ἐπιφέρῃ τι ἀποτέλεσμα εἶνε ἐνέργεια. Ἐνέργεια εἶνε ἡ θερμότης δυναμένη νὰ ἐξατμίσῃ τὸ ὕδωρ, καὶ νὰ δώσῃ τοιαύτην δύναμιν εἰς τοὺς ἀτμούς, ὥστε νὰ κινήθῃ δι' αὐτῶν ἀτμομηχανή.

Ἐνέργεια εἶνε τέλος ὅ,τι δύναται νὰ παραχθῇ ἐκ τοιοῦτον ἀποτελέσματος (ἔργον). Ἐνέργεια οὕτω ἀναπτύσσεται ἀπὸ τοῦ ἐλατηρίου, ὅπερ περιστρέψαμεν, ἀπὸ τῆς φωσφορίζουσης οὐσίας τὴν ὁποίαν ἐφωτίσαμεν ἰσχυρῶς, ἀπὸ τοῦ σιδήρου τὸν ὁποῖον ἐμαγνητίσαμεν.

Ἡ ἐνέργεια εἶνε μία, ἀλλὰ μεταλλάσσει εὐκόλως μορφάς καὶ νῦν μὲν παρουσιάζεται ὡς χημικὴ ἐνέργεια καίουσα τοὺς ἀνθρακας, νῦν ὡς θερμότης ἀναπτυσσομένη διὰ τῆς καύσεως αὐτῶν, εἶτα ὡς κινητικὴ ἐνέργεια, κινούσα τὸ ἐμβολὸν καὶ τὸν τροχὸν δυναμομηχανῆς, ὡς ἠλεκτρικὴ, ἀναπτυσσομένου ἠλεκτρισμοῦ τοιοῦτοτρόπως, ὡς ἀκτινοβόλος, ἤτοι φωτὸς ἐνέργεια, παράγουσα ἠλεκτρικὸν φῶς, καὶ οὕτω καθέξῃς.

Ἡ ἐνέργεια καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς μεταβολὰς οὔτε αὐξάνει οὔτε ἐλαττοῦται. Καὶ τοῦτο εἶνε τὸ μέγα ἀξίωμα ἐφ' οὗ ἐδράζονται ἡ φυσικὴ, ἡ χημεία, ἡ μηχανικὴ.

Αἰρομένου τοῦ ἀξιώματος τούτου συγκατακρημνίζεται καὶ τὸ μέγιστον καὶ μεγαλοπρεπέστατον μέρος τοῦ ἐπιστημονικοῦ τούτου οἰκοδομήματος.

Ἐντεῦθεν λοιπὸν ὁ μέγας κόμβος τοῦ ζητήματος, πόθεν γεννᾶται ἡ μεγίστη σχετικῶς

αὐτῆ τοῦ ραδίου ἐνέργεια. Καὶ εἶνε μεγίστη. Αἱ ἀκτινοβολίαι τοῦ ραδίου δι' ὃν ἠλεκτρισμὸς διαρκῶς διαχέεται, ἢ κινητικὴ ἐνέργεια δι' ἧς ἐκπέμπονται μετὰ κολοσσιαίας ταχύτητος αἱ διάφοροι ἀκτινοβολίαι, τὰ χημικὰ τούτων καὶ φυσιολογικὰ ἀποτελέσματα, ἀπαιτοῦσι ποσὸν ἐνεργείας ἄξιον λόγου πολλοῦ. Πλὴν ὅμως τούτου ὑπάρχει καὶ ἕτερον εἶδος ἐνεργείας ὑπὸ τοῦ ραδίου ἐκπεμπόμενον, ὅπερ μὴ παράγον ἀσύνθηές τι φαινόμενον παρορᾶται καὶ ὅμως εἶνε τὸ σπουδαιότερον καὶ τοῦτο εἶνε ἡ θερμότης. Ἐὰν μονώσωμεν δέκατά τινα γραμμ. ραδίου ἐντὸς σωλήνος ὑαλίνου προφυλαγμένου ὑπὸ ἀδιαταράκτου στρώματος ἀέρος ἐπὶ τινα ὥραν, ἢ θερμοκρασία αὐτοῦ αὐξάνει κατὰ 2-3 βαθμούς, δυναμένη οὐχὶ διὰ κοινοῦ θερμομέτρου ἀλλὰ καὶ δι' αὐτῆς τῆς χειρὸς νὰ γίνῃ αἰσθητή. Πόσον ποσὸν θερμότητος ἀναπτύσσει εὐρον, ὡς ἔξῃς. Ἐντὸς ὕδροῦ ὑδρογόνου, οὗ ἡ θερμοκρασία εἶνε 252 βαθμῶν ὑπὸ τὸ μηδέν, ἐμβαπτίζομεν συσκευὴν πλήρη ὑδρογόνου καὶ ταύτην, ἐν ἣ θέτομεν τὸν σωληνίσκον, τὸν περιέχοντα τὸ ράδιον· τὸ ὑδρογόνον τὸ ἐν τῇ συσκευῇ, οὐδεμίαν ἔχει ἀφορμὴν νὰ ἐξατμισθῇ, ἐξατμίζεται ὅμως διὰ τῆς θερμότητος τοῦ ἐμβαπτισθέντος ραδίου· διὰ μετρήσεως τοῦ ὄγκου τοῦ ἐξατμιζομένου ὑδρογόνου εὐρίσκουσι τὸ ποσὸν ταύτης. Οὕτω εὐρίσκεται ὅτι ἐν γραμμάριον ραδίου ἐκπέμπει περὶ τὰς 105 θερμίδας (calories) καθ' ὥραν, δηλαδὴ ποσόν, ὅπερ θὰ ἠδύνατο νὰ θερμάνῃ ἐν ποτήριον πλήρες ὕδατος περίπου κατὰ 1/2 βαθμῶν.

Θεωρία περὶ τῆς ἐνεργείας ἐκ τοῦ ραδίου.

Πόθεν ἡ μεγάλη αὐτῆ ἐνέργεια; Οἱ Curie λέγουσιν ὅτι ἴσως ὑπάρχουσιν ἤδη αἱ ἀκτίνες αὐταὶ πανταχοῦ καὶ τὸ ράδιον ἔχει τὴν ιδιότητα νὰ τὰς συγκεντρῶι ἐν αὐτῷ. Ἄλλοι παραδέχονται ὅτι ἡ ὕλη τοῦ ραδίου εὐρίσκεται εἰσέτι, οὕτως εἰπεῖν, ἐν καταστάσει βραδύτατα ἐκκολλητομένου στοιχείου, κατὰ τὸν τοιοῦτον δὲ μετασχηματισμὸν ἀναπτύσσει ἐκ τῆς, ἐν τοῖς ἀτόμοις χωροῦσης, μεταβολῆς, μέγιστα ποσὰ ἐνεργείας. Ὅντως δὲ χωροῦσι μεταβολαί, ὡς ἐβεβαίωσαν πειράματα καὶ δὴ ἡ αἰσθησὶν ἐμποιήσασα παρατήρησις τοῦ μεγίστου τῶν Ἀγγλων Χημικῶν Ramsay ἐν τῷ ἐν Cassel συγκροτηθέντι κατ' Ἀγγουστον τοῦ 1903 συνεδρίῳ τῶν Γερμανῶν φυσιοδιφῶν, παρατηρήσαντος διὰ τοῦ φασματοσκοπίου, ὅτι ἡ αἰγλοβόλῃα τοῦ ραδίου μετὰ τινὰς ἡμέρας

μεταβάλλεται εἰς τι ἐν τῷ ἀέρι ἀπαντῶν σπανιώτατον καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἀνακαλυφθὲν στοιχεῖον, τὸ καλούμενον ἥλιον.

Καὶ ἄλλαι πλείσται θεωρίαι ἐπροτάθησαν, δυστυχῶς ὅμως ἡ ποσότης τοῦ ραδίου ἢ τὴν σήμερον ὑπάρχουσα εἰς χεῖρας τῆς ἐπιστήμης εἶνε τόσον μικρὰ καὶ ὁ χρόνος τῆς γενομένης ἐπ' αὐτοῦ μελέτης ὡσαύτως, ὥστε οὐδεμία θεωρία ἐκ τούτων παρουσιάζει πειραματικὴν βᾶσιν καὶ πιθανότητα μείζονα οἰασθήποτε ἄλλης.

Οὐχ ἦττον αἱ περὶ ραδίου ἔρευναι πολλαπλασιάζονται καὶ εἰδικὸν χημείον συνέστη ἐν Παρισίοις ἐν ᾧ εἰδικῶς εἰς τὴν ἔξερευνῆσιν τοῦ ἐκπληκτικοῦ καὶ μυστηριώδους στοιχείου τούτου θέλουσιν ἀσχολεῖσθαι, καὶ εἰδικὸν περιοδικὸν «Τὸ Ράδιον» ἐκδίδεται καὶ εἶνε τοῦτο

Π Ε Ρ Α Σ Μ Ε Ν Α .

Τὸ χλωμὸ φῶς τῆς σελήνης φωτίζει ἓνα μαγικὸ περιβόλι, ὅπου σκορπίζουσι τὸ μῦρον τοὺς τὰ τριαντάφυλλα τὰ περήφανα, οἱ κρῖνοι οἱ ψιλόλιγνοι, καὶ τὰ ἴα τὰ ντροπαλά.

Καὶ μέσα στὴ σιωπὴ τῆς νύχτας καὶ τοῦ φεγγαριοῦ τὸ φῶς τὸ ἔξωτικό, μιὰ μισοφαγωμένη τσαλόσκουπα χαρὰ στὴν ἀδιαντροπία τῆς— ἄρχισε νὰ λέγῃ περασμένα μεγαλεῖα.

— Τὴν ἀνοῖξι φοροῦσα δλόασπρα, μοσχοβολοῦσα καὶ περνοῦσαν τὰ δροσερὰ παιδάκια καὶ στολίζουσαν μὲ τὰ κλαδιά μου. Ἐγὼ τὸ εὐμόρφαινα τὸ βοννό, ἐγὼ τὸ εὐμόρφαινα τὸ νησί. Καὶ τὸ φθινόπωρο πάλι... φοροῦσα τὰ μενεξεδία μου καὶ χάριζα ὄνειρευμένα χρώματα στοὺς λόφους.

Πάλι λαίμαργα μ' ἔκοφταν.

Κυττάχθηκαν περιπαιχτικά τι τριαντάφυλλα, κυττάχθηκαν καὶ τὰ γαρόφαλλα, κυττάχθηκαν κ' οἱ μενεξέδες. Καὶ μιὰ χλωμὴ γιασεμιά μοσχόβολη ἔρριξε τ' ἄσπρα τῆς λουλούδια ἀπ' τὸ ξεκάρδισμα.

— Ἐγὼ... ποῦ εἶμαι βασίλισσα, εἶπε τὸ ρόδο, κ' ἔχω πάντα τὴν ἴδια φορεσιά...

— Δυὸ φορεσιαὶς τὸν χρόνο!!! ποῦ ἀκούσθηκε!!! εἶπε ὁ κρῖνος ὁ χιονάτος.

— Αὐτὸ πειὰ ἦταν πολὺ... εἶπε καὶ μιὰ καμέλια χωρὶς καρδιά καὶ χωρὶς ἄρωμα.

Καὶ ὅλα τὰ λουλούδια ξεκαρδίσθηκαν καὶ σείσθηκαν τὰ φύλλα τους καὶ μοσχόβολησε διπλά τὸ περιβόλι.

Καὶ στὸ ξεκάρδισμα ἐκεῖνο, ἡ τσαλόσκουπα, σὰν σκελετὸς ἀφυλλῆ, μὲ λίγα σπουπίδια στὰ νύχια τῆς, πολὺ πόνεσε.

Κανέναν δὲν τὴν πίστευε.

ἴσως βέβαιον, ὅτι ἡ περαιτέρω ἔρευνα τῶν νέων αὐτῶν ἀκτινοβολιῶν μέλλει νὰ διαφωτίσῃ πολλὰ ἐν σκοτίᾳ περιπτώμενα τῆς ἐπιστήμης μυστήρια, ἀνασύρουσα ἐκ τοῦ ἀχανοῦς νέους κόσμους ἀγνώστους ἡμῖν καὶ ἀοράτους παραμεινάντας.

Τὸ γε νῦν ὅμως αἱ μὲν περὶ ραδίου γνώσεις ἡμῶν παραμένουσι τοσοῦτον ἀδιασάφητοι καὶ ἀόριστοι, αἱ δὲ ἐξηγήσεις τῶν κατ' αὐτὸ τοσοῦτον ἀγνώδεις καὶ ἀστηρικτοὶ ὥστε ἡ ἐπιστήμη δύναται εὐθέως νὰ ἐπαναλάβῃ προκειμένου περὶ ραδίου τὸ τοῦ σοφοῦ Γάλλου. «Ce que je sais, je le sais fort mal, ce que j'ignore, je l'ignore totalement».

Κ. Δ. ΖΕΓΓΕΛΗΣ

Καθηγητὴς τῆς Χημείας ἐν τῷ Πολυτεχνεῖῳ

— «Ποῦ εἶσθε σεῖς ποῦ μεθύσατε μὲ τὰ μῦρα μου, ποῦ στολισθήκατε μὲ τὰ λουλούδια μου... ἔλατε νὰ μαρτυρήσετε».

Μόνο τὸ ξεκάρδισμα ἔσειε τὰ φύλλα.

Πόνεσε ἡ τσαλόσκουπα καὶ δάκρυσε.

Τὴν ἐποχὴ τῆς σκλαβιάς τῆς, τὴν περνοῦσε μὲ τὴ γλυκεῖα ἀνάμνησι τῆς ἄσπρης φορεσιάς τὴν ἀνοῖξι, καὶ τῆς μενεξεδιάς τὸ φθινόπωρο... τῆς ἐλεύθερης ζωῆς, μὲ τῆς αὔρας τὰ γλυκοφιλήματα καὶ μὲ τῆς μέλισσαις, ποῦ ἔπιναν λαίμαργα τὸν χυμὸ τῆς.

Καὶ τώρα δὲν τὴν πιστεύουν, τί πόνος!!! Ποιὸς πιστεύει ἀξεδιάλυτα περασμένα μεγαλεῖα, ἀν' τύχη μάλιστα νὰ τὰ διηγῆται σκελετὸς ἀφυλλος καὶ καταφρονεμένος;

* *

Καὶ ὁ περιβολάρχης, στὸ γλυκοχάραγμα, καθάρισε τὸν κῆπο ἀπ' τὰ περιττά, καὶ ἔρριψε καὶ τὴ φαγωμένη τσαλόσκουπα στὴ φωτιά.

Κ' ἐνῶ ἔτριξε ὁ ἀφυλλος σκελετὸς τῆς στὴ φλόγα, ἐκεῖνη πονοῦσε ἀκόμα ἀπ' τὸν ἄλλο πόνον, τὸν ἀγιάτρευτο... ποῦ δὲν τὴν πίστευαν... καὶ θύμωνε μὲ τὸν ἑαυτὸν τῆς, ποῦ τὰ ξεστόμισε τὰ ἱερὰ περασμένα.

Καὶ σ' αὐτοῦς τοὺς λογισμούς, τὴν ἔκαψε ἡ φλόγα ἢ ἀχόρταγη, καὶ τὴν ἔκαμε στάχτη, ὅπως γίνεται στάχτη ἀγνώριστη κάθε ὥρα ἰοῦ ἐδῶ κάτω, καὶ κάθε ἀσχημο. Καὶ κείνο ποῦ φορεῖ μιὰ φορεσιά, καὶ κείνο ποῦ φορεῖ δυὸ, καὶ κείνο, ποῦ δὲν φορεῖ... καμμιὰ.

ΑΔΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΡΩΣΙΑΣ ΚΑΙ ΙΑΠΩΝΙΑΣ

Από της εποχής του Μεγάλου Πέτρου η Ρωσία έτεινε τας προσπάθειάς της όπως δώση θαλασσίαν διέξοδον εις τας ευφόρους μοσχοβιτικές πεδιάδας της. Περιορισμένη εις την Ευρώπην προς βορράν από τους πάγους, προς ανατολάς από το Γερμανικόν Κράτος, προς νότον από το «ανατολικόν ζήτημα» η Ρωσία εξήτησε διέξοδον δια της Ασίας. Δύο οδοί ηνοιόντο εις αυτήν. Η οδός δια του Αφγανιστάν εις τον Ινδικόν Ωκεανόν και η οδός δια της Μανδσουρίας εις τας αινιακές θαλάσσας. Ηκολούθησε και τας δύο οδούς η Ρωσία ώθουμένη επί πλέον από την σκέψιν ότι η Σιβηρία αποκτώσα συγκοινωνίαν και ερχομένη εις επαφήν με κέντρον οικονομικής κινήσεως πυκνοκατοικημένον και παραγωγικόν θα έπαινε να είνε άγονον κεφάλαιον και θα απέβαινε πηγή πλούτου δια την χώραν.

Εις την οδόν δια του Αφγανιστάν, εις την οποίαν γοργώς εβιάδιζεν μέχρι του 1886, ανεκόπη από τους Άγγλους.

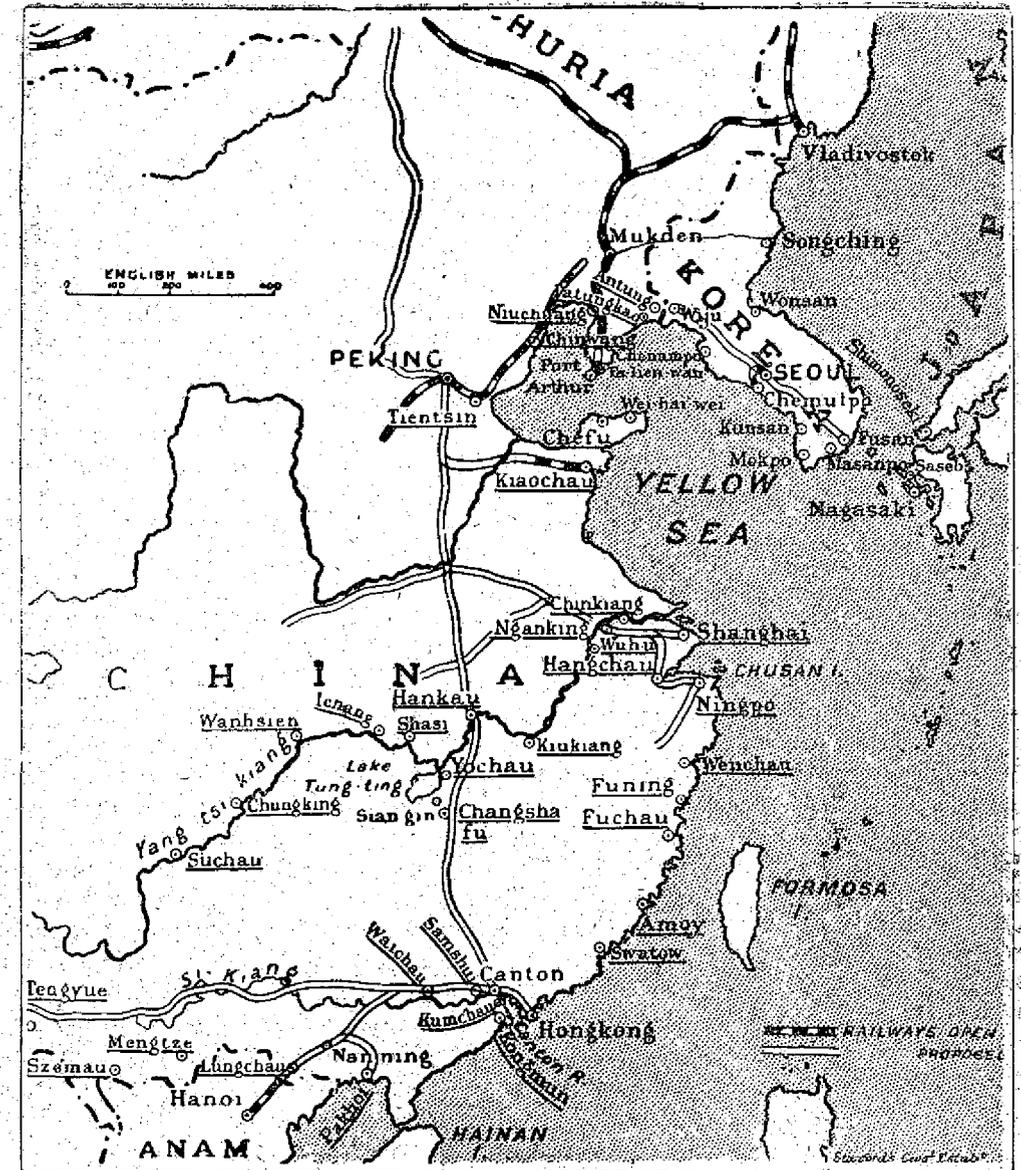
Εις την άλλην οδόν η Ρωσία εβιάδισεν ασφαλέστερα και ταχύτερα. Κατά το 1858 κατέλαβε το Ούσουρη και απέκτησεν εις την Ιαπωνικήν θάλασσαν τον λιμένα του Βλαδιβοστόκ. Ίδου ότι εφθινε τέλος εις ένα τέρμα. Ήνοιγε την επιθυμητήν θαλασσίαν διέξοδον.

Ο δικέφαλος αετός, το εθνικόν ρωσσικόν σύμβολον, δεν ήτο απλή απεικόνισις αλλά συμβολική πλέον αναπαράστασις της ρωσσικής κυριαρχίας εκτεινομένης επί δύο Ηπείρων. Άλλά και τοϋτο δεν ήτο αρκετόν δια τας βλέψεις της Ρωσσίας. Ο λιμήν του Βλαδιβοστόκ εινε φραγμένος τέσσαρας μήνας του έτους από τους πάγους και εδρίσκειται εις θάλασσαν κλεισμένην από στενάς εξόδους σχηματιζόμενας από τα παράλια της Κορέας και της Ιαπωνίας. Η Ρωσία όμως δεν εδίστασε βραδύτερον να καταλάβη άλλον λιμένα, νοτιώτερον εις την Ιαπωνικήν θάλασσαν, τον λιμένα Λαζάρεφ, ελεύθερον από πάγους. Η Άγγλία τότε δια να ανακόψη τον δρόμον της αντιζήλου, όπως και εις το Αφγανιστάν, κατέλαβεν εις τα μεσημβρινά παράλια της Κορέας την νησίδα και τον λιμένα του Αμιλτον. Ο πόλεμος μεταξύ των δύο μεγάλων κρατών εφαινότο ένδεχόμενος

τότε. Η Άγγλία όμως αντιληφθεΐσα ότι η κατάληψις της δεν είχε μεγάλην στρατηγικήν σημασίαν επρότεινε άμοιβαίαν εκκένωσιν των λιμένων Λαζάρεφ και Αμιλτον. Η Ρωσία μη επιθυμούσα τότε τον πόλεμον άπεδέχθη την πρότασιν. Το πράγμα όμως δεν έμεινε χωρίς συνεπείας. Η Ρωσία άντελήφθη ότι ένόσω δεν συνδεέτο σιδηροδρομικώς με τα παράλια του Ειρηνικού Ωκεανού δεν ήδύνατο ούτε να εκτείνη ούτε να κρατήση τας κτήσεις της. Έκτοτε εγεννήθη η ιδέα του σιβηριακού σιδηροδρόμου, πραγματοποιηθεΐσα πολύ ταχέως και ανταποκριθεΐσα προς τας προσδοκίας της ρωσσικής Κυβερνήσεως όχι μόνον από πολιτικής και στρατιωτικής άπόψεως αλλά και από οικονομικής.

Εφ' όσον δια των μέσων τούτων εκραταιούτο η ρωσσική ύπεροχή εις την Άπω Ανατολήν, επί τούτου αι ρωσσικαί βλέψεις εξετεινότο από του άδρανούς όγκου του Ουρανού Κράτους. Η Μανδσουρία, η βορεία Κίνα, η Κορέα εφαινότο καρποί ώριμάζοντες δια να πέσουν εις τας χείρας του Ισχυρού. Ούτε η άχανής Κίνα, με τα 330 εκατομμύρια των κατοίκων της, ούτε η μικροτέρα αυτοκρατορία της Κορέας, με τα 10 εκατομμύρια του πληθυσμού της, είχαν εσωτερικήν ζωτικότητα και ισχύν δια να προστατεύσουν την ανεξαρτησίαν των. Εύνόητον δια τούτο, ότι όσον έπερνούσεν ο καιρός, η Ρωσία απέβλεπε με μεγαλειότεραν άνυπομονησίαν εις τας πολυτίμους αυτές κτήσεις, και έστενοχωρείτο περισσότερο βλέπουσα ότι είχαν Ισχυρούς αντιζήλους οι όποιοι όλονέν άποφασιστικότεροι απέβλεπαν προς την λείαν.

Οϋτω είχαν τα πράγματα δια την Ρωσίαν μέχρι των παραμονών του σιναιαπωνικού πολέμου. Άς παρακολουθήσωμεν τώρα την αντίπαλον μέχρι της ίδιας εποχής. Όταν η Ρωσία κατέλαμβανε το Βλαδιβοστόκ, η Ιαπωνία μόλις ήρχιζε να ξεευρωπαϊζεται, συντασομένη και οργανιζομένη με το πνεΐμα του δυτικού πολιτισμού. Η πρόοδος εις φυλήν εύπλαστον, νοήμονα και ενεργητικήν υπήρξε ταχεία, και εις πάροδον μίς μόλις δεκαπενταετίας οι Ιάπωνες έκαμαν αληθινά θαύματα. Με μεγίστην

δραστηριότητα εξεμεταλλεύθησαν όλες τας πηγές του έγχωριου πλούτου. Η βιομηχανία και το εμπόριον ηΐξανον επαισθητώς από έτους εις έτος. Τα δημόσια έσοδα έδιπλασιάζοντο έντός πενταετίας και ο στρατός και ο στόλος, επί τη βάσει ευρωπαϊκής οργανώσεως, έτελειοποιούντο εις βαθμόν ώστε να παραβάλλεται η Ιαπωνία κατά τας στρατιωτικές δυνάμεις προς τα μεγάλα ευρωπαϊκά Κράτη. Ηΐξανε συγχρόνως ο πληθυσμός, άνελθών εις 44 εκατομμύρια κατοίκους, και παρουσιάζων αναλογίαν 140 κατοίκων εις έκαστον τετραγωνικόν χιλιό-

μετρον, αύξάνων κατ' έτος κατά 500.000 κατοίκους. Αί Ιαπωνικαί νήσοι επυκνώθησαν ύπέρ το δέον. Η ανάγκη μεταναστεύσεων και άποικισμών εγενεν αισθητή και οι Ιάπωνες διητηθήθησαν εις την Σαμόαν, τας Ηνωμένας Πολιτείας, την Αυστραλίαν. Άλλ' ίδου ότι η Αυστραλία κλείει τους λιμένας της εις τους μετανάστες. Αί Ηνωμένα Πολιτεία παρεβάλλον προσκόμματα. Αί διέξοδοι οϋτω περιορίζονται, ένθ' συγχρόνως το υπεράλλον του πληθυσμού αύξάνει, η παραγωγή έξογκούται και η βιομηχανική δραστηριότης αναπτύ-

σεται. Ίδου αἱ περιστάσεις αἱ ὁποῖαι ἐπέβαλλον εἰς τὴν Ἰαπωνικὴν Κυβέρνησιν τὴν ἀποικιακὴν πολιτικὴν. Εἶχεν ἄλλως τὸ ζωτικώτατα συμφέροντα ἡ Ἰαπωνία εἰς τὴν Κορέαν καὶ τὰς σινικὰς ἐπαρχίας. Ἡ Κορέα, ἡ διαμφοσθητομένη ἀπὸ τὰ δύο κράτη ἐπαρχία, εἶνε ἀπαραμίλλος στρατηγικὴ θέσις. Διὰ τὴν Ρωσσίαν εἶνε τὸ φυσικὸν συμπλήρωμα τοῦ ἀσιατικοῦ κράτους τῆς. Διὰ τὴν Ἰαπωνίαν ἡ κατάληψις τῆς Κορέας θὰ ἦτο τὸ μέσον ὅπως ἀποχωρισθῆ τὸ Βλαδιβοστόκ τοῦ Πόρτ-Ἀρθουρ καὶ διαχωρισθῆ ὁ κορμὸς τοῦ ρωστικοῦ κράτους εἰς τὴν Ἄπω Ἀνατολήν.

Οἱ Ἰάπωνες εἶνε πολυαριθμοὶ εἰς τὴν Κορέαν. Ἐχούν πολλὰ ζωτικὰ συμφέροντα εἰς τὴν χαλαρὰν καὶ ἀδρανῆ αὐτὴν αὐτοκρατορίαν καὶ εἶνε εὐλογον νὰ ὑποτεθῆ ὅτι μόνον εἰς ἐσχάτην ἀνάγκην θὰ παραιτηθῶν οἱ κάτοικοι τῆς χώρας τοῦ Ἀνατέλλοντος Ἡλίου τῶν βλέψεων τῶν ἐπὶ τῆς χώρας τῆς Ἡρέμου Ἀγῆς.

Ἡ συναίσθησις τῶν προόδων καὶ τῆς ἰσχύος συνετέλεσεν ὥστε νὰ ἐμπνευσθῆ εἰς τὸν Ἰαπωνικὸν λαὸν ἡ φιλοδοξία ἰδέα ὅτι θὰ κάμῃ ἀνεξάρτητον τὴν κεντρικὴν φυλὴν, ὅτι θὰ ἀποδιώξῃ τῆς ἀνατολικῆς Ἀσίας τοὺς Εὐρωπαίους, θὰ ἀποσπᾷ τὰς ἀποικίας τῶν καὶ θὰ ἴδῃ κυριαρχοῦσαν τὴν Ἰαπωνίαν, ὡς ἀσιατικὴν Μεγάλην Βρετανίαν εἰς ὅλας τὰς θαλάσσας καὶ ὅλας τὰς νήσους τοῦ δυτικοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ.

Μὲ τὴν νεανικὴν αὐτὴν ὁρμὴν, μὲ σταθερὰν πεποίθησιν καὶ ἀκράτητον φιλοδοξίαν, ἐβιάσθη ἡ Ἰαπωνία. Ἀποτέλεσμα τούτου ὑπῆρξεν ὁ κατὰ τὸ 1894 καὶ 1895 πόλεμος μὲ τὴν Κίνα. Οἱ Ἰάπωνες, ὅπως ἐπροβλέπετο, ὑπῆρξαν νικηταί. Κατέλαβον τὴν Μανδσουρίαν καὶ ἤρχιζαν νὰ τὴν διαμοῦν διοικητικῶς εἰς ἐπαρχίαν πλέον ἰαπωνικὴν. Τὴν στιγμὴν αὐτὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπραγματοποιούντο τὰ φιλοδοξώτερα ὄνειρα τῶν Ἰαπώνων, ἐπῆλθεν ἡ Ρωσσία μὲ τὴν Γαλλίαν καὶ Γερμανίαν διὰ νὰ ἀνακόψῃ τὸν δρόμον τῶν νικητῶν. Αἱ τρεῖς δυνάμεις ὑπέβαλαν τὴν «φιλικὴν συμβουλὴν» εἰς τὴν Ἰαπωνίαν νὰ ἐκκενώσῃ τὴν Μανδσουρίαν καὶ ὅλα τὰ κατακτηθέντα σινικὰ ἔδαφη καὶ νὰ περιορισθῆ εἰς τὴν κτῆσιν μιᾶς νήσου, τῆς Φορμόζας. Εἶνε εὐνόητον ὅτι ἡ ἐπέμβασις αὐτῶν δυνάμεων, προκληθεῖσα ὑπὸ τῆς Ρωσσίας, ἐπροκάλεσεν ἀγανάκτησιν εἰς τὸ Τόκιο. Ἀλλ' ἡ Ἰαπωνία τὴν ἐπαύριον τοῦ πολέμου δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἀναλάβῃ νέαν ἐκστρατείαν καὶ τὰ οἰκονομικὰ μέσα ἦσαν περιορισμένα καὶ ὁ

ἰαπωνικὸς στρατὸς ἀπομακρυνθεὶς τοῦ κέντρου τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων δὲν εἶχεν ἀσφαλῆ ἐγκατάστασιν εἰς τὴν Μανδσουρίαν. Εὐδρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην οἱ Ἰάπωνες νὰ συμμορφωθῶν πρὸς τὴν φιλικὴν συμβουλὴν. Διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Σιμονοσάκι ἡ Ἰαπωνία ἐδέχθη νὰ ἐκκενώσῃ τὴν Μανδσουρίαν. Ἡ Φορμόζα ἀνεγνωρίσθη ὡς ἰαπωνικὴ κτῆσις καὶ ἐδόθη εἰς τὴν Ἰαπωνίαν πολεμικὴ ἀποζημίωσις 943 ἑκατομ. φράγκων.

Εἰς τὴν συνθήκην αὐτὴν τῆς εἰρήνης ὑπῆρχον τὰ σπέρματα τοῦ σημερινοῦ πολέμου. Οἱ Ἰάπωνες ἔβλεπον πλέον ἐμπράκτως ὅτι εἰς τὰ σχέδιά τῶν ἀντίπαλόν εἶχον τὴν Ρωσσίαν. Ἡ ἐπέμβασις τῆς πρὸς ματαίωσιν τῶν καρπῶν τῆς νίκης ἠρέθισε τὸ ἐθνικὸν πνεῦμα καὶ ἔκτοτε δραστηριῶς προητοιμάζετο ἡ Ἰαπωνία νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν ἰσχυρὸν πολέμιον καὶ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἀποστολὴν τὴν ὁποίαν ἐπίστευεν ὅτι ἐπέβαλλεν ἡ Εἰμαρμένη. Ἡ στρατιωτικὴ σύνταξις τῆς χώρας ὑπῆρξεν ἔκτοτε ἡ σταθερὰ πολιτικὴ τῆς Ἰαπωνικῆς Κυβερνήσεως. Ὀλόκληρον τὴν πολεμικὴν ἀποζημίωσιν καὶ μεγάλα κεφάλαια ἐκ δανείων ἐχρησιμοποίησαν οἱ Ἰάπωνες διὰ τὸν ἐξοπλισμὸν τῶν.

Μέχρι τινὸς ἐπιστεῦετο ὅτι τὰ ἰαπωνικὰ συμφέροντα περιορίζοντο εἰς τὴν Κορέαν καὶ τὰ ρωσικὰ εἰς τὴν Μανδσουρίαν καὶ ὅτι θὰ ἦτο δυνατὴ συνεννόησις μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ὁμοῦ τοῦ πολέμου Κίνας καὶ Ἰαπωνίας ἡ φιλικὴ αἰτῆ συνεννόησις ἐγίνε προβληματικὴ. Οἱ Ἰάπωνες ἔβλεπον ὅτι τὴν νίκην τῶν ἐκαρπώθησαν οἱ Ρῶσοι, οἱ ὁποῖοι παρασταθέντες ὡς σωτῆρες τῆς Κίνας, κατώρθωσαν δι' ἰδιαιτέρων συμφωνιῶν μὲ τὸ Οὐράνιον Κράτος νὰ γίνουν στρατιωτικῶς καὶ ἐμπορικῶς κύριοι τῆς βορείου Κίνας καὶ τῆς Μανδσουρίας. Ἡκυβέρνησις τοῦ Τσάρου ἀνέλαβεν ἐπὶ πλέον νὰ βοηθήσῃ τοὺς Κινέζους νὰ ὀχυρώσων τὰ φρούρια Πόρτ-Ἀρθουρ καὶ Τά-λιεν-βαν. Εἰς ἀνταπόδοσιν ἀνεγνωρίσθη διὰ τὸ ρωσικὸν ναυτικὸν ἡ ἐλευθέρωσις τῆς τοῦ λιμένος καὶ τοῦ ναυστάθμου τοῦ Πόρτ-Ἀρθουρ καθὼς καὶ ἡ ἐγκατάστασις εἰς αὐτὸ ἀποθηκῶν ἀνθρώπων, τροφῶν καὶ ὄπλων. Ἐν περιπτώσει τέλος πολέμου, ἐπετρέπη εἰς τὴν Ρωσσίαν νὰ συγκεντρώσῃ ἐκεῖ στρατεύματα. Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἀναιμάκτως καὶ σχεδὸν ἀκόπως οἱ Ρῶσοι ἀπέκτησαν τὴν ἐπιθυμητὴν θαλασσίαν διέξοδον εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πετσιλῆ!

Ἡ ἀποπεράτωσις τοῦ σιβηρικικοῦ σιδηροδρόμου ἀπολήγοντος εἰς τὸ Βλαδιβοστόκ καὶ

τὸ Πόρτ-Ἀρθουρ, ἐξυπνῆρξεν ἀποτελεσματικώτερον τὰς ρωσικὰς βλέψεις καὶ τὰ ρωσικὰ συμφέροντα. Διὰ τοῦ σιδηροδρόμου τούτου τὸ ἀπὸ Πεκίνου εἰς Εὐρώπην ταξείδιον ἐσοντομεύθη εἰς εἴκοσιν ἡμέρας, ἐνῶ ἐχρειάζοντο τριάντα πέντε μὲ τὸν σιδηροδρόμον τοῦ Καναδά καὶ σαράντα διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέξ. Οἱ Ρῶσοι διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν καὶ τὴν κίνησιν ἐμπορευμάτων διὰ τοῦ σιδηροδρόμου τούτου, ἠλάττωσαν τὸ τιμολόγιον τῆς μεταφορᾶς κατὰ 75%! Ἀπέναντι τῶν μέτρων τούτων οἱ Ἰάπωνες ἐζήτησαν νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν θαλασσίαν ἐμπορικὴν κίνησιν διὰ τῆς μεγάλης ἀναπτύξεως τῶν ἀτμοπλοικῶν ἐταιριῶν τῶν. Καὶ οὕτω οἱ μὲν ἐκράτησαν τῆς ξηρᾶς οἱ δὲ τῆς θαλάσσης. Ὁ ἀνταγωνισμὸς ὁμοῦ δὲν ὑπῆρξε διὰ τοῦτο μικρότερος. Ἀπεναντίας ἡ σύγκρουσις τῶν συμφερόντων ἐγένετο ὅλον ἐξυτέρα καὶ ἡ διπλωματικὴ ὑπηρεσία εἶχε νὰ ἐξομαλύνῃ μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου περισσότερα καὶ πολυπλοκώτερα ζητήματα. Ἡ ἐπελθούσα κατὰ τὸ 1900 ἐξέγερσις τῶν Μπόξερ καὶ ἡ συμμαχικὴ ἐκστρατεία τῶν Μεγάλων Δυνάμεων μὲ τὰς Ἡνωμένους Πολιτείας καὶ τὴν Ἰαπωνίαν ἀνέβαλε ἀλλὰ δὲν ἀπεσόβησε τὴν ὀριστικὴν ρῆξιν. Δύο λόγοι συνετέλεσαν κατόπιν ὥστε ταχύτερον τῶν προβλέψεων νὰ ἐκ-

ραγῆ ὁ πόλεμος: τὸ βάρος τῶν δαπανῶν τῆς διατηρήσεως πολυαριθμοῦ στρατοῦ ἐπὶ ποδῶν πολέμου, τὸ ὁποῖον ἐγένετο ὅλον ἐπαχθέστερον διὰ τὴν Ἰαπωνίαν, καὶ ἡ συνομολογηθεῖσα κατὰ τὸ 1902 συνθήκη συμμαχίας μὲ τὴν Ἀγγλίαν, διὰ τῆς ὁποίας ἡ Ἰαπωνία ἐξασφάλισε τὴν στρατιωτικὴν σύμπραξιν τῆς Ἀγγλίας, εἰς τὴν περιπτώσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἤθελε περιέλθει εἰς πόλεμον πρὸς χώραν τινὰ καὶ ἤθελεν ἐνισχυθῆ ὁ πολέμιος δι' ὀλοσθήποτε ἄλλης συμμαχίας. Ὁ πρῶτος λόγος ἐβάρυνεν εἰς τὰς σκέψεις τῆς Κυβερνήσεως, ὁ δεύτερος ἐξώθησε τὴν φιλοπόλεμον ὁρμὴν τῶν Ἰαπώνων.

Κατὰ τὰς τελευταίας διπλωματικὰς διαπραγματεύσεις μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν ἡ Ρωσσία ἐφαίνετο διατεθειμένη νὰ κάμῃ ὑποχωρήσεις εἰς τὴν Κορέαν. Ἡ Ἰαπωνία ὁμοῦ ἐθεώρει τὸ Κράτος τῆς Ἡρέμου Ἀγῆς ὡς κτῆσιν τῆς παρανόμως ἀποσπασθεῖσαν τὴν ἐπιούσαν τοῦ σινοιαπωνικοῦ πολέμου. Ἀπῆτησε διὰ τοῦτο ἐπὶ πλέον ὅπως ἡ Ρωσσία ἀναγνωρίσῃ τὴν κυριαρχίαν τῆς Κίνας ἐπὶ τῆς Μανδσουρίας. Οὕτω τὸ ζήτημα ἐτίθετο ὀριστικῶς ἐπὶ τοῦ τάπητος καὶ κατὰ τρόπον ὥστε τὴν λύσιν τοῦ δὲν ἠδύναντο πλέον νὰ δώσουν τὰ διπλωματικὰ ἔγγραφα ἀλλὰ μόνον ἡ βία τοῦ πολέμου.

Σ. ΔΟΒΕΡΑΟΣ

KNUT HAMSUN

ΠΑΝ*

Μυθιστόρημα

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΓΚΛΑΝ

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ ΧΡΟΝΟΛΟΓΟΥΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΟ 1861

Ἡ οἰκογένεια τοῦ Γκλάν μορεῖ νὰ βᾶξῃ καὶ νὰ ξαναβᾶξῃ στῆς ἐφημερίδες πῶς χάθηκε ὁ λοχαγὸς Θωμᾶς Γκλάν. Αὐτὸς δὲν θὰ ξαναγυρίσῃ πιά, γιατί πέθανε καὶ γνωρίζω ἐγὼ τὸ πῶς.

Κατὰ βάθος, δὲν ξαφνίζομαι πῶς οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς τοῦ λοχαγοῦ ἐνεργοῦν μὲ τόσον ζῆλο τὰς ματαίας ἀναζητήσεις τῶν, γιατί ὁ Θωμᾶς Γκλάν δὲν ἦτο κοινὸς ἄνθρωπος· ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ ἦτο καὶ πολὺ ἀγαπημένος ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον. Πρέπει νὰ τὸ βεβαιώσω αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, γιὰ νὰ εἶμαι δίκαιος, μολο-

νότι ἐγὼ αἰσθάνομαι γιὰ τὴν μνήμη του μιὰ πολὺ βαθειὰ ἀντιπάθεια καὶ ἡ ἀνάμνησις του γεμίζει ἀπὸ μῖσος τὴν ψυχὴ μου. Ἦτον θαυμασιῶς ὄμοιος, γεμάτος νεότητι καὶ παραπολὺ γοητευτικός. Τὸ ἄγριο βλέμμα του ὑποδούλωνε τὸν κόσμον· ἐγὼ ὁ ἴδιος αἰσθανόμουν τὴν δύναμιν τῶν ματιῶν του. Μιὰ κυρία, λένε πῶς ὤριζε μὲ τὸν ἀκόλουθο τρόπο τὴν παράξενη αὐτὴ γοητεία: «Χάνομαι, ὅταν μὲ κυττάξῃ· αἰσθάνομαι τὴν ἴδια συγκίνησιν, ὡσὰν νὰ μ' ἐγγίξῃ.»

Εἶχε ἐλαττώματα, τὰ ὁποῖα δὲν σκοπεύω νὰποκρύψω, γιατί τὸν μισῶ. Πολὺ συχνὰ ἔλεγε πράγματα χωρὶς σημασία καὶ παιδαριώδη. Ἴσως γι' αὐτὸ ἄρρεσε τόσον στῆς γυναῖκες. Ἦξευρε πῶς μιλοῦσε σ' αὐτές· ἐπεδοκίμαζε ὅλες τὰς μωρὰς φλυαρίες τῶν κ' αὐταῖς ἐκο-

* Ἰδὲ σελίδα 277.

λακεύοντο. Ὁμιλῶν κάποτε διὰ κάποιον χονδρὸν ἄνθρωπον, ἔλεγε πῶς φαινότανε σὰν νὰ φοροῦσε ἓνα πανταλόνι, γεμάτο ἀπὸ λίπος. Καὶ γελοῦσε γιὰ τὴν ἔκφρασί του αὐτὴν ὁ ἴδιος, ἐνῶ ἐγὼ θὰ κοκκίνιζα στὴ θέσι του. Μοῦ ἔδωκε καὶ ἄλλη μιὰ ἀπόδειξι τῆς ἐπιπολαιότητος τοῦ πνεύματός των. Καθόμαστε στὸ ἴδιο σπίτι ἐκείνον τὸν καιρὸ. Μίαν ἡμέρα ἡ ξενοδόχα μπαίνει στὸ δωμάτιό μου, καὶ μ' ἐρωτᾷ τί ἐπιθυμῶ διὰ τὸ πρόγευμά μου. Ἀπαντῶ βιαστικά: *μὰ . . . αὐτὸ καὶ ἓνα φέτα ψωμί.* Ὁ Θωμᾶς Γκλάν, ὁ ὁποῖος ἔτυχε νὰ βρισκεται κοντά μου — τὸ δωμάτιό του ἦτον ἐπάνω στὴν σοφίτα — ἄρχισε νὰ γελά ἠλιθίως γιὰ τὸ ἀθῶον αὐτὸ λάθος. Ἔλεγε καὶ ξαναἔλεγε: «μίαν αὐτὸ καὶ ἓνα φέτα ψωμί,» ὡς ποῦ τὸν ἔκαμα νὰ σωπάσῃ. μ' ἓνα βλέμμα βαθυτάτης ἐκπλήξεως.

Ἀνάλογα χαρακτηριστικὰ ποῦ ἔδειχναν πόσον ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἦτο γελοῖος κάποτε, θὰ θυμηθῶ ἴσως καὶ ἄλλα στὴν διήγησί μου αὐτὴ καὶ θὰ φροντίσω νὰ τὰ σημειώσω. Δὲν θὰ τὸν λογαριάσω καὶ πολὺ. Εἶνε πάντα ἐχθρὸς μου: τί λόγον ἔχω νὰ φανῶ γενναυφῶρων ἀπέναντί του; Μολοντοῦτο πρέπει νὰ γνωρίσω, ὅτι μόνον ὅταν ἦτο μεθυσμένος, ἔλεγε ἀνοησίες καὶ στῆς δύο περιπτώσεις, ποῦ ἀνέφερα παραπάνω, ἦτο πιωμένος λιγάκι. Μὰ μήπως δὲν εἶνε καὶ αὐτὸ ἐλάττωμα, νὰ πίνῃ κανένας;

Ὅταν τὸν πρωτογνώρισα, τὸ φθινόπωρο τοῦ 1859, ἦτο τριανταδύο ἐτῶν. Εἶχαμε τὴν ἴδια ἡλικία. Ἄφινε ὅλα του τὰ γένηα καὶ φοροῦσε κυνηγετικὰ πουνάμισα, πολὺ ξετραχειλισμένα. Κάποτε ξέχασε νὰ τὸ κομπῶσῃ στὸν λαιμό. Κατ' ἀρχὰς ὁ λαιμὸς του μοῦ φάνηκε ὠραιότατος ἀργότερα, ὅταν ἔγινε θανάσιμος ἐχθρὸς του, ἐσημάτισα τὴν γνώμη ὅτι καὶ ὁ δικός μου λαιμὸς ἦτον ἐπίσης ὠραίος μολονότι δὲν εἶχα τὴν συνήθειαν νὰ τὸν δείχνω. Γιὰ πρώτη φορὰ τὸν ἀπάντησα σ' ἓνα πλοῖο τοῦ ποταμοῦ. Πηγαίναμε νὰ κυνηγήσωμε στὸ ἴδιο μέρος καὶ ἀποφασίσαμε νὰ ταξιδέψωμε μαζὶ στὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας, μ' ἓνα ἀμαξάκι συρόμενον ἀπὸ βώδια, στὰ μέρη ὅπου δὲν ἐφθάνει ὁ σιδηρόδρομος. Ἀποφεύγω ἐπίτηδες νὰ ὀνομάσω τὸ μέρος, ποῦ πήγαμε δὲν θέλω νὰ βάλω κανένα στὰ ἴχνη μας. Ἄς παύσῃ ὅμως ἡ οἰκογένεια Γκλάν νὰναζητῆ τὸν συγγενῆ της μετὰ τῆς ἐφημερίδος. Αὐτὸς πέθανε στὸ μέρος αὐτό, ποῦ ἦτο καὶ τὸ τέρας τοῦ ταξιδιοῦ μας καὶ τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ὀνομάσω.

Πρὶν τὸν συναντήσω εἶχα ἀκούσει νὰ γί-

νεται λόγος γιὰ κάποιον Θωμᾶ Γκλάν. Μοῦ ἦτο γνωστὸν τὸνομά του. Ἐγνώριζα ἀπὸ διαφόρους διηγήσεις, ὅτι τοῦ ἔτυχε κάποιος ἐπεισόδιον μετὰ μίαν Νορλανθίαν, ἀπὸ μεγάλη οἰγένεια ἢ νέα αὐτῆ, ἀφοῦ πρώτα τὴν ἐξέθεσεν ἀρχετὰ ὁ λοχαγὸς, τὰ χάλασε μαζὶ του. Ἐκεῖνος ὠρκίσθηκε νὰ ἐκδικηθῆ, ἢ νέα ὅμως δὲν ἐλογάριασε καὶ πολὺ τὴ φοβέρα του. Τότε ὁ Θωμᾶς Γκλάν, μετὰ τὴν σκανδαλώδη διαγωγή του, ἔβγαλε ἐλευθέρην φήμη. Ἐξοῦσε παραλυμένη ζωὴ, κατήντησε μέθυσος καὶ παραιτήθη ἀπὸ τὸν στρατὸ. Παράξενος τρόπος ἐκδικήσεως, γιὰ μίαν ἀποτυχία συνοικεσίου.

Ὅπως λένε ἄλλοι ὅμως δὲν εἶχεν ἐκθέσει καθόλου τὴν νέα. Ἡ οἰκογένεια τῆς μητρίδος του τὸν εἶχε διώξει, καὶ αὐτὴ ἡ ἴδια ἀπομακρύνθη ἀπ' αὐτόν, ἀφοῦ ἓνας Σουηδὸς, μετὰ τὸν τίτλον κόμητος, τὴν ἐξήτησε νὰ τὴν πάρῃ. Ἡ πρώτη ἐκδοσις μοῦ φαίνεται πλέον ἀξιόπιστος, ἐμένα ποῦ μισῶ τὸν Θωμᾶ Γκλάν καὶ τὸν πιστεύω ἄξιον νὰ κάμῃ κάθε κακοθήεια. Ὅπως δὲν αὐτὸς δὲν ὀμιλοῦσε ποτὲ γιὰ τὰς σχέσεις του μετὰ τὴν ἀριστοκρατίαν αὐτὴν καὶ οὔτε ἐγὼ τὸν ἐρωτοῦσα ποτὲ γιὰ τὸ ἀντικείμενον αὐτό. Τί μ' ἔμελε;

Δὲν θυμοῦμαι νὰ μιλῆσαμε ποτὲ μέσα στὸ πλοῖον γι' ἄλλο πρᾶγμα, παρὰ γιὰ τὸ χωριό, ὅπου καὶ οἱ δύο μας πηγαίναμε γιὰ πρώτη φορὰ.

Ὁ Γκλάν ἐκτίταζε ἓνα χάρτη:

— Θὰ βροῦμε ἐκεῖ, μοῦ εἶπεν, ἓνα εἶδος ξενοδοχείου. ἴσως θὰ ἴδωμε τὴν τύχη νὰ μείνωμε ἐκεῖ. Ἡ ξενοδόχος εἶνε μιὰ γρη῏ Ἀγγλίδα, ἀπὸ ἀνακατωμένο αἷμα. Ἐνας ἰθαγενὴς ἀρχηγὸς κατοικεῖ στὸ γειτονικὸ χωριὸ καὶ ἔχει πολλὰς γυναῖκες. Μερικαὶς ἀπ' αὐτὰς εἶνε μόνον δέκα χρόνων.

Ἐγὼ δὲν ἤξευρα πῶς ὁ ἀρχηγὸς εἶχε πολλὰς γυναῖκες καὶ ὅτι ὑπῆρχε ἐκεῖ ξενοδοχεῖο. Ἐπομένως δὲν ἔλεγα λέξι. Ὁ Γκλάν χαμογελοῦσε τὸ χαμόγελό του ἦτο γοητευτικώτατον.

Μὲ ὅλην ὅμως τὴν ὁμορφίαν του, δὲν ἦτο τέλειος τύπος ἀνδρός. Μοῦ εἶχε διηγηθῆ ὅτι οἱ ἀτμοσφαιρικαὶ μεταβολαὶ τοῦ προξενούσαν πόνους στὸ ἀριστερό του πόδι εἶχε πληγῶθῃ κάποτε ἀπὸ μιὰ τουκεφία.

II

Ἐπειτα ἀπὸ μιὰ ἐβδομάδα, βουλευθήκαμε στὴν μεγάλη καλύβα, ποῦ περνοῦσε γιὰ ξενοδοχεῖο, καὶ ποῦ τὸ διεύθυνε μιὰ γρη῏ half-

breed. Τί ξενοδοχεῖο! Οἱ τοῖχοι ἦσαν κτισμένοι μετὰ λάσπη καὶ λίγην ξυλέα, καταφαγομένη ἀπὸ τὰ ἄσπρα μυρμήκια. Ἐγὼ ἐγκατεστάθηκα δίπλα στὴν κοινὴ σάλα, σ' ἓνα μικρὸ δωμάτιον, ποῦ ἔπερνε φῶς ἀπὸ ἓνα τετράγωνον παράθυρον, μετὰ πρᾶσινα κατασκονισμένα τζάμια. Ὁ Γκλάν ἐδιάλεξε ἓνα μικρὸ δωμάτιον, κάτω ἀπὸ τὴν στέγη, ποῦ εἶχε κ' αὐτὸ ἓνα μικρὸ παράθυρον πρὸς τὸ δρομαλάκι. Τὸ δωματιάκι τοῦ πλέον σκοτεινὸ ἀκόμη καὶ πλέον ἀκατοίκητον ἀπὸ τὸ δικό μου. Ὁ ἥλιος σαΐτευε μετὰ φλογερὰς ἀκτῖνες τὸ ἄχυρον τῆς στέγης καὶ ἡ ζέστη ἦτο πνιγηρὰ ἡμέρα καὶ νύκτα, σιὸ καταφύγιον αὐτό, ὅπου ἀνέβαινε κανεὶς ὄχι ἀπὸ σκάλα, ἀλλὰ μετὰ μίαν ἀνεμόσκαλα. Τί μποροῦσα νὰ τοῦ κάμω ἐγὼ; Εἶχα εἰπεῖ στὸν Γκλάν:

— Νὰ δύο δωμάτια, τὸ ἓνα ἀποπάνω ἀπὸ τὸ ἄλλο. Διαλέξετε!

Ἐπεσεκέφθηκα τὰ δύο δωμάτια κ' ἐδιάλεξε τὸ ἐπάνω, ἴσως γιὰ νὰ μοῦ ἀφίση τὸ καλλίτερον. Ἀλλὰ μήπως δὲν τοῦ ἐξέφρασα τὴν εὐγνωμοσύνην μου γι' αὐτό; Δὲν τοῦ ὀφείλω τίποτε ἄλλο. Ὅσο κράτησαν οἱ μεγάλας ζέσταις εἶμεθα ἀναγκασμένοι νὰ μὴ κυνηγοῦμε καὶ νὰ μένωμε κοντὰ στὴν καλύβα μας. Ἡ ζέστη ἦτον ἀνυπόφορη. Τὴν νύκτα μιὰ κουνουπιέρα μᾶς ἐπροφύλαττε ἀπὸ τὰ ἔντομα. Ἐτυχε ὅμως νὰ μᾶς τὴν ξεσχίσουν οἱ νυκτερίδες, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβωμε. Τοῦλάχιστον στὸ δωμάτιον τοῦ Γκλάν, τὸ πρᾶγμα ξανάγινε πολλὰς φορὰς, γιὰ τὸ ἄνθρωπος, ἐνοχλούμενος ἀπὸ τὴν ζέστη, ἄφινε ἀνοικτὸν τὸν φεγγίτη του. Ἐγὼ δὲν εἶχα τόσας ἐνοχλήσεις. Τὴν ἡμέραν μὲναμεν ξαπλωμένοι ἐπάνω σὲ ψάθες, ἐμπρὸς στὸ «ξενοδοχεῖον» καπνίζαμε καὶ βλέπαμε τὰ καμώματα καὶ τὰ κινήματα τῶν ἰθαγενῶν. Τὰ δέρμα τους ἦτο μελαχρόινον, τὰ χεῖλη τους παχύνοντα, τὰ μάτια τους μαῦρα καὶ σβυσμένα φοροῦσαν ὄλοι χρυσᾶ δακτυλίδια στ' αὐτιά. Ἦσαν σχεδὸν γυμνοί, μετὰ μόνον τοὺς φορεσιὰ μιὰ ζώνη ἀπὸ βαμβάκι ἢ μεγάλη φύλλα. Οἱ γυναῖκες φοροῦσαν ἀκόμη ἓνα κοντοφούσανον, ἀπὸ βαμβακερὸ ὕφασμα. Τὰ παιδιὰ ἦσαν ὀλόγυμνα ἡμέραν καὶ νύκτα οἱ χονδραὶς φουσκωμέναις κοιλιαῖς τοὺς ἐγυάλιζαν, ἀλλειμμέναις μετὰ λάδι.

— Οἱ γυναῖκες εἶνε πολὺ παχυνταὶ, ἔλεγεν ὁ Γκλάν.

Κ' ἐγὼ ἤμουν σύμφωνος. Τὸ εἶχα ἴσως σκεφθῆ προτῆτερα ἀπ' αὐτόν. Δὲν ἦτο λόγος ὅμως νὰνοῖξω συζητήσεις γιὰ τόσο μικρὸ πρᾶγμα. Ἐπειτα ὅλαις οἱ γυναῖκες δὲν ἦσαν ἀσχημαί-

μολονότι τὰ πρόσωπά τους ἦσαν φουσκωμένα. Εἶχα ἀνακαλύψει μιάν νέαν μιγάδα. Τὰ μαλλιά της ἦσαν μακρὰ καὶ τὰ δόντια της κάτασπρα. Ἦτον ἡ ὠραιότερη ἀπὸ ὅλες. Τὴν εἶδα ἓνα βράδον ξαπλωμένην προῦμντα μέσα σὲ μιάν φυτεῖαν ἀπὸ ρίζι, νὰ κουνῆ τὰ πόδια της, ἀνάμεσα στοὺς ὑψηλοὺς κλώνους. Πιάσαμε μεγάλην ὀμιλίαν μαζὶ. Ὅταν χωρισθῆκαμε, ἄρχισε νὰ ξημερώνῃ. Ἐκεῖνη δὲν ἐγύρισε ὀλοῖσιον στὸ καλάβι της, ἔκαμε πῶς γυρᾷ ἀπὸ τὸ γειτονικὸ χωριό. Ὁ Γκλάν εἶχε περάσει τὴν νύκταν τοῦ μετὰ δύο κοριτσάκια, μόλις δέκα ἐτῶν, καὶ τοὺς ἔλεγε ἓνα σωρὸ ἀνοησίας, πίνων ἐν τῷ μεταξὺ καὶ λίγη μύρρα ἀπὸ ρίζι. Ἐτοῖ ἐννοοῦσε νὰ διασκεδάσῃ αὐτὸς.

Ἐπειτα ἀπὸ λίγες ἡμέρας βγήκαμε στὸ κυνήγι. Περάσαμε φυτεῖαν ἀπὸ τοῦ ρίζι καὶ ἄλλα χωράφια μπήκαμε μέσα σ' ἓνα δάσος κατὰφυτον ἀπὸ παράξενον δένδρον, ἰνδοκαλάμους, μάγκους, ὀξυφύκια, τί, κομμοδένδρα καὶ ὁ Θεὸς ἤξεύρει πόσα ἄλλα εἶδη οὔτε ὁ ἓνας οὔτε ὁ ἄλλος δὲν εἶμεθα πολὺ ἐνήμεροι σ' αὐτὰ τὰ πρᾶγματα. Τὸ ποτάμι κυλοῦσε τὰ λιγοστὰ νερά του, λιγοστὰ ὡς ποῦ νὰ ξαναρχίσουν πάλιν οἱ βροχαὶς. Κτυπήσαμε μερικὰ πουλιὰ. Πρὸς τὸ βράδον εἶδαμε δύο πάνθηρας: παπαγάλοι πετοῦσαν ἀπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μας. Ὁ Γκλάν ἦτον ἔκτακτος σκοπευτῆς, τουφεκία δὲν τοῦφευγε ἢ ἀλήθεια ὅμως εἶνε πῶς εἶχε καλλίτερον τουφεκίον ἀπὸ τὸ δικό μου. Κ' ἐγὼ πολὺ συχνὰ σημάδενα καλά, μὰ δὲν τὸ εἶχα καύχημα. Ἐνῶ αὐτὸς ἔλεγε: «Θὰ σοῦ χτυπήσω αὐτὸ τὸ πουλιὸν στὴν οὐρὰ κ' αὐτὸ τὸ ἄλλο στὸ κεφάλι». Καὶ πάντα χτυποῦσε ἐκεῖ ποῦ ἤθελε. Ὅταν εἶδαμε τοὺς πάνθηρας, ὁ Γκλάν θέλησε νὰ τοὺς χτυπήσῃ μετὰ τὰ σκάγια. Ἐγὼ ὅμως τὸν ἐμπόδισα γιὰ τὸ ζύγωνε ἡ νύκτα καὶ δὲν μᾶς ἔμεναν παρὰ δύο φουσκὰ μονάχα. Ἐκεῖνος τὸ πῆρε ἐπάνω του γιὰ τὸ θάρρος ποῦ εἶχε νὰ χτυπήσῃ τοὺς πάνθηρας μετὰ τὰ σκάγια.

— Σκάζω τώρα ποῦ δὲν τοὺς χτύπησα, μοῦ εἶπε. Τοῦ λόγον σου λογαριάζεις παραπολὺ τὸ τομαράκι σου. Κορακοζώητος θὰ γίνῃς;

— Χαίρομαι νὰ βλέπω πῶς τὸ καταλαβαίνεις καὶ μόνος σου πῶς δὲν ἔχω τὰ μυαλά σου.

— Ἐλα τώρα. . . Δὲν ἀξίζει νὰ πιασθοῦμε μετὰ τίποτε.

Μὰ τὴν πίστι μου κ' ἂν ἤθελε νὰ πιασθοῦμε, ἤμουν ἔτοιμος. Ἦτον πολὺς καιρὸς ποῦ δὲν τὸν πολυχώνευα, γιὰ τῆς μπόσκιάδες του καὶ τῆς γαλυφιῆς του. Ἐνα βράδον περ-

πατούσα ήσυχα με τη Μάγκη τη metisse είμαστε κ' οι δυο πολύ ευχαριστημένοι. Ο Γκλάν, καθισμένος μπροστά στο ξενοδοχείο μας, μās χαιρέτισε μ' ένα χαμόγελο. Η Μάγκη τον έβλεπε πρώτη φορά. Με ρώτησε με περιέργεια γι' αυτόν. Τής είχε κάμει τόσο ζωηρή εντύπωση, που όταν ήλθε ή στιγμή να χωρισθούμε, ξέχασε να με συντροφέψη στο δωμάτιό μου και τράβηξε ολόισια προς το δικό του.

Όταν έκαμα λόγο στον Γκλάν γι' αυτό το περιστατικό, το πήρε πολύ ελαφρά. Μα έγω δεν το ξέχασα ποτέ! Το χαμόγελό του δεν ήτανε για μένα, όταν περάσαμε με τη Μάγκη μπροστά στην καλύβα, ήτανε για τη συντροφισιά μου.

— Τι μασσάει ολόένα αυτή; με ρώτησε.

— Δεν ξέρω. Δόντια έχει και μπορεί να τὰ κάνη, ό,τι θέλει.

Δεν μου είπε κανένα καινούργιο πράγμα με το να μου πη πώς ή Μάγκη είχε την συνήθεια να μασσά κάτι τι έγω τὸ εἶχα παρατηρήσει προπολλού. Δεν ήταν όμως φύλλα που μασσοῦσε τὰ δόντια της ήσαν κατάσπρα. Έχωνε στο στόμα της ό,τι εύρισκε μπροστά της, νομίσματα, χαρτιά, φτερά. Δεν ήτο λόγος να κοροϊδεύη γι' αυτό τώμορφότερο κορίτσι του χωριού. Ο Γκλάν ζήλευε την εύτυχία μου, αυτή εἶνε ή ἀλήθεια.

Την ἄλλη ημέρα συμφιλιώθηκαμε πάλι με τη Μάγκη. Εκείνο τὸ βράδυ όμως δεν εἶδαμε καθόλου τὸν Γκλάν.

III

Για μιά εβδομάδα πηγαίναμε καθημέρα στο κνηήνι. Κυπήσαμε πλήθος πουλιά. Ένα πρωί καθώς μπαίναμε στο δάσος, ο Γκλάν μ' άρπαξε από τὸ χέρι, και μου εἶπε σιγαλά: «Στάσου!» Ξεφρέσαμε άμέσως τὴν καρμπίνα του κ' έρριξε σὲ μιά λεοπάδαλι. Θα μπορούσα να ριξω κ' έγω αυτός με πρόλαβε για να κρατήση μονάχος του τὴν τιμή τῆς καλῆς αὐτῆς ριζιάς. Έγω συλλογιζόμενος: «Χωρίς ἄλλο θὰ κάνη μεγάλο σούσουρο γι' αυτό τὸ πράγμα!» Ζυγώσαμε τὸ άγρίμι: ήταν ξαπλωμένο, νεκρό, με τὰ πλευρά σχισμένα, με μιά σφαίρα στη ράχι.

Δεν μ' άρέσει να μ' άρπάξουν έτσι από τὸ χέρι και τὸυ εἶπα:

— Τώρα κ' έγω αυτό που έκαμες.

Ο Γκλάν μ' εκύτταξε καλά.

Εναείπα:

— Ίσως δεν μ' είχες άξιο να τὸ κάμω;

Άντὶ να μ' άποκριθῆ ξανάριξε ἄλλη μιά φορά

στο σκοτωμένο ζῶο. Παιδιακίσια πράγματα. Η σφαίρα τώρα πέρασε τὸ κεφάλι πέρα και πέρα. Δεν ήμπορεσα να κρύψω τὴν έκπληξί μου.

— Καταλαβαίνεις μου εἶπε πὼς δεν πήγαινε στην άξιοτήτά μου να κυπήσω μιά λεοπάδαλι στα πλευρά.

Φαντασμένος, όπως ήτον δεν τούφθανε μιά ριζιά τιποτένια! Τι παιδιακίσια μυαλά!.. Όσο τόσο δική του δουλειά εἶνε. Έγω δεν θὰ πῶ τίποτε σὲ κανένα.

Όταν γυρίσαμε στο χωριό, ένας σωρός ἰθαγενεῖς έτρεξαν από παντού και μαζεύθηκαν τριγύρω μας για να ἰδοῦν τὴν λεοπάδαλι. Ο Γκλάν εἶπε μονάχα πὼς τὴν σκοτώσαμε τὸ πρωί, τίποτε ἄλλο. Δεν τὸ καυχῆθηκε μ' ἄλλο τρόπο. Η Μάγκη βρέθηκε κ' αὐτὴ εκεῖ και ρώτησε:

— Ποιὸς τὴ σκοτώσε, τὴ λεοπάδαλι;

— Βλέπεις τῆς δυο πληγῆς άποκριθῆκε εκείνος, τὴ σκοτώσαμε σήμερα τὸ πρωί.

Έδειξε ύστερα τὰ σημάδια τῶν δύο σφαιρῶν και εἶπε ακόμα.

— Έδῶ τὴ βρήκε ή δική μου, κ' έβαλε τὸ δάκτυλο στην πληγή του πλευρού. Ήθελε τάχα να μ' άφίση έμένα τὴν τιμή τῆς πληγῆς του κεφαλιού. Ούτε καταδέχθηκα να πῶ πὼς δεν ήσαν σωστά αὐτὰ που έλεγε και δεν εἶπα τίποτε. Ο Γκλάν κέρασε τὸυς ἰθαγενεῖς μύρα του ριζιού: άφθοναῖς σπονδαῖς!

Η Μάγκη εἶπε σιγαλά:

Τὴν σκοτώσανε κ' οι δυο τους.

Όστόσο κύτταζε ολόένα τὸν Γκλάν.

Τὴν πήρα κατὰ μέρος και τῆς εἶπα:

— Γιατί κυττάς αὐτὸν μονάχα; Δεν εἶμαι έγω έδῶ;

— Ναί!... Γι' άκουσε να σου πῶ: τὸ βράδυ θάβρω.

Τὴν ἄλλη ημέρα ο Γκλάν έλαβε ένα γράμμα. Του τώφερε απ' τὸν σταθμὸ του ποταμοῦ ένας ταχυδρόμος: πριν να φθάση αὐτὸ τὸ γράμμα έκαμε έναν ἄλλόγουρο από εκατὸν ὄγδοῦντα μίλλια. Τὸ γράψιμο ήταν γυναικειό. Συλλογίσθηκα άμέσως πὼς του τώστελνε ή μεγαλοσιάννα κυρία, που εἶχε άρραβωνιασμένη μιά φορά ο Γκλάν. Εκείνος έκαμε ένα νευρικό γέλιο, σάν τὰ διάβασε, κ' έδωκε ένα δῶρο στον ταχυδρόμο. Ύστερα από λίγο κατσούφιασε κ' έγινε άμύλητος. Κύτταξε σὰ χαμένος τὸν οὐρανὸ και χάζεσε. Σάν εβράδυνασε, μέθυσε μαζί μ' ένα γέρο νάνο ἰθαγενῆ και τὸν γιό του. Με άγκάλιασε κ' ήθελε να με καταφέρη να πῶ μαζί του.

Έπειτα τὸ τέλος.

Μετάφρ. Π. Νβ.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΑΙ ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΤΩΝ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ»,

Τὴν Κυριακὴν 15 Φεβρουαρίου, ο κ. Μ. Μαλακάσης εδίαβασε τὸ μονόπρακτον ἔμμετρον δράμα του «Η Κυρά του Πύργου», τὸ ὁποῖον δημοσιεύομεν εἰς τὸ τεῦχος τούτο.

Μέσα εἰς στίχους ἁρμονικοῦς και ποικίλλοντας εἰς τὸ μέτρον, έδωσε ὡραιότητα εἰκόνα μιάς ὑπερόχου ζωῆς. «Τὸ δραματάκι μου, εἶπε ὁ ἴδιος εἰς μικρὸν πρόλογον, δεν έχει να σᾶς παρουσιάση χαρακτηρας και πάθη. Στρέφεται γύρω εἰς ένα ὄνειρον. Η ήρωῖς μου εἶνε ένα λουλουδι έξωτικό». Καὶ όμως ή Κυρά του Πύργου, τὴν ὁποῖαν έπλασε και έδέρανε ὁ ποιητῆς με ὄνειρευτὴν πνευματικὴν ὁμορφιά, ζῆ καθ' ήμέραν γύρω μας, εἶνε ή πρώτη ὄπτασία τῆς ζωῆς τῶν πολλῶν και ή αἰωνία ψυχή ή ασύλληπτος, που συνοδεύει τὸν καλλιτέχνην εἰς κάθε του βήμα: αὐτὴ εἶνε ή συγγένεια που έχει με τὸν πραγματικὸν κόσμον και τὴν κάμνει ἀγαπητὴν πολύ.

Τὸν κ. Μαλακάσην διεδέχθη εἰς τὸ βήμα ή ή κυρία Θεώνη Παπαῦ, ή ὁποῖα εὐγενῶς ἀποδεχθεῖσα τὴν παράκλησίν μας, ἀπήγγειλε τὸ ποίημα του κ. Λάμπρου Ἀσιέρη «Τῆς Μαξιμῶς ὁ Ἄνδρας» και τὴν «Πρόσευχήν» του κ. Ζ. Α. Παπαντωνίου, δημοσιευθέντα και τὰ δύο εἰς τὰ «Παναθηναῖα». Η κυρία Παπαῦ, τῆς ὁποῖας εἶνε γνωστὸν τὸ τάλαντον, ἀπήγγειλε με αἰσθημα και χάριν κ' εχειροκροτήθη ζωηρότατα.

Διάλεξις Γρ. Ξενοπούλου.

Κυριακὴ 22 Φεβρουαρίου. Πέμπτη διάλεξις τῶν «Παναθηναίων».

Τὸν λόγον εἶχεν ο κ. Γρ. Ξενοπούλος, ὁ ὁποῖος ὡμίλησε περὶ «Μαλλιαρῶν». Ο κ. Ξενοπούλος ἀνεζήτησε πρῶτον τὴν καταγωγὴν τῆς λέξεως. Ύστερον έδωσε τὸν ὁρισμὸν τῆς μαλλιαροσύνης, και τέλος ήθέλησε να καθορίση τὴν ἐπίδρασιν αὐτῆς ἐπὶ τῆς φιλολογίας και τῆς τέχνης. Παρέτηρησε πρῶτον, χρονολογικῶς, ὅτι οἱ σήμερον καλούμενοι μαλλιαροὶ

ἐλέγοντο ἄλλοτε χυδαῖστοι ή ψυχαριστοὶ ἀφ' ὅτου ἐξεδόθη κατὰ τὸ 1888 τὸ Ταξίδι του κ. Ψυχάρη. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὄργανον τῶν ψυχαριστῶν ἐθεωρεῖτο ή «Εστία», τὸ περιοδικόν.

Η κακὴ ὑποδοχὴ ή ὁποῖα ἐγένεν ἀπὸ τὸ κοινὸν εἰς τὸν φιλολογικὸν τούτον νεωτερισμὸν ὑπῆρξε μιά ἀπὸ τὰς ἀφορμὰς τῆς πτώσεως του περιοδικοῦ ἐκείνου. Οἱ ὀπαδοὶ τῶν νέων θεωριῶν δεν εἶχον πλέον ὄργανον. Η ἀνάγκη ήτο αἰσθητῆ, και ἐπεισε τὸν κ. Χατζόπουλον, τὸν γνωστὸν ποιητὴν ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Πέτρος Βασιλικός, να προβῆ εἰς τὴν ἐκδοσιν τῆς «Τέχνης», μηνιαίου περιοδικοῦ τὸ ὁποῖον ὑπῆρξεν ἀποκλειστικὸν ὄργανον τῶν ἰδεῶν τούτων. Η ἀποκλειστικότης του περιοδικοῦ ήτο καταφανὴς και ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀνάγνωσιν του ἐξαφύλλου ὅπου ὄλα σχεδὸν ήσαν γραμμένα εἰς δημοτικὴν. Εἰς τὸ περιοδικὸν τούτο ἀνεγράφοντο συνεργάται, πλην του διευθυντοῦ κ. Χατζοπούλου, οἱ κ.κ. Παλαμάς, Γρυπάρης, Μαλακάσης, Ἐφταλιώτης, Ψυχάρης, Θεοτόκης, Βλαχογιάννης, Καρκαβίτσας, Νιρβάνας, Ἐπισκοπόπουλος, Ξενοπούλος. Καὶ αὐτὴ μὲν ή ἱστορία τῶν ὀργάνων τῶν μαλλιαρῶν. Πὼς όμως ὠνομάσθησαν με τὸ χαρακτηριστικὸν αὐτὸ ὄνομα; Η ἐφημερὶς «Εστία» ή ὁποῖα δευύτερον ἐπετέθη κατὰ τῶν συντακτῶν τῆς «Τέχνης», δεν τὸυς ὀνομάζει μαλλιαροῦς, παρὰ διὸ πρῶτην φοράν τὴν 26 Νοεμβρίου του 1898. Η ὀνομασία ὀφείλεται εἰς τὸ ἀκόλουθον ἐπεισόδιον. Ο κ. Κονδυλάκης, ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς του Πατούχα, και εὐφυῆς χρονολογός, εύρισκόμενος εἰς τὴν πλατεῖαν του Συντάγματος εἶδε δύο νέους οἱ ὁποῖοι του ἐπέσυραν τὴν προσοχὴν ἰδίως ἀπὸ τὴν μακρὰν κόμην που έτρεφαν. Ἠρώτησε διὰ τὸν πρῶτον και ἔμαθε πὼς εἶνε ποιητῆς ἀπὸ εκείνους που ἔγραφαν εἰς τὴν «Τέχνην» και ὁ συνοδός του ἐπίσης ποιητῆς του νεωτερισμοῦ.

— Μα αὐτοὶ, ἀναφωνεῖ τότε ὁ κ. Κονδυλάκης, εἶνε μαλλιαροὶ!

Η λέξις ήρесе. Διεδόθη. Εἰσεπήδησεν εἰς τὰς ἐφημερίδας, ἐθεωρήθη ὡς ἐκφραστικὴ ἀναπαράστασις του πρᾶγματος και ἐγένε κτῆμα

τοῦ κοινού. Ἡ σημασία της ἐπεξετάθη. Δὲν ἐλέγγοτο μόνον διὰ τοὺς δημοτικιστάς. Εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν ἐκθεσὶν τοῦ Ζαπτείου ἐξετέθη εἰκὼν ἀλληγορικὴ ἰδιότυπος ἢ ὁποῖα ἀμέσως ἐχαρκτηρίσθη ὡς μαλλιάρη. Ἡ λέξις λοιπὸν ἐπεξετάθη καὶ εἰς τὴν τέχνην.

Ὁ κ. Ξενοπούλος ἠθέλησε νὰ δώσῃ τὸν ὄρισμὸν τοῦ Μαλλιαρισμοῦ, ὡς ὁ ἴδιος τὸν ἀντιλαμβάνεται καὶ τὸν μεταχειρίζεται, ἀφοῦ ἡ λέξις εἶνε ἐκφραστικὴ καὶ κοινῆς χρήσεως. Ὁ ὄρισμὸς πράγματι τινὸς παρουσιάζει πάντοτε μεγάλας δυσκολίας. Εἶνε φιλοσοφικῶς συνθετικὴ ἐργασία. Καὶ ὁ ὁμιλητὴς ἀναφέρει χαρακτηριστικώτατον ἐπεισόδιον ἐν σχέσει πρὸς τὸν ὄρισμὸν τὸν ὁποῖον ἔδωσαν ποτὲ οἱ Γάλλοι Ἀκαδημαῖκοι διὰ τὸ λεξικὸν τῆς Ἀκαδημίας εἰς τὴν λέξιν *Ecrevisse*: *Petit poisson rouge qui marche à reculons*. Ὁ Buffon, ὁ ὁποῖος ἀνέγνωσε τὸν ὄρισμὸν τοῦτον, παρετήρησεν ὅτι ἡ καρὰβίδα δὲν εἶνε ψάρι, ὅτι δὲν εἶνε κόκκινη, ὅτι δὲν βαδίζει ὀπισθοχωρητὰ. Ἰδοὺ αἱ δυσκολίαι τοῦ ὄρισμοῦ. Ἐν συναισθήσει τῶν δυσκολιῶν τούτων ὁ κ. Ξενοπούλος προβαίνει εἰς ἕνα ὄρισμὸν ὀλωσδιόλου ὑποκειμενικόν. Μαλλιαρισμὸς λοιπὸν, κατὰ τὸν ὁμιλητὴν, εἶνε νεωτεριστικὴ τις προσπάθεια ἢ ἀπόπειρα πρὸς παραγωγὴν ἀνωτέρου, ὑψηλοτέρου εἴδους, ἀποτυγχάνουσα. Τὸν ὄρισμὸν τοῦτον ὁ κ. Ξενοπούλος ἀπέδειξεν ἐφαρμοσίμον εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις εἰς τὰς ὁποίας δύναται νὰ γίνῃ χρῆσις τῆς λέξεως. Ἀνέφερε ποιήματα τὰ ὁποῖα, ἐὰν δὲν ἦσαν γελοῖα ἐκ τῆς ἀποτυχίας των, θὰ ἦσαν μεγαλοφυῆ. Ποιήματα δηλαδὴ εἰς τὰ ὁποῖα ὁ ποιητὴς ἠθέλησε νὰ ἀνέλθῃ τὰ ἀνώτερα ἐπίπεδα τῆς σκέψεως καὶ τῆς αἰσθησεως. Ἡ προσπάθεια εἶνε αἰσθητὴ ἄλλ' ἢ ἀποτυχία εἶνε διὰ τοῦτο κομικωτέρα.

Ἐννοεῖται ὅτι καὶ μεταξὺ τῶν χαρακτηριζομένων κοινῶς ὡς μαλλιάρων, πολλοὶ ἔγραφαν ἔργα ἀληθῶς ποιητικὰ, εἰς τὰ ὁποῖα δὲν δύναται βεβαίως νὰ εφαρμοσθῇ ὁ χαρακτηρισμὸς κατὰ τὸν δοθέντα ὄρισμὸν. Ὅχι, αὐτὰ τὰ ἔργα δὲν εἶνε μαλλιάρια, καὶ ὡς τοιαῦτα ἀνέφερε ὡς παράδειγμα καὶ ἀπήγγειλε τὸ «Δάσος» τὸ γνωστὸν ποίημα τοῦ κ. Μαλακάση, τὸ «Στεγνὸ Παραμῦθι» καὶ τὸ «*Lacrymae rerum*» τοῦ κ. Πορφύρα.

Τώρα γεννᾶται τὸ ζήτημα, ἐπιλέγει ὁ κ. Ξενοπούλος; Οἱ μαλλιάραι ἔβλαψαν ἢ ὠφέλησαν; Εἰς τὸ ἐρώτημα εἶνε δύσκολος ἢ ἀπάντησις. Ὁ κ. Ξενοπούλος παρατηρεῖ ὅτι ὁ μέγας φιλόσοφος Σπένσερ διὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἐπίδρασιν

τῆς ἐφευρέσεως τοῦ ταχυπαιστηρίου, ἀφιερώνει δλοκλήρους σελίδας εἰς τὴν κοινωνιολογίαν του. Ἀπαιτεῖται ὁθεν βαθύτερα ἔρευνα καὶ ἐπιμελεστάτη παρατήρησις. Ὁ κ. Ξενοπούλος ἠρέσθη νὰ ἀναφέρει τοὺς λόγους γνωστοῦ συγγραφέως, ἐνὸς ἐκ τῶν πρώτων σημαιοφόρων τῆς νέας σχολῆς: Ὁ Ψυχάρης, τοῦ εἶπε ὁ ἐν λόγῳ συγγραφεύς, ἔρριξε πίσω τὸν ἀγῶνα τῆς δημοτικῆς ἑκατὸ χρόνια.

Ὁ ὁμιλητὴς οὔτε συμμερίζεται οὔτε ἀποκρούει τὴν ἰδέαν.

— Βλέπετε, ἐπιλέγει ὁ κ. Ξενοπούλος, πόσον εἶμαι ἀμερόληπτος. Προσέθηκεν ὕστερον ὅτι ἀποκρούει ἐξ ἴσου τὸν σχολαστικισμὸν τῶν ὀπαδῶν τῆς καθαρουούσης καὶ τῶν δημοτικιστῶν. Ὅταν οἱ τελευταῖοι οὔτοι, ἀπομακρυνθέντες ἀπὸ τὴν ὁμιλουμένην, ἐπιζητοῦν με ἐπιτήδευσιν νὰ ἀποφύγουν τὸν ἀρχαῖον τύπον καὶ ἐὰν ἀκόμη εἶνε κοινῆς χρήσεως, καὶ θεωροῦν ὅτι εἶνε ὀρθὸν νὰ γράφωμεν *χερόγραφο* διότι λέγομεν *χέρι*, εἶνε σχολαστικοί, τόσον ὑπερβολικοί ὅσον καὶ οἱ ἀτικίζοντες. Εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτὴν πολλὰ λέξεις ὑφίστανται κομικὴν στρέβλωσιν. Ἐὰν κατὰ τὰς γλωσσικὰς ἀρχὰς τῶν μαλλιάρων ἠθέλομεν νὰ γράφωμεν π. χ. τὴν λέξιν ὑπέροχος, ἢ λέξις θὰ ὑφίστατο βαθμιαίως τὴν ἀκόλουθον μετατροπὴν: ὑπέροχος — πέροχος — πέροχος!

Παρατηρεῖ τέλος ὁ κ. Ξενοπούλος ὅτι αὐτὸς δὲν εἶνε οὔτε με τοὺς μὲν οὔτε με τοὺς δέ, ὅτι δὲν ἀνήκει ἐπομένως εἰς καμίαν σχολήν. Ἐννοεῖ τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν ἐργασίαν του κατὰ τὸν ὄρισμὸν τῆς ἐλευθερίας τὸν ὁποῖον ἔδωσεν φιλόσοφος αὐτοκράτωρ, ὁ Μάρκος Αἰθρήλιος, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐλεύθερος εἶνε ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δὲν γίνεται κανενὸς οὔτε δούλος οὔτε τύραννος. Καὶ ὁ ὁμιλητὴς ἀγαπᾷ τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτὴν κατὰ τὴν ὁποίαν οὔτε ὀπαδὸς κανενὸς εἶνε, οὔτε θέλει νὰ ἔχη κανένα ὀπαδόν. Δὲν στενοχωρεῖται μέσα εἰς κανόνας σχολῆς. Προτιμᾷ νὰ συλλέγῃ τὸ ὄραϊον ὅπου τὸ εὕρσκει καὶ νὰ ἀποκρούῃ τὸ κακὸν ὅπου τὸ συναντᾷ.

Ἡ διάλεξις τοῦ κ. Ξενοπούλου, τῆς ὁποίας ἀνωτέρω ἐδώσαμεν ἀτελεστάτην περίληψιν, ἐκ μνήμης ὀλωσδιόλου, — διότι ἡ διάλεξις δὲν εἶνε γραμμένη, ὥστε νὰ ἔχωμεν εἰς βοήθειάν μας χειρόγραφον — διήρκεσεν ὑπὲρ τὴν ὥραν κ' ἐχειροκροτήθη ἐπανειλημμένως ὑπὸ τοῦ ἐκλεκτοῦ καὶ κομμοῦ ἀκροατηρίου τῶν Παναθηναίων, εἰς τὸ ὁποῖον διεκρίνοντο ὁ κ. Κλέων Ραγκαβῆς, ὁ κ. Γ. Χατζηδάκις καὶ οἱ διαπρεπέστεροι τῶν λογογράφων καὶ τῶν ποιητῶν μας.

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ: *Τὸ Μαγεμμένο Ποτήρι, δράμα εἰς πράξεις τρεῖς ἔμμετρον ὑπὸ Γ. Πολέμη.*

Δὲν ἤμουν πολὺ εὐδιάθετος προχθὲς τὸ βράδυ, ὅταν ἐπῆγα εἰς τὸ Βασιλικὸν Θέατρον. ὑποχρεωμένος νὰκούσω τὸ νέον ἔργον τοῦ φίλου μου Πολέμη, διὰ νὰ γράψω εἰς τὰ «Παναθηναία». Φυσικά, δὲν ἔχει κανεὶς πάντοτε ὄρεξιν εἰς τὸ θέατρον... Ἐκεῖνο τὸ βράδυ π. χ. ἐγὼ θὰ ἐπροτιμοῦσα νὰ πάγω εἰς τοῦ Σουρῆ νὰ παῖξω μάους. Φαίνεται δὲ ὅτι καὶ οἱ περισσότεροι Ἀθηναῖοι εἶχαν παρομοίας διαθέσεις, διότι τὸ θέατρον ἦτο σχεδὸν ἄδειο. Καμμιὰ σαρανταριά ἄνθρωποι, ὁ Πολέμη σαρανταέννας κ' ἐγὼ σαρανταδύο. Τὶ κρῦο πρᾶγμα ποῦ εἶνε, αἰθουσα θερμαινομένη μόνον με καλοριφέρ! Μὰ τὴν ἀλήθειαν, τὸ θέαμα αὐτὸ τῆς ἐρημίας καὶ τῆς ἐγκαταλείψεως, δὲν ἦτο κατάλληλον διὰ νὰ μοῦ ἀλλάξῃ τὴν διάθεσιν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς.

Ὅλα μ' ἐνοχλοῦσαν. Δύο νέοι, οἱ ὁποῖοι ἐφληναροῦσαν διαρκῶς ἀπὸ πίσω μου ἕνας κύριος ἔμπρός μου, προσηλωμένος θερησκευτικῶς. Πλησίον μου ὁ κ. Πολίτης, κουρασμένος ἀπὸ τὰς σοφὰς του ἀγρυπνίας, χαλκέντερος, σοβαρὸς καὶ προσηκτικὸς.

— Εἶχες κόσμον τουλάχιστον τὴν πρώτην βραδυά; ἐρωτῶ τὸν δυστυχεῖ ποιητὴν.

— Οὐ! ἀσφυξία.

— Τὴ δευτέρη;

— Ἐ... ἔτσι κ' ἔτσι.

Ἀπόψε ἦτο ἡ τρίτη. Ἄρα γε τὸ «Μαγεμμένο Ποτήρι» θὰ δοθῇ καὶ τετάρτην; Τουλάχιστον ἐπρόφθασα νὰ τὸ ἰδῶ!

Μὰ διατὶ ἀλήθεια, οἱ ἠθοποιοὶ ἀποφεύγουν τόσον νὰ τονίζουσι τὸς ὁμοιοκαταληξίας; Ἐκεῖνος ὁ Ἀρέθας εἶνε φοβερός! Ἀπαγγέλλει στίχους καὶ νομίζεις ὅτι εἶνε ἡ ἐλεεινοτέρα πεζογραφία. Ἀμ' ἂν εἶνε ἔγκλημα τὸ μέτρον καὶ ἡ ὁμοιοκαταληξία, καὶ ἂν πρέπη νὰ τ' ἀποσκεπάζῃ ὁ ἠθοποιός, διατὶ νὰ σπάξῃ τὸ κεφάλι του ὁ ποιητὴς δι' αὐτὰ; Μεγάλῃ ἐνόχλησις τέτοια ἀπαγγελία!

Ἄλλ' ἰδοὺ, ἄλλοι ἠθοποιοὶ παρουσιάζονται, οἱ ὁποῖοι κωδωνίζουσι τὰς ὁμοιοκαταληξίας με

¹ Ἀκριβῶς σήμερον μανθάνω τὸ παράδοξον καὶ ἀπίστευτον, ὅτι ὁ κ. Πολέμη ἀναγκάζεται νὰκούσῃ τὸ δράμα του ἀπὸ τὸ Β. Θέατρον, διότι, λέγει, ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς παρεξήγησε τὴν Γ. Πράξιν καὶ δυσχεροστήθη πολὺ, ὅταν εἶδε τὸν Βασιλῆα τοῦ Παραμυθίου νὰ παρουσιάζεται εἰς τὴν σκηνὴν μεθύσιμος! Ὁμολογῶ, ὅτι πολὺ δυσκολοῦμαι γὰ τὸ πιστεῦσαι. Γ. Β.

τὴν μεγαλειτέραν ἠδονήν. Ἡ κόρη τοῦ Ἀρέθα π. χ. δὲν ἀκολουθεῖ διόλου τὸ πατρικὸν παράδειγμα... Βλέπω ὅμως, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ἀπαγγελία μ' ἐνοχλεῖ ἐπίσης. Ὁρισμένως, ὅλα μ' ἐνοχλοῦν ἀπόψε.

Πράξις πρώτη. Μάγισσα, βασιλοπούλα, κορσάρος, σολομωνική. Τὸ ἔργον εἶνε λοιπὸν παραμῦθι. Οὐφ! πῶς τὰ βαρέθηκα τὰ παραμῦθια! Δὲν ἦτο δυνατόν ὁ Πολέμη νὰ ἔκαμνε αὐτὴν τὴν φορὰν ἕνα δράμα;

Πράξις δευτέρα. Βασιλεῖς, σύμβουλοι, αὐτικοὶ, πολιορκία, συνθήκαι, πηλιτικαὶ συζητήσεις. Νὰ ποῦ τὸ παραμῦθι γίνεται δράμα. Ἄλλ' ἀνακαλύπτω ἔξαφνα, ὅτι καὶ τὰ δράματα τὰ ἐβαρέθηκα. Καλλίτερα νὰ ἔμενε παραμῦθι!

Προσέχω ὀλίγον, καὶ με βασανίζει φορικτὰ ἡ ἀπορία: Πῶς ὁ Βασιλεὺς τῆς Νήσου τῶν Ἀναμνήσεων, ὁ μέθυσο, ὁ σπάταλος, ὁ χρωκοπημένος, ἔχει τόσα πλούτη διὰ τὴν προικὰ τῆς κόρης του;

Φλωριά χιλιάδες ἑκατὸ, χίλιες χιλιάδες σκοῦδα, Ἀσημικὸ, χρυσαφικὸ, σαρανταπέντε ὀκάδες;

Ψέμματα τὰ ἔλεγεν; ἢ μήπως ὁ Ἀρέθας τοῦ ἔλεγε ψέμματα, ὅταν τὸν ἐβεβαίωσε πρὸ ὀλίγου ὅτι τὰ ταμεῖα εἶνε ἀδειανά;

Τὸ διάλειμμα ἀνιαρόν. Εἰς τοὺς διαδρόμους καὶ εἰς τὸ καπνιστήριον κάμνει σχεδὸν κρῦο. Ἄς μείνω εἰς τὴν ζέστην τῆς αἰθούσης. Νὰ πλησιάσω τὸν κ. Πολίτην, νὰκούσω κανένα σοφὸν λόγον ἀπὸ τὸ στόμα του; Ἡ νὰ μείνω καλλιγερα μ' ἕνα νέον μου φίλον, συμπαθέστατον, ὁ ὁποῖος τρελλαίνεται με τοὺς στίχους τοῦ Πολέμη καὶ εἶνε ἐνθουσιασμένος με τὸ δράμα καὶ χειροκροτεῖ κάθε πρᾶξιν ἐκθύμως;

Νέος, ἔξυπνος, πλούσιος, τοῦ κόσμου, με φιλολογικὸν γούστο, με νέας ἰδέας, με νέας ὀρμάς. Τοῦ ἀρέσουν πολὺ καὶ τὰ ποιήματα τοῦ κ. Καβάφη καὶ μ' εὐχαριστεῖ θερμῶς διὰ τὸ ἄρθρον ποῦ ἔγραψα εἰς τὰ «Παναθηναία». Ἐπειτα μοῦ διηγείται, ὅτι ἐσχάτως τοῦ ἔκαμαν ἐγγεῖρσιν καὶ τὸν ἀπήλλαξαν ἀπὸ τὴν σκοληροειδῆ ἀπόφυσιν. Τί εὐτυχία νὰ εἶνε κανεὶς νέος καὶ πλούσιος, καὶ ἀντὶ νὰ γράφῃ δράματα, νὰρῆται εἰς τὸ νὰ τοῦ ἀρέσουν, καὶ εἰς τὴν πρώτην νόχλησιν, ν' ἀπαλλάσσεται διὰ τοῦ κ. Φωκᾶ ἀπὸ τὰ περιτὰ καὶ ἐπικίνδυνα τοῦ ὀργανισμοῦ του!..

Ἡμεῖς τὰ διατηροῦμεν ὅλα μέσα μας, καὶ γράφομεν δράματα, καὶ δὲν εἶμεθα πλέον νέοι, καὶ δὲν ἤμεθα ποτὲ πλούσιοι. Κυττάξω τὸν φίλον μου Πολέμη. Ὁ πτωχός! Ὅλα σχεδὸν τὰ μαλλιά του ἄσπρα... Πῶς ἄσπρισεν ἔτσι γρήγορα!

Δὲν πιστεύω νὰ εἶνε πολλὰ χρόνια μεγαλείτερός μου... Ὅμως ἐγὼ δὲν ἀσπρίσα ἀκόμη. Αὐτὸ μὲ παρηγορεῖ ὀλίγον... Ἀλλὰ τί τὰ θέλετε, ποῦ γράφω κ' ἐγὼ δράματα, καὶ κινδυνεύω, ποιὸς τὸ ξεύρει τί γίνεται, — νὰ ἰδῶ ποτὲ κανὲν ἰδικόν μου εἰς τὸ Βασιλικὸν Θέατρον, νὰ παίζεται ἐνώπιον δυόμισυ ἀκροατῶν!

Πράξις τρίτη. Δράμα καὶ παραμῦθι μαζί. Ἡ Δις Φραγκοπούλου, ἡ Δώρα, παίζει θανατοῦσα. Ὁ Κωδράτος, ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης, φιλεῖ τὴν Δώραν καὶ τὸν φιλεῖ... Ἐπειτα τὴν σκοτᾷ... Μὰ διατὶ ἔτσι γρήγορα; Ἐνδεκα παρὰ δέκα, καὶ ἡ Δώρα εἶνε νεκρά. Ἀπὸ τώρα στὸ σπῆτι; Ὅταν βγαίνῃ κανεὶς νὰ περάσῃ τὴν βραδυὰ του ἔξω, δὲν γυρίζει, διάβολε! τόσο νωρίς. Ἡ γυναῖκα μου θὰ τρομάξῃ...

Συγχαίρω θερμότερα τὸν φίλον μου Πολέμη, ὁ ὁποῖος μοῦ προτείνει νὰ ὑπάγωμεν εἰς τοῦ Σουρή νὰ συνεχίσωμεν τὴν βραδυάν. Ὅχι δά! ἕως νὰ πᾶμε ἐκεῖ—πάνω, θὰ γίνῃ ἐνδεκάμισυ, καὶ εἰς τὰς δώδεκα παρὰ τέταρτον ὁ Σουρὴς διώχνει τοὺς ἐπισκέπτας του. Τί, γιὰ ἓνα τέταρτον;

Ἀποχαιρετῶ τὸν Πολέμη κ' ἐμβαίνω εἰς τοῦ Ζαχαράτου νὰ πῶ ἓνα καφέ. Τί μελαγχολία! Εἶμαι μόνος. Προσπαθῶ νὰ συλλογισθῶ τί εἶδα καὶ τί ἤκουσα, καὶ ἔρχομαι εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ «Μαγεμμένο Ποτήρι» τοῦ Πολέμη εἶνε ἀπαράλλακτον μὲ τὸ «Στοιχίμα», ἄλλο παραμῦθι τοῦ ἰδίου ποιητοῦ, τὸ ὁποῖον ἀνέλυσα καὶ ἔκρινά διὰ μακρῶν εἰς περασμένον ἔτος τῶν Παναθηναίων. Βέβαια ἡ ὑπόθεσις διαφέρει ἄλλ' ἡ τεχνοτροπία, ἡ οὐσία, ἡ γλῶσσα, ὁ στίχος, ὅλα τὰ ἴδια.

σὰν δυὸ σταλαγματιὰ νεροῦ ἀπὸ τὴν ἴδιαν βροσί.

Ἡ ἰδέα ὅτι ἀπαλλάσσομαι νέας ἀναλύσεως καὶ νέας κριτικῆς μὲ κάμνει σχεδὸν εὐτυχῆ. Τὰ λησμονῶ ὅλα, κ' ἐνθυμοῦμαι τὴν μικράν μου Κάκιαν. Ποῖν ξεκινήσω διὰ τὸ σπῆτι, ἄς πεταχθῶ ὡς τὸ Σολωνεῖον νὰ τῆς πᾶρω λίγα κοκά. Ἡ ὥρα εἶνε ἐνδεκάμισυ. Εἰς τὸ Ζαχαροπλαστεῖον ἀποτελεῖόνου τὴν βραδυάν των ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία Πολίτη μὲ τὴν κυρίαν Παλαμᾶ. Πρέπει νὰ ξεύρετε, — καὶ αὐτὸ βέβαια εἶνε τὸ σπουδαιότερον ἀπὸ ὅσα σᾶς εἶπα, — ὅτι ἡ μικρά μου Κάκια προτιμᾷ, ἀπ' ὅλα τὰ κοκά, κάτι μικροσκοπικὴς τσοκολατίτσες, ποῦ εἶνε τυλιγμένες μὲ ἀσημόχαρτον. Κ' ἐνῶ ὁ ὑπηρέτης μοῦ γεμίζει τὴν σακουλίτσαν μὲ αὐτῆς, χωρὶς νὰ τὸ θέλω, συλλογίζομαι ὅτι ὁμοιάζουν μὲ τὰ δραματικὰ παραμῦθια τοῦ κ. Πολέμη. Διατὶ;

Ξεύρω κ' ἐγὼ; Ἴσως διότι ἔτσι εἶνε γλυκὰ ἀπὸ μέσα. Ἴσως διότι ἔτσι λάμπουν ἀπ'ἔξω, ἴσως διότι ἔτσι δὲν εἶνε πλέον διὰ τὴν ἡλικίαν μας.

Καὶ ἡ κυρία Παλαμᾶ, ἡ ὁποία σᾶς χαρίζει ὅλα τὰ δράματα τοῦ κόσμου γιὰ τὴν «Τρισυγεννή» τοῦ ἀνδρός της, καὶ ὅλες τῆς τσοκολατίτσες τοῦ Ζαχαροπλαστείου γιὰ ἓνα ὥραϊο γαλατομπούρεκο, μόλις εἶδε τὸ ψῶνι μου, τὸ ἐνόησεν ἀμέσως:

— Γιὰ τὴν μπεμπέκα; μοῦ λέγει.

— Γιὰ τὴν μπεμπέκα, γιὰ τὴν μπεμπέκα... Καλὴ νύκτα σᾶς!

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΞ ΑΙΓΥΠΤΟΥ

Ἡ ἐκθεσις τοῦ Καίρου.

Εἶναι αὐτὴ ἡ δεκάτη τετάρτη ἔτησις ἐκθεσῆς ἡ διοργανουμένη εἰς τὸν Καλλιτεχνικὸν Ὀμιλον ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς.

Ἡ ἐφετεινὴ ἐκθεσις — καὶ εἶνε γενικὴ ἡ γνώμη — ὑπὸ ἔποψιν ποιοῦ εἶναι κατὰ πολὺ ἀνωτέρα τῶν προηγουμένων.

Ἡ ἐπιτροπὴ ἔδειχνε ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς ἐκθέσεως αὐτῆς ἔνοχον ἐπιείκειαν πρὸς τοὺς φιλοτέχνους ζωγράφους. Ἐφέτος ἀπέκλεισε μὲ θάρρος τὰς μειριδιότητας, τῶν ὁποίων αἱ ὄχραι καὶ θαμπὰ ἀπόπειραι διασκεδάζουν τὴν αἰσθητικὴν ἐντύπωσιν. Ἐκατὸν πενήντα εἰκόνες ἐκ τῶν τετρακοσίων σαράντα ἔργων, τὰ ὁποῖα ἐστάλησαν, ἀπεκλείσθησαν.

Μεταξὺ τῶν καλλιτέρων ἐκθετῶν ἀναφέρομεν τοὺς ἐπομένους:

Χριστιανός, γνωστότατος παρισινὸς ρωπογράφος ἐκθέτει «μιά κότα στὴ φωτιὰ» τυπικῆς ἐκτελέσεως. Γκετέν, ὁ ὁποῖος ἔλαβε τὸ 1902 τὸ «βραβεῖον τῆς Ῥώμης», στέλλει δύο ἔργα λεπτοτάτης τέχνης. Φιλιπποῦ, ὁ μεγάλος πονοραματικὸς ζωγράφος ἐκθέτει «Τοὺς φυγάδας» καὶ τοὺς «Ἰερακοτρόφους». Μυνιέ, — πρῶτον βραβεῖον εἰς τὸ Σαλὸν τοῦ 1903 — μᾶς δίδει ὕδατογραφίας τῆς Ἄνω Αἰγύπτου. Χίρσιχ, ὁ Ολλανδός, γνωστός εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Παναθηναίων» ἀπὸ τὴν περυσινήν ἐκθεσιν, ἐκθέτει «Ἐνα δύσκολον μάθημα» καὶ διαφόρους ἄλλας μικρὰς εἰκόνας. Μισελέ, μαθητῆς τοῦ Μπενάρ Τσοκάνι, Ρόσσι, Οὐτκε βαναρός, Μπίντεν, Φορτσέλλα, Βάρλεϋ καὶ ἄλλοι.

Ἄλλ' ἐκεῖνοι ποῦ κινοῦν περισσότερο τὸ ἐνδιαφέρον μας εἶναι οἱ Ἕλληνες ζωγράφοι.

Ἄς ἀρχίσωμεν μὲ τὸν κ. Ῥάλλην, τὸν ἰδρυτὴν τῆς Ἐκθέσεως τοῦ Καίρου.

Ὁ κ. Ῥάλλης εἶναι ὁ ἀγαπημένος ζωγράφος τοῦ Καίρου. Τὰ ἔργα του πάντοτε ἀρέσουν καὶ εὐρίσκον ἀγοραστὰς. Ἀκολουθεῖ τὴν τεχνοτροπίαν του, τὴν ὁποῖαν δὲν ἔχει λόγον ν' ἀλλάξῃ διότι θὰ ἔχανε τὴν προσωπικότητά του. Καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ τὸ γνώρισμα ἐνὸς ζωγράφου, ἡ προσωπικότης. Ποιὸς ἔν ἀναγνωρίζει τῆς Ῥωμοπούλης καὶ τῆς χονδρῆς λαμπάδες του; Αἱ «Τελευταῖαι ἀναλαμπαι» καὶ «Ἡ θάλασσα στὰ βάρη της» ἐκ τῶν ἐφετεινῶν ἔργων του ἐπισύρουν περισσότερο τὴν προσοχὴν τοῦ κοινοῦ. Οἱ ὥραϊοι στίχοι τοῦ κ. Καβάφη, οἱ ὁποῖοι ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὰ «Παναθηναία» τῆς 30 Νοεμβρίου 1903 σελ. 99 εἶναι γραμμένοι κάτω ἀπὸ τὴν ἐν λόγῳ εἰκόνα¹.

Ἡ θάλασσα στὰ βάρη της πῆρ' ἓνα ναῦτη.

Εὐρισκόμεθα πρὸ τῆς εἰκόνης τοῦ Μαθιοπούλου «Μελαχροινὴ καὶ Ξανθὴ» ἡ ὁποία μᾶς ἐνθυμίζει εὐχαρίστως τὰ ἔργα τοῦ Καρριέρ. Ὁ καλλιτέχνης ἔδωσε εἰς τὴν εἰκόνα του σὰν σβυσμένους τόνους, ἀρμονικούς, γλυκυτάτους ἡ ἄλλη του εἰκὼν «Εἰς τὴν βεράντιαν» παριστᾷ ἀπλούστατα νέαν κόρην κατὰ τὸ ἥμισυ γυμνήν. Ἐνα νόστιμον πνευματῶδες κεφαλάκι, παρισινόν, καὶ ἓνα σῶμα νεαρὸν, εὐκαμπτον, μὲ τόνον θέλγοντα. Ἡ εἰκὼν ἐνέχει τόσην χάριν καὶ τόσην ἀγνότητα ποῦ, δι' ἐμέ, τὸ ὄραμα αὐτὸ τῆς σαρκὸς, γυμνὸν καὶ λεπτόν, εἶναι κάτι πολὺ μελωδικόν. Ὁ κ. Μαθιοπούλος στέλλει ἐπίσης τὴν «Ψυχὴν τῶν Ἐρειπίων» ἐκτεθεισαν καὶ εἰς τὸ παρισινὸν Σαλὸν.

Ὁ κ. Σαορβέλλης, Κερκυραῖος, ἀνεδείχθη ἐφέτος ἀληθινὸς ὕδατογράφος. Παρηκολουθήσαμεν τὸν νέον αὐτὸν ζωγράφον ἀπὸ τριῶν ἐτῶν ἢ πρὸδος του μᾶς εὐχαριστεῖ.

Ὁ κ. Τσιριγώτης ἐκθέτει ἔλαιογραφίας καὶ παστέλ. Τὰ «Ἀράπικα μαγαζιά» του εἶναι κατὰ τὴν γνώμην μας τὸ καλλίτερον ἔργον του.

Ὁ Μαγιάσης ἐκθέτει πρῶτην φορὰν ἐφέτος. «Ἡ ἐκφόρτωσις ἀνθρώπων εἰς Νεάπολιν» εἶναι καλὰ ζωγραφισμένη. Ὀλιγότερον καλὴ εἶναι ἡ «Μόνωσις» του, ὅπου φαίνεται ἐπιρρασιμένος ἀπὸ τοὺς pointillistes, πρὸς τοὺς ὁποίους τὸν συμβουλεύομεν νὰ δυσπιστῇ.

Ἡ Δις Πενταέττα, νεαρὰ Ἕλληνις ἔξ' Ἀλεξανδρείας, ζωγραφίζει προσωπογραφίας ἀκολουθοῦσα τὸ εἶδος τῆς ζωγραφικῆς τοῦ Carolus

¹ Τὴν εἰκόνα αὐτὴν θὰ δημοσιεύσωμεν εἰς τὸ προσεχὲς τεύχος.

Duran. Ἐχει ὁμοίαν ἀνάγκην ἀκόμη νὰ μελετήσῃ.

Ἡ Δις Σκούφου ἔστειλε διαφόρους εἰκόνας. Δὲν ἤμπορῶ νὰ εἰπῶ ὅτι γνωρίζει νὰ ἐκλέγῃ τὰ μᾶλα τῆς ἀλλ' ἡ ἐκτέλεσις τῆς προξενεῖ εὐχαρίστησιν.

Αὐτοὶ εἶναι περίπου οἱ Ἕλληνες ἐκθέται.

Ἡθελα νὰ γράψω ὀλίγα διὰ τὸν κ. Dastugue βραβευμένον εἰς τὸ Σαλὸν τοῦ Παρισιοῦ. Ἡ ἰδιότης του ὡς προσωπογράφου φαίνεται καὶ ἐδῶ εἰς τὴν ἐκτεθειμένην προσωπογραφίαν τοῦ ζωγράφου κ. Ῥάλλη. Ὁ Ἕλληνας καλλιτέχνης μᾶς παρουσιάζεται εἰς στιγμὴν ἐργασίας μὲ τὸ βελούδιον σακάκι του. Ἡ ἔκφρασις ἔχει ἀποδοθῆ πιστότατα.

Ἡ Α. Υ. ὁ πρίγκιψ Μοχαμέτ' Ἀλῆ, ἀδελφὸς τοῦ Κεδίβη, ἠδύοκησε νὰ σταλῇ δύο κομπᾶς ὕδατογραφίας «Παρισινὴ» καὶ «Ἀμερικανίς», ἐργασμένας μὲ ἐπιμέλειαν.

LE RAPIN

Υ. Γ. Ὁ κ. Θ. Ῥάλλης ἀναχωρεῖ ὀριστικῶς ἀπὸ τὸ ἀγαπητόν του Καίρον, τὸ ὁποῖον τόσον ἐξετίμησε τὸν Ἕλληνα ζωγράφον.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἡ μετάφρασις τῶν ἐπομένων δύο σονετῶν τοῦ Πετράρχη ἀνάγεται εἰς τὸν 16 αἰῶνα, ἀποδίδεται δὲ εἰς κάποιον Μπουστρουῦ καὶ εὐρίσκειται ἐν χειρογράφῳ εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ ἀγίου Μάρκου τῆς Βενετίας. Τὸ ὄνομα Μπουστρουῦ εἶνε γνωστότατον εἰς τοὺς μελετῶντας τὴν ἱστορίαν τῆς Κύπρου. Ὁ Γεώργιος δὲ Βουστρώνιος εἶνε ὁ τελευταῖος τῆς Κύπρου χρονογράφος χρονικὸν Κύπρου Τόμος II σελ. 410 — 543. Τὰ δύο αὐτὰ σονέττα μετ' ἄλλων ὀλίγων, τὰ ὁποῖα ἐπίσης θὰ δημοσιεύσωμεν εἶνε δείγματα τῆς καταστάσεως εἰς τὴν εὐρίσκειτο τότε ἡ γλῶσσα.

Z

*Τὰ γλυκὰ μάτια ἐκεῖνα ποῦ μὲ ζοῦσι
Καὶ τὰ ξανθὰ μαλλιά τὰ χρυσαφένια,
Τῆμορφα γελῶν ποῦχρον μετοχημένα
Εἰς ὅσα λόγια ἔξ' αὐτῶν τοὺς βγοῦσι.*

*Φεύγω τοὺς μ' ἀγαποῦν, καὶ τὴν ἐχθρὴν μου
Τρέχω σὰν τὸ μορὸ σάτην δομένον.
Κράζω τὴν λευτερίαν, πεθυμημένον
Νᾶμουν δεμένος ὅλη τὴ ζωὴ μου*

*Λιὰ στρατηλάτης ἐν τὸ θέλημά μου
Τοῦ νοῦ μου, μὲ δαον νὰ διαβῇ κλωθὰ του.
Ἄνεμον ἀρκαλιάζω καὶ μητὰ του
Στὸ γόνιμ ζωγράφω τὴν ἑγιά μου.*

*Θεὸ νὰ πεθάνω καὶ ζητῶ νὰ ἔξω.
Τὰ μάτια κλαῖσι καὶ γελᾷ ἡ καρδιά μου,*

Τόσο στραβά με σέρν' ή επιθυμιά μου
Και θέλει τό: δέν θέλω να δελήσω.

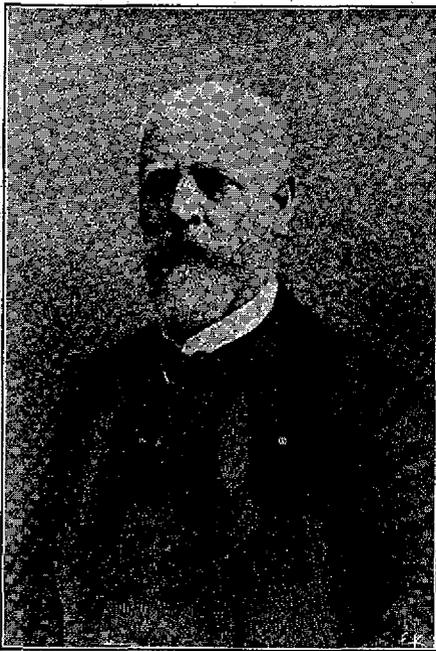
Θ.

Τίνα φορμή σ'εβίασε ήζικόν μου
Στή μάχη δίχως άρματα να δώσω
Κεί ποδ' νικούμουν πάντα, κιάν γλητώσω
Θέλ' είστεν μέγα θαύμα εις αυτόν μου.

Τόσα βιγλώ κοντά τόν θάνατόν μου,
Όσον πρὸς τήν έχθρή μου να σιμάσω
Κι' οδδὲ φελά με άν είν και παραδώσω
Σαυτόν της ταπεινά τόν ξαντόν μου.

"Αμποτε άφοδ' τόν θάνατον μου δώσεις
"Αν έν και να ποθάνω λογαριάζεις
Τους πόνοσ με τήν ζωήν μου να τελειώσης

Μ' άν ίσως και ή γνώσι μου άγκαλιάζει
Στό μέτωπό της τί έχει δ λογισμός της.
Ζώντα, κι' άφοδ' πεθάνω είμαι δικός της.

Κλέων Παργαβής ο συγγραφέυς των "Ισαύρων"

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Προϊεργος αναστάσις προτίνεται ήδη εις τήν Γαλλίαν: ή αντικατάστασις του ήξηκονταδικού συστήματος εις τήν διαίρεσιν του ώρολογίου διά του δεκαδικού, συμφώνως πρὸς τήν εξαπλουμένην όλονέν χησιν του μετρικού συστήματος, ούτως ώστε τὸ σημερινόν τέταρτον της ώρας ήθελε αντιστοιχῆ πρὸς τὸ εκατοστόν της ήμέρας τὸ ὁποῖον ἐπὶ τῶν νέων ώρολογίων ήθελε περιλαμβάνει πέντε σημερινά λεπτά περίπου, πράγμα τὸ ὁποῖον θά εὐρίσκειτο πρὸς τοῖς

ἀλλοῖς ἐν ἁρμονίᾳ με τήν σημερινήν ἀΐησιν της ταχύντητος ἐν τῷ βίῳ. Οὕτω τὸ εκατοντάκις χιλιοστὸν της ήμέρας ήθελε παριστᾶ περίπου τὸ σημερινὸν δευτερόλεπτόν. Ἡ παραδοχὴ τοῦ ὀλιουστάτου αὐτοῦ συστήματος τὸ ὁποῖον θά παρεῖχε προπάντων μεγάλη εὐκολίαν εἰς τὰς ἀστρονομικὰς παρατηρήσεις θά ἐπροκάλεῖ ἀληθινὴν ἐπαναστάσιν. Ἡ αντικατάστασις τῶν ἑκατομυρίων πλακῶν τῶν παλαιῶν ώρολογίων, ή ἐξοικειώσις τοῦ κοινοῦ εἰς τήν νέαν μονάδα, κατὰ τήν ὁποίαν, ἀντὶ να λέγωμεν π.χ. εἰς τὰς 25 Μαρτίου, ὥραν 9 πρῶτῃ 18 λεπτά και 35 δευτερόλεπτα, θά ἐλέγαμεν «εἰς τὰς 25 Μαρτίου 8 δέκατα, 8 ἑκατοστά, 9 δεκάκις χιλιοστά και θά ἐγράφαμεν Μαρτίου 25, 8809» φαίνεται ἀδύνατος σήμερον. Βέβαια εὐρισκόμεθα πολὺ μακρὰν ἀπὸ τήν ήμέραν της γενικῆς παραδοχῆς του συστήματος αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον ἐν τούτοις θά παρεῖχε μεγάλην εὐκολίαν και ἀπλότητα.

ΠΟΛΛΟΙ πάσχοντες ἐκ νευρικῆς δυσπεπίας εἶναι, φαίνεται, θύματα μίᾳς περιεργου ἀσθενείας, ἀεροφραγίας. Ὁ ἀέρας ἀντὶ διὰ της τραχείας και τῶν βρογγίων να εἰσέλθῃ εἰς τοὺς πνεύμονας, εἴτε διὰ της καταπόσεως εἴτε διὰ της ἀνακνοῆς εἰσέρχεται εἰς τὸν οἰσοφάγον και ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὸν στόμαχον προξενῶν μεγέθυνσιν αὐτοῦ, στενοχωρίαν εἰς τήν ἀναπνοήν και τήν κυκλοφορίαν, και τέλος νευρασθένειαν.

ΦΑΙΝΕΤΑΙ ὅτι ὡς πρῶτος μεσημβρινός διὰ τήν μέτρησιν τῶν μηχανῶν δριστικῶς εἰς τὸ μέλλον θά λαμβάνεται ὁ τοῦ Greenwich, ὡς σήμερον συμβαίνει εἰς πάντα σχεδόν τὰ κράτη τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, τήν Γερμανίαν, Ρωσίαν, Ἰαπωνίαν, ἐκτὸς δύο μόνον χωρῶν της Γαλλίας και Ἰρλανδίας. Καὶ εἰς τήν Γαλλίαν ὁμως ήρχισέ να γίνεται παραδεκτὴ ή προτίμησις τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ Greenwich ἀντὶ τοῦ τῶν Παρισίων, διότι, ἐκτὸς της συνηθείας ή ὁποία πρὸ τῶσου χρόνου ἐπικρατεῖ εἰς ὅλα τὰ ναυτικά ἔθνη, και ἄλλος ἐπιστημονικώτερος λόγος ὑφίσταται ὑπὲρ τοῦ Greenwich, ή μεγίστη δηλαδή εὐκολία τήν ὁποίαν παρέχουν τὰ ἀγγλικά τηλεγραφικά καλώδια, γνωστοῦ ὄντος ὅτι ὁ προσδιορισμός της διαφορᾶς τοῦ μήκους ἐπιτύγχανεται σήμερον τελειότερον διὰ τοῦ ἡλεκτρικοῦ τηλεγράφου, οὔτως ώστε τὸ σύστημα τῶν ἐπὶ της ἄδρογελου μετρουμένων μηχανῶν προσαρμόζεται ἀπ' εὐθείας εἰς τήν Ἀγγλίαν.

ΠΙΝΑΚΙΑΞ

ΤΟ Παρίσι ἐφιλοξένησε κ' ἑπέτος δι' ὀλίγας ήμέρας τήν πρῶην αυτοκρατείαν του. Κατ' ἔτος ή εὐγενία ἐπισκέπτεται ἐπὶ μίαν ή δύο εβδομάδας τήν ἀγαπητήν της πόλιν με τήν ὁποίαν χίλιαι ἀναμνήσεις τήν συνδέουν εὐχάριστοι και θλίβεσαι. Ἐπ' εὐκαιρία της τελευταίας διαμονῆς της εἰς τήν γαλλικὴν πρωτεύουσιν ὁ κόμης Φλερὸν ἀπερῶνει ὀλίγας σελίδας εἰς τὸ παρελθόν της. Ἐνθυμεῖται τήν εὐγενίαν Ἰσπανίδα, της ὁποίας ή καλλονή ήτο πεπρωμένη να της χαρίσῃ τὸν θρόνον της Γαλλίας. Εἰς τὸ Ὀμπόν τὸ 1852, η ἀρίστῃ της κομῆσις Μοντιγο και της κόρης της, μελλούσης αυτοκρατειρας, ήτο ἀντικείμενον της ὀμιλίας ὄλων. Τὰ λεπτά χαρακτηριστικά της, τὰ χρυσά της μαλλιά, ή γοητεία ποῦ ἔχυνε γύρω της ἐξήπνησαν τήν ζωήν της πόλεως, ή ὁποία ήρχισε να κατακλύζεται ἀπὸ τοὺς θαυμαστάς της.

Εἰς τὸ Ὀμπόν, ἀπὸ τὰ χεῖλη ἐνὸς τυφλοῦ ἐπαίτου, τὸν ὁποῖον ή Ἰσπανίς ἐλέησε γενναίως, ήκουσε τήν προφητείαν «Ὁ θεὸς να σὲ κἀνή βασιλίσα». Μετὰ δύο μῆνας ή εὐχή του τυφλοῦ ἐπραγματοποιεῖτο και ή Δις Μοντιγο ἐνυμνεῖτο τὸν Ναπολέοντα Γ'. Ὁ Ναπο-

λέων εἶχε συναντήσει πρὸ ἐνὸς ἔτους τήν Εὐγενίαν Μοντιγο εἰς τὸ Μπαριζις και τήν ἐρωτεύθη ἀμέσως. Ἐκτοτε ή κόμηςσα Μοντιγο και ή κόρη της ἐπροσκαλοῦντο συχνά εἰς τὸν Κεραμεικὸν ή τὸ Φοντενεμπλώδου ὁ πρόεδρος της Δημοκρατίας, αυτοκράτωρ κατόπιν, εὐρισκεν εὐκαιρίαν διὰ να της ἀποκαλύψῃ τὸν ἑρωτὰ του. Ἐν τῷ μεταξύ διάφορα σχέδια ἐγένοντο διὰ τὸν γάμον του Ναπολέοντος ή δε πριγκίπισσα του Χοενλόε, ἀνεψιά της βασιλίσσης Βικτωρίας, ἐνομιζετο ή ἐπίδοξος σύζυγός του. Ἀλλ' ὁ Ναπολέων, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀποφασίσει να νυμφεῖται τήν ὡραίαν Ἰσπανίδα, ἔξαφνα τήν 22 Ἰανουαρίου 1853 ἀνήγγειλεν ἐπισήμως τοὺς γάμους του με τήν ἐκλεκτὴν του.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Περιοδικά :

Εἰς τήν **Grande Revue** — 15 Φεβρουαρίου — δημοσιεύει ὁ Ἑρρίκος Ρουζὸν ἀναμνήσεις του ἀπὸ τῆν ζωὴν τοῦ Γκὺ Δὲ Μωπασσάν. Ἐνα στρογγυλὸν πρόσωπον πληθωρικὸν ναῦτου τῶν ποταμῶν και ἀνοικτὸν τρόποι ἄπλοῖ. Μιλοῦσε ὀλίγα δὲν ήτο διαχυτικός, τίποτε δὲν ἔλεγε ἀπὸ τὰ σχέδια του. Δυσχερῶς ἀνεκρεῖστο ἵπποδρόμια ἀθλητισμοὺς και λεμβοδρομίας. Εἰς τὸ ὑπουργεῖον της παιδείας ήτο ὑπόδειγμα ἀπαλλήλου. Τὸ ἱδανικὸν του ήτο ἕνα βιβλίον καλογραμμένον. Τὸ να ἀνήκῃ κανεῖς εἰς μίαν πολιτικὴν ἰδέαν τοῦ ἐφαίνεται πνευματικὴ ἀτέλεια. Ἦτο ἐν γένει ἕνας ἀληθινὸς Νορμάνδος, φρόνιμος, πρακτικὸς κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του, γενναῖος, ἐγκάρδιος, φιλόδοξος, με θέλησιν. Τήν ἰσχυράν του ὑγίαν κοτέστρεψε μόνον ή ὑπερβολικὴ ἐργασία.

Ἴδου ή ἐντύπωσις ποῦ ἀποφέρει ἀπὸ τήν περικλιν πόλιν Ἰσπαχάν ὁ Πέτρος Λοπτι, εἰς τὸ τελευταῖον μνησιτόρημά του δημοσιευόμενον εἰς τήν **Revue des Deux Mondes**: Πόλις ἀπὸ πλάνθους και σμάλτο κυανοῦ, ποῦ μεταβάλλεται εἰς σκόνην κάτω ἀπὸ τοὺς ἀπὸ τριῶν αἰῶνων πλατάνους της ἀνάκτορα ἀπὸ μωσαϊκά και ἀπὸ ὡραϊότατες πορσελάνες ποῦ ἀποτριβονται ἐγκαταλελειμμένα ἐνῷ γύρω ἀκούεται ἀποκοιμισμένος ὁ θόρυβος ἀναριθμητῶν διανῶν ρωακίων και τὸ ἐξακολουθητικὸν ἄσμα τῶν μουσικῶν και τῶν πτηνῶν μεταξύ ὑψηλῶν σάν σμάλτωμένων τοίχων, κάποιος παλαιὸς κήπος γεμάτος τριαντάφυλλα, με ἀσημένιες τρυφερῆς θύρες σάν ἀπὸ χρῶδ χρυσάφι τέλος ὄλον αὐτὸ τὸ Ἰσπαχάν τοῦ φωτός και τοῦ θανάτου, βουτηγμένο εἰς τήν διαφανή ἀτμοσφαιραν τῶν κόρυφάν...

Ὁ ῥθούρος I Μπράουν ἐκθέτει εἰς τὸ ἀμερικανικὸν **Review of Reviews** — Φεβρουάριος — τήν ἀρχὴν τῶν σιδηροδρόμων ἐν Κίνα, οἱ ὁποῖοι ὀλοὲν ἐκτείνονται εἰς ὅλην τήν χώραν. Τὸ 1903 τὸ ὀλικὸν μήκος τῶν σιδηροδρόμων της Κίνας ήτο 1236 κιλόμετρα, τὸ ὁποῖον ἐπετεῖχθη ἀπὸ τὸ 1895 ὀπότε ήρχισαν οἱ Κινεζοὶ να παραχωροῦν τὸ δικαίωμα αὐτὸ εἰς τοὺς Εὐρωπαίους. Ἡ πρώτη πραγματικῶς παραχωρηθεῖσα ἀδεια ήτο κατὰ τὸ 1876 εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς ἄλλ' ή κατασκευασθεῖσα ὑπ' αὐτῶν γραμμὴ ἀπὸ τὸ Σαγγάι εἰς Βου — Σάγγ ή ὁποία, ἐξηγοράσθη ἀμέσως ὑπὸ της σινικῆς κυβέρνησεως, κατεστράφη ἀπὸ τῶν κατοίκων. Σήμερον η Ρωσία, ή Γερμανία, ή Ἀγγλία, ή Ἰταλία και αἱ Ἠνωμένα Πολιτεία συναγωνίζονται εἰς τήν κατασκευὴν τῶν κινεζικῶν σιδηροδρόμων. Αὐτὸ βέβαια θά φέρῃ γενικὴν μεταβολήν εἰς τὸ ἀπέραντον κράτος, τὸ ὁποῖον δὲν θά δεχθῇ και τῶσον εὐκολα τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν προσκρούοντα εἰς τὰς ἰδέας και τὰς ἀρολήσεις ὀλοκλήρου λαοῦ.

Εἰς τὸ **Ermitage** — Φεβρουάριος — ὁ Ἰωάννης

Μπρελ ἀναλύει τήν *Γένεσιν της Τραγωδίας* τοῦ Νίτσε. Τὸ ἔργον αὐτὸ, τὸ ὁποῖον ἔγραψε νέος ἀκόμη ὁ γερμανὸς φιλόσοφος, ἔχει τὰς ἰδίας ἀρετὰς και τὰς ἑλλείψεις ἐν ἀπέριματι, τὰς ὀποίας και τὰ μεταγενέστερα ἔργα του. Ὁ Νίτσε ἐγνώριζε κατὰ βάθος τήν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα. Κατ' αὐτὸν δύο θεότητες διεδικουῦν τήν ἑλληνικὴν ψυχὴν: ὁ Ἀπόλλων και ὁ Διόνυσος: ὁ ἕνας θεὸς τοῦ φωτός, τῶν τελείων σχημάτων, τοῦ τελείου ρυθμοῦ: ὁ ἄλλος, θεὸς της ἐκστάσεως και της μέθης. Ἦλθε ήμέρα κατὰ τήν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες ήνώθησαν διὰ τὸ ἀπολλώνιον δνειρον ήτο ἄπλως ἕνας πέπλος καλύπτων τήν πραγματικότητα. Ἐκ της συγχωνεύσεως τῶν δύο αὐτῶν ἀρχῶν τοῦ ὄνειρου και της μέθης ἐγεννήθη ή τραγωδία.

Εἰς τήν **Plume** δημοσιεύεται μελέτη τοῦ Μείσιλας Γοιτσεργ περὶ τῶν δύο ποιητῶν Ἑρρίκου δὲ Ρενιὲ και τοῦ Ἑλληνος Ἰωάννου Μαρσεάς, οἱ ὁποῖοι, ήλθαν τήν στιγμὴν κατὰ τήν ὁποίαν ή ποιητικὴ τέχνη ἀπέθνησκε ἀποκαυωμένη ἀπὸ τὸν ρομαντισμὸν. Οἱ δύο ποιηταὶ της προσέφεραν τήν ἀνήσυχον ψυχὴν των, τήν ἀγωνίαν των.

Ἐφημερίδες :

Ἴδου ὀλίγοι στίχοι ἀπὸ τὸν «Χαιρετισμὸν εἰς τήν Ἑλλάδα» τοῦ κ. Α. Αἰλία - Πατερόστρου, δημοσιευθέντα εἰς τήν **Ἐφημερίδα τῶν Κιριῶν**.

«Σὲ ὄνειρεύθηκα, ὦ μητέρα Ἑλλάς, ὄτον ἔμαθα να ἀγαπᾶ τὸ Ὠραῖον και να θαυπέω τὸ Ἰδανικὸν Σὲ εἶδα μέσα εἰς τὸν νοῦν τὸν εὐφάνταστον, καθὼς τήν γῆν της Ἐπαγγελίας, τήν γῆν τήν ἁγίαν ποῦ ὑπόσχεται ή μοῖρα εἰς τὰς ψυχὰς ποῦ ὑπερεκχειλίζων ἀπὸ αἰσθημα. Σὲ ήσθάνθη εἰς τήν καρδιά μου καθὼς τήν πόλιν τήν ἱερὰν εἰς τὰς ἰσχυροτέρας θελήσεις, εἰς τὰς βαθυτέρας σκέψεις, εἰς τὸς σφοδροτέρους πόθους, εἰς τήν πλὴν ἀλόγητον πίστιν, μέσα εἰς τὸ πεπρωμένον της ἀνθρωπότητος. Σ' ἐστοχάσθη ὡς τὸ ἁγιώτερον μέρος, ὀπου τὸ δοξασμένον παρελθὸν ἀνανεώνει και τονώνει τὸ παρὸν και ἐτοιμάζει τὸ μέλλον. Καὶ ήλθα εἰς σέδιψασμένος ἀπὸ τήν ποίησιν τῶν ἐρειπίων σου. Μοῦ ἐφανερώθη, ὦ μητέρα Ἑλλάς, μέσα εἰς τήν δόξαν τοῦ Ἠλίου σου, ποῦ εἶναι τὸσον γλυκὺς και τὸσον ζωογόνος. Καὶ χιλίους παλμούς ἀπέδωκεν ή μεθυσθεῖσα ψυχὴ μου, και χιλιάς νέας συγκινήσεις και χαράς ποῦ ἐθέρμανε, και μοῦ ἐκνύμισε τὸ αἷμα με μίαν ἀλλόκοτον ὀρμην».

Ἡ ἰδία ἐφημερίς δημοσιεύει σημεῖώσεις της Δόρας Δόνας περὶ τῶν γενναίων της Ἰαπωνίας.

Οἱ Ἰάπωνες, λέγει, εἶναι ἀκόμη εἰς πόλλας πόλεις πολὺγαμοι. Βεβαίως ή σύζυγος εἶναι μία, ἀλλ' ὁ ἀριθμὸς τῶν συνένων ποικίλει ἀναλόγως τῶν μέσων τοῦ συζύγου και της μορφώσεως και της κοινωνικῆς τάσεός του. Διότι ή εὐρωπαϊκὴ τάξις εἶναι, κατὰ τὸ φαινόμενον τουλάχιστον, μονόγαμος. Ἡ ἡθλοτυπία ἐν τούτοις εἶναι πράγμα ἀγνωστον διὰ τὰς Ἰαπωνίδας. Τῶσον εἶναι αὐτα φυσικὰ εὐθυμοὶ φαιδραὶ και τῶσον ὀλίγη σημασίαν δίδουν εἰς τὰς σχέσεις τῶν ἀνδρῶν μετὰ τῶν γυναικῶν. Ἄλλως τε τὰ ήθη εἶναι τῶσον ἐλευθερα, ὡστε τὰ δημόσια λουτρά εἶναι κοινὰ: ὀλοι ἄνδρες και γυναῖκες, εἰς γυμνότητα Ἀδάμ και Εὐας, λούονται μαζί.

Ἐν τούτοις ή οἰκογενειακὴ ζωὴ εἶναι εὐχάριστος, τὰ παιδιὰ συζύγου και συνένων παίζων ἀδελφωμένα, ἐκτετοτροφεία δὲν ὑπάρχουν, ἀλλ' οὔτε παιδιὰ νόθα και ἐγκαταλελειμμένα: και ἐάν εἰς τινα σημεῖα της ζωῆς αἱ γυναῖκες ἀδικούνται, ὀμως τὰ παιδιὰ δὲν ἀτιμάζονται και διαφθείρονται και δὲν πληρώνων αὐτὰ, ὡς γίνεται εἰς τήν Εὐρώπην, διὰ τὰς ἀμαρτίας τῶν γονέων.

Οἱ Ἰάπωνες εἶναι τυπικοὶ μᾶλλον, εἰς τὰς θρησκευτικὰς τελετὰς των, ή πραγματικῶς φιλόδημοικοι.

Ένα μήνα μετά την γέννηση του μικρού Ιάπωνος, παρουσιάζει αυτόν ο πατήρ εις την εκκλησίαν, φέρον μαζί του γραμμένα εις έν φύλλον χαρτιού, τρία διάφορα όνόματα. Ο Ιερεὺς αντίγράφει καθέν από τὰ όνόματα αυτά εις τρία διάφορα φύλλα χαρτιού, τὰ όποια περὶ κατά γῆς. Τὸ πρῶτον φύλλον όπου θὰ πέση δίδει τὸ ἐπ' αὐτοῦ όνομα εις τὸ νοσγόν. Τὸ όνομα σημειώνεται τότε εις ειδικὸν βιβλίον, ὡς καὶ εις φυλάκτον, τὸ όποιον ὁ Ιερεὺς δίδει εις τὸν πατέρα ἀντὶ ὄρισμένου τιμήματος.

Τὸ όνομα αὐτὸ δὲν διατηροῦν οἱ νέοι Ἰάπωνες εις ὄλην τὴν ζωὴν. Εἰς τὴν ἐνηλικιώτητά των λαμβάνουν ἄλλο καὶ τρίτον εις τὸν γάμον των, καὶ ἄλλο πάλιν διοριζόμενοι δημόσιοι υπάλληλοι καὶ ἄλλο δασκίς προάγονται εις θέσεις καὶ εις ἀξιώματα. Τέλος μετὰ τὸν θάνατον χάνουν ὅλα τὰ όνόματα, τὰ όποια ἔφεραν ζῶντες καὶ προσλαμβάνουν νέον όνομα, τὸ μόνον τὸ όποιον καὶ σημειώνεται ἐπὶ τοῦ τάφου των.

Τὰ Ἰαπωνόπαιδα εἶναι φύσει τόσον εὐθύμα, ὥστε οἱ ξένοι ταξειδιῶται ἰσχυρίζονται, ὅτι τὰ παιδιὰ τῆς χώρας τῶν Χρυσανθέμων δὲν εἰσεύρουν νὰ κλαύσουν. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι εις τὴν Ἰαπωνίαν δὲν κλαίουσιν, παρὰ μόνον ὅταν ποιοῦν πολὺ ἡ ζωὴ δὲ διέρχεται ἡρεμῶς, φυσικῶς, μετὰ τὴν ἐργασίαν ὡς ἐνασχόλησιν φυσικὴν τοῦ ἀνθρώπου, μετὰ τὰς ἡμέρας ὅλας κοινὰς χωρὶς ἔορτὰς καὶ ἄργίας. Ἐκάστη ἡμέρα ἔχει διὰ τὸν Ἰάπωνα τὰς ὥρας τῆς ἀνάσεως καὶ τῆς ἀργίας τῆς, καὶ ὅλοι, ἀδιακρίτως κοινωνικῆς τάξεως, τὰς ἀπογευματινὰς τῆς ἡμέρας ὥρας διέρχονται καθ' ἑκάστην διασκεδάζοντες εις τὰς πλατείας καὶ τοὺς περιπάτους καὶ τὰ θέατρα.

Συνήθεις καὶ προσιτὴ εις ὅλους διασκεδάσεις εἶναι ἡ εις ὄρισμένα μέρη συγκέντρωσις, ὅπου εἰδικοί ὁμιλοῦνται ἀπαγγέλλουν θαυμασίας ἐποποιίας ἀναφερομένας εις τὴν ἱστορίαν τῆς χώρας ἢ εις τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις. Συναυλίας ἐξ εἰδικῶν ὄργάνων, ἄσματα, τέλοποποισίαι, χοροὶ, εἶναι διασκεδάσεις συνήθεις, εις τὰς όποιὰς ἐπιδεικνύονται τὰ ὄρατα φορέματα καὶ οἱ πολῦτιμοι ἐν γένει στολισμοὶ τῶν Ἰαπώνων, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἀδιακρίτως.

Αἱ οἰκιακαὶ φροντίδες δὲν ἀπασχολοῦν πολὺ τὰς Ἰαπωνίδας. Ἡ ἐπιπλοῦσις τῶν οἰκιῶν δὲν εἶνε τόσον πολυτελής ὡς εις τὴν Ἑυρώπην.

Τὰ σκευὴ των εἶναι ὅλα μικρὰ, ὅλα ἐλαφρὰ ὡς εἶδος κομποτεχνήματα, καὶ ἐὰν δὲν ἐβλεπέ τις τὸν κόσμον αὐτόν, ἀνδρας καὶ γυναῖας, νὰ ζοῦν νὰ κινῶνται, νὰ ἔχουν τόσῃν ζωὴν καὶ τόσῃν δρασίαν, θὰ ἐπίστευεν ὅτι καὶ τὰ σκευὴ καὶ αἱ οἰκίαι των προορίζονται μᾶλλον διὰ κοῦκλες παρὰ δι' ἀληθινούς ἀνθρώπους.

Ἰγατοῦν τὴν φύσιν καὶ τὴν ζωὴν τόσον, ὥστε ἡ παραμικρὰ οἰκία ἔχει ἴδιον κήπον, τὸν όποιον διασχίζουν μικροσκοπικαί τεχνηταί λίμναι, περιορίζουν φανταστικοὶ λόφοι, στολίζουν χρυσαὶ παγόδαί καὶ δροσίζον ποταμοὶ με γαφύρας, αἱ όποιαί ὁμοιάζουν ὄρατα παιχνιδάκια μεγάλων παιδιῶν.

Εἰς τὸ «Σκριπ» δίδει Ὁ καθημερινὸς εἰκόνα τοῦ πῶς πεθαίνουν οἱ Ῥώσοι, παρμένην ἀπὸ τὰς «Διηγῆσεις ἐνὸς κυνηγοῦ» τοῦ Τουργκένιεφ. Ὁ ῥώσος χωρικός κατὰ τὸν Τουργκένιεφ ἀντιμετωπίζει τὸν θάνατον ὡς ἓνα περιστατικόν, μίαν ἀνατόφεικτον διατύπωσιν, χωρὶς νὰ ἔμπορῇ κανεὶς νὰ εἰπῇ ὅτι εἶναι ἀδιάφορος εις τὴν ὑψίστην αὐτὴν στιγμὴν. Κάποιος, εἶπε, λέγει ὁ συγγραφεὺς τοῦ άρθρου, ὅτι οἱ Ἄγγλοι, ὅπως ἔξερουν νὰ ζήσουν, ἔξερουν καὶ νὰ πεθάνουν. Ἀποθνήσκουν ὡς νὰ ἀνοίγαν μίαν πόρτα γιὰ νὰ μποῦν ἀπὸ τὸ ἓνα δωμάτιον εις τὸ ἄλλο. Οἱ Ῥώσοι χωρικοὶ τοῦ Τουργκένιεφ ἀποθνήσκουν ἀνθρωπινώτερα. Πρῶτον νὰ ἀνοίξουν τὴν πόρτα, κανονίζουν τὰς δοσοληφίας τῆς καθημερινῆς ζωῆς των, ὡς νὰ ἐπρόκειτο νὰ ταξειδεύσουν διὰ πολὺν χρόνον.

Ἴδου δύο παραδείγματα ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Τουργκέν-

νιεφ. Κυνηγοῦσε μεῖνα φίλον του, ὅταν ἓνας νέος ἦλθε καὶ ἀνήγγειλε, ὅτι ἓνα δένδρον ἔπεσε καὶ ἔσπασε τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια τοῦ χωρικοῦ Μιχαίλοβιτς. Ἐπλησίασαν καὶ εἶδαν τὸν πτωχὸν ἀνθρώπον. Δὲν ἐθρήνησεν, ἡ ἀναπνὴ του εἶχε γίνῃ βαρεία, ὁ θάνατος προσήγγιζε. Τέλος ὠμίλησε πρὸς τὸν ἰδιοκτῆτην μετὰ δυσκολίαν.

— Ἄ, πατερῶκη... στείλε γιὰ τὸν παπᾶ. Ὁ Θεὸς μ' ἐτιμώρησε Κυριακῇ ἡμέρᾳ σήμερα ποῦ θέλησα νὰ δουλέψω. Ὁ θάνατος φτάνει... Ἄν μοῦ βρισκεται λίγο χρῆμα ἄς τὸ δώσουν στὴ γυναῖκα μου ἀφοῦ πληρώσουν πρὶν τὰ χρεῖ μου. Καὶ τώρα συχωρέστε με.

— Ὁ Θεὸς νὰ σὲ συχωρέσῃ.

— Χθὲς, ἐξηκολούθησε ὁ ἐτοιμοθάνατος, ἔδωσα ἀρραβῶνα στὸν Ζεφίμ... γιὰ ἓνα ἄλλογο ποῦ θὰ ἡγόραζα. Τὸ ἄλλογο πρέπει νὰ τὸ πάρῃ ὁ κληρονόμος μου.

Κ ἔτελειώσε.

Μία γρηῃ ἰδιοκτῆτρια ἀπέθανε πρὸ τινος ἐμπρὸς μου. Ὁ παπᾶς ὄρθιος στὸ προσκέφαλό τῆς, τῆς ἐδιάβαζε τὰς ἐπιθανάτιους εὐχὰς. Μετὰ τινος στιγμῆς, καθὼς δὲν ἐκινεῖτο πλέον ἡ ἀσθενής, ὁ παπᾶς ἐνόμισε ὅτι ἐτελειώσε καὶ ἐπλησίασε τὸν σταυρὸ στὸ στόμα τῆς. «— Ὅχι τόσο γλήγορα» ἐψιθύρισε ἡ γραῖα καὶ ἤρχεισε νὰ ψάχνῃ μετὰ τὸ χερὶ τῆς ὑπὸ τὸ προσκέφαλόν τῆς. Ὅταν ἠθέλησαν νὰ τὴν σαβανώσουν, βρῆκαν ὑπὸ τὸ προσκέφαλόν τῆς ἓνα ροῦβλι ἀσημένιο εἶχε τὴν πρόθεσιν νὰ πληρώσῃ ἡ ἴδια τὸν παπᾶ τῆς. Καὶ ὁ συγγραφεὺς καταλήγει: Ναι οἱ Ῥώσοι πεθαίνουν μετὰ παράδοξον τρόπον.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Διαλέξεις τῶν «Παναθηναίων»:

29 Φεβρουαρίου. — Ὁ κ. Ν. Ἐπισκοπόπουλος περὶ Μποτιτσέλλη.

7 Μαρτίου. — Ὁ κ. Α. Μάτεσις περὶ τοῦ Αἰῶνος τῶν Εἰκονομάχων.

Ἦλθεν ἀπὸ τὸ Μόναχον μετὰ ἑπταετείς σπουδὰς ὁ ζωγράφος κ. Στυλιανὸς Μηλιάδης.

Ἡ φιλοσοφικὴ σχολὴ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ὑπέδειξε παμψηφεί διὰ τὴν ἔδραν τῆς Νομισματολογίας τὸν διευθυντὴν τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου κ. Ἰ. Σβορώνου. Ἡ διδασκαλία θὰ κανονισθῇ κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Collège de France.

Ἐπιτροπὴ τοῦ Δημοτικοῦ θεάτρου Πειραιῶς διορίσθησαν οἱ κ. κ. Π. Νισβάνας, Γ. Στρατήγης, Βαλ. Στάτης, Β. Καψαμπέλης, Α. Οἰκονομίδης, Μ. Βολανάκης, Ἀλέξ. Βραχνός.

Τὴν Πέμπτην δίδονται εις τὸ Βασιλικὸν θέατρον οἱ Ἰοῦνοι τοῦ κ. Κλέωνος Ραγκαβῆ.

Ὁ Μόργκαν ἡγόρασε τὸ χειρόγραφον τοῦ Πειρατοῦ τοῦ Βύρωνος καὶ τῆς Πομπηίας τοῦ λόρδου Λύττων ἀντὶ 50,000 φράγκων.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΠΕΡΙΚΛΗΣ — ΑΣΠΑΣΙΑ ἱστορικὴ Μελέτη Ε' π. Χ. αἰῶνος ὑπὸ Γ. Ν. Φιλαρέτου. Ἀθῆναι 1904 τυπογραφεῖον Σ. Κουσουλίνου.

ΠΑΡΑΡΑΦΗ ΕΚΚΡΕΜΟΛΙΚΙΑΣ ὑπὸ Γ. Ν. Φιλαρέτου. Ἀθῆναι 1904 — ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Νομικῆς Ἐπιθεωρήσεως».

ΛΟΓΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ «ΕΝΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΩΝ» 1901. καὶ 1902 Ἀθῆναι 1903.